

P BLET



II època,

Any XIV, número 28,

Juny 2014



Sumari

EDITORIAL	1	L'ENTREVISTA MOSSÈN JOSEP GIL I RIBAS Octavi Vilà	56
EL PÒRTIC DE L'ABAT CRISPACIÓ CRISPACIÓ Josep Alegre, Abat	2	LA PORTADA Jesús M. Oliver	64
GERMANDAT L'OBERTURA A L'EXTERIOR, UN ASPECTE DE LA RENOVACIÓ DE LA VIDA MONÀSTICA Joan Colom	5	CRÒNICA DE LA COMUNITAT De novembre de 2013 a abril de 2014 Xavier Guanter	65
ESCOLA DE PREGÀRIA L'OLI DE L'ALEGRIA Lluís Solà	8	PER SOMRIURE Fer	71
QUÈ ÉS LA MEDITACIÓ? Marco Schorlemmer	19	LA RODA DELS DIES <ul style="list-style-type: none">• PRESENTACIÓ DEL LLIBRE "¿QUÈ VOL DIR CREURE EN DÉU AL SEGLE XXI"?• JORNADA DE PRIMAVERA DE LA FUNDACIÓ POBLET• ORDENACIÓ DIACONAL DE F. SALVADOR BATET I F. OCTAVI VILÀ• VISITA DEL PRÍncep FELIPE	72-75
DEL CLAUSTRE AL CARRER ESCOLTA FILL... Josep Alegre, Abat	22	INVITACIÓ A LA LECTURA BREUS COMENTARIS D'ALGUNS LLIBRES PER A CONVIDAR A LA LECTURA Lina Zulueta / Cristòfol-A. Trepat	76
RELIGIÓ I CIÈNCIES NATURALS DE LA BIOLOGIA MOLECULAR A LA BIOLOGIA SINTÈTICA, DE LLEGIR VIDA A ESCRIURE VIDA David Jou	26	RESSENYA TARRAGONA MEDIEVAL, CAPITAL ECLESIASTICA I DEL CAMP Salvador de Brocà	79
A FONTS ARBRES I RELIGIÓ A LA MEDITERRÀNIA Josep Gordi	33	DÉU A LA XARXA DIT I FET Xavier Alonso	80
ESCENARIS DELS VALORS Andreu Ibarz	43		
MÓN MONÀSTIC ELS FESTIVALS DE MÚSICA DE POBLET Lluc Torcal	51		

Director: Cristòfol-A. Trepat

Consell de Redacció: Josep Alegre, Abat
Xavier Alonso
Josep M. Recasens
Lina Zulueta
Samuel Soler
Tomàs Bataller

Portada: Pas de ronda
(fotografia: Sam Soler)



Edita:

Germandat del
Monestir Cistercenc
de Santa Maria
de Poblet.

Realització: T.G.A.,
Técnicas Gráficas Aplicadas, S.L.
Tel. 629 831 307
t.g.a.sl@telefonica.net

Disseny-Maquetació: Pau Benito

Preu subscripció (2 números): 25 €

Número solt: 15 €

Dipòsit legal: T-60/2001 - ISSN 1577-4104

Dels problemes de tot tipus que hi ha en el món n'hi ha dos que destaquen per la seva persistència i magnitud: la desigualtat i l'absència de pau a molts indrets del planeta. Recentment, en el decurs de la jornada de primavera de la Fundació Poblet, un dels ponents, el senyor Javier Solana Madariaga, en la seva intervenció va afirmar que actualment l'1% de la població mundial controla i posseeix el 90% de la riquesa. I va dir ben clarament que aquesta situació és insostenible i que constitueix el problema estructural més greu de l'actualitat.

Així, doncs, la globalització de l'economia no ha ajudat a millorar la situació de la majoria dels països pobres ja que, de fet, s'ha incrementat en els darrers anys la distància de renda amb els països rics. A més, dins dels països pobres també s'ha produït un increment de la desigualtat dels ingressos: comparat amb l'any 1990, l'any 2010, el 75% de la població dels països pobres vivia una situació de més desigualtat en termes de renda. I encara que s'han fet progressos inqüestionables en molts aspectes, algunes de les dades que avui ens ofereix l'ONU basten per dibuixar una situació dolorosa i lamentable: l'11% de la població mundial no té accés a l'aigua potable, cada dia 900 milions de persones se'n va a dormir amb gana i 1.300 milions de persones viuen amb menys d'un dòlar per dia.

L'abisme entre la pobresa i la riquesa també es produeix als països rics. Una part de la població no compta amb els recursos mínims per sobreviure i queda exclosa dels drets fonamentals de què gaudeix la resta de la societat. Són l'anomenat "Quart Món", ben a la vora de casa, format per persones sense sostre, gent gran sense recursos, immigrants, etc. A Europa hi viuen uns 40 milions de persones pobres i els Estats Units, primera potència econòmica del món, té un percentatge alt de persones que viuen per sota del nivell de vida acceptable.

Davant d'aquesta panoràmica social i econòmica cal recordar el que diu el papa Francesc a la *Evangelii Gaudium* [198]: *per a l'Església l'opció pels pobres és una categoria teològica abans que cultural, sociològica, política o filosòfica (...) Per això vull una Església pobre per als pobres.* Això implica en primer lloc que l'Església en el seu conjunt i en cadascun dels seus membres ha de reflexionar i ha de dur a terme una conversió permanent per veure què pot fer i aportar amb la finalitat de resoldre els greus problemes generats per la desigualtat. I això cal fer-ho en diverses instàncies: sigui en la denúncia de les estructures de pecat que produeixen aquesta situació, sigui amb aportacions econòmiques o sigui amb temps dedicat gratuïtament a qui pateix necessitat, directament o a través d'institucions assistencials. I tot això sense oblidar que el compromís cristià no consisteix només en accions o programes d'assistència, sinó a parar atenció en l'altre considerant-lo, en paraules de sant Tomàs, "com un amb si mateix", és a dir, com a subjecte digne d'amor, amb un tracte de proximitat real i cordial. *Perquè el pobre, quan és estimat, és apreciat com d'alt valor i això diferencia l'autèntica opció pels pobres de qualsevol ideologia (Evangelii Gaudium, 199).*

De la desigualtat i de la injustícia –també de la concupiscència humana– en neix la violència i la guerra. La vocació cristiana implica, necessàriament, el compromís tant en la solidaritat efectiva com en la lluita per la pau. Cal destacar en aquest sentit el recent i coratjat viatge del papa Francesc a Terra Santa on entre mur i mur, evidències de la tortura generada per odis seculars, ha pres iniciatives per bastir ponts de pau. Preguem perquè Déu porti aquestes iniciatives a bon port i constitueixin precedents efectius per escampar la pau a tots els racons del món.



CRISPACIÓ

Recentment al diari *The New York Times* es podia llegir un article sobre predicció del futur: *En aquests temps de prediccions exactes tracten d'endevinar què podríem comprar, a qui votem en època d'eleccions... Ara els sociòlegs volen utilitzar aquestes eines per pronosticar quan podríem fer-nos coses horribles els uns als altres. Un grup d'investigadors australians assegura haver desenvolupat un model matemàtic per predir un genocidi. Un sociòleg suís ha porgat un segle d'articles periodístics per calcular quan esclatarà una guerra. Un equip escruta els missatges carregats d'odi a Twitter per vaticinar esclats de violència política...*

Jo sóc escèptic pel que fa a assolir uns resultats fiables que ens permetin evitar aquestes coses horribles. Perquè aquí està en joc la maduresa i la llibertat de la persona humana, i per aquest camí podem tenir unes estadístiques, cert, però per a mi el més important, davant unes estadístiques fredes que em diuen veritats de la vida de la humanitat o tendències de la persona humana, és quina resposta pot donar la persona des de la seva llibertat, o quina resposta hauríem d'oferir enfront d'aquests horitzons negatius.

La maduresa i la llibertat de la persona no s'improvisen. Requereixen un esforç seriós, prolongat, profund, d'educació. I no veig que hi hagi un interès autèntic i seriós per formar aquesta educació de la persona. No ho veig quan es retallen els recursos en educació, quan se suprimeixen els estudis de tall més humanista, quan es tendeix a suprimir la música a l'ensenyament Primari i Secundari, quan es plantegen immersions que sonen a càlculs polítics...

Així, doncs, anem pel camí de formar un ésser humà que no pensi, que no reflexioni... En una paraula l'home "massa" del qual parla Ortega y Gasset quan escriu entre altres coses:

CRISPACIÓN

Recientemente en el diario *The New York Times* se podía leer un artículo sobre la predicción del futuro: *En la era de las predicciones exactas tratan de adivinar qué podríamos comprar, a quien votamos en época de elecciones... Ahora los sociólogos quieren utilizar estas herramientas para pronosticar cuándo podríamos hacernos cosas horribles los unos a los otros. Un grupo de investigadores australianos asegura haber desarrollado un modelo matemático para predecir el genocidio. Un sociólogo suizo ha cribado un siglo de artículos periodísticos para calcular cuándo estallará una guerra. Un equipo escruta los mensajes cargados de odio en Twitter para vaticinar estallidos de violencia política...*

Yo soy escéptico en cuanto a la posibilidad de obtener por este camino unos resultados fiables que nos permitan evitar esas cosas horribles. Porque aquí está en juego la madurez y la libertad de la persona humana, y si bien es cierto que podemos calcular estadísticas que puedan darnos frías tendencias sobre el futuro de la humanidad, lo importante para mí es qué respuesta puede dar la persona desde su libertad, o qué respuesta deberíamos ofrecer frente a tales horizontes negativos.

La madurez y libertad de la persona no se improvisan. Requieren un esfuerzo serio, prolongado y profundo de educación. Y no veo que haya un interés auténtico y serio por formar esa educación en la persona. No lo veo cuando se recortan los recursos para la educación, cuando se suprimen los estudios de corte más humanista, cuando se tiende a suprimir la música en la educación primaria y secundaria, cuando se plantean inmersiones que suenan a cálculos políticos... Así, pues, vamos por el camino de conseguir un ser humano que no piense, que no reflexione... En una palabra el hombre "masa" del

El més característic del moment és que l'ànima vulgar, sabent-se vulgar, té la intrepidesa d'afirmar el dret a la vulgaritat i la imposa on sigui. Com es diu a Amèrica del Nord: ser diferent és indecent. La massa anorrea tot el que és diferent, egregi, individual, qualificat i selecte. Qui no sigui com tothom, qui no pensi com tothom, corre el risc de ser eliminat. I és clar que aquest "tothom" no és "tothom". "Tothom" era, normalment, la unitat complexa de massa i minories discrepants. Ara tothom és només la massa.

Una massa portada arreu, sense una determinada i clara orientació, però amb una certa percepció que està essent manipulada per una minoria que en la seva vulgaritat busca el seu interès particular. Aquest panorama va suscitant tot un clima de crispació. Un clima d'irritació i exasperació creixent davant el cinisme o el desvergonyiment de certs poderosos. Un clima de crispació que provoca també el ritme mateix de la societat, un ritme deshumanitzador, per tant un ritme que despersonalitza, que ens fa perdre la consciència de qui som, d'allò de més genuí i valuós de la nostra persona. En una paraula: un ritme vulgar, imposat per persones vulgars que ens porta a la vulgaritat. A una societat malalta. Una societat crispada. Ja en l'antiguitat escrivia Terenci: *aquesta malaltia té un virus verinós.*

La resposta per què no ens succeeixen aquelles "coses horribles" de què ens alerten els sociòlegs i investigadors ens pot venir per diferents canals. Un d'ells és a través d'una altra veu de l'antiguitat clàssica, Sèneca, i la seva invitació a la serenitat:

- Cal aprendre a viure al llarg de tota la vida i, el que potser sorprengui més, cal aprendre a morir al llarg de tota la vida. Molts homes excelso, després d'haver renunciat a les seves riqueses, a les seves obligacions, als seus plaers, només van fer una cosa fins al final de la seva vida: aprendre a viure.

- Lliura't el teu temps a tu mateix, si no vols viure una mínima part de la teva vida.

- No vam rebre una vida breu, sinó que la fem breu, la malgastem.

que habla Ortega y Gasset cuando escribe entre otras cosas:

Lo característico del momento es que el alma vulgar, sabiéndose vulgar, tiene el denuedo de afirmar el derecho a la vulgaridad y lo impone dondequiera. Como se dice en Norteamérica: ser diferente es indecente. La masa arrolla todo lo diferente, egregio, individual, calificado y selecto. Quien no sea como todo el mundo, quien no piense como todo el mundo, corre el riesgo de ser eliminado. Y claro está que ese "todo el mundo" no es "todo el mundo". "Todo el mundo" era, normalmente, la unidad compleja de masa y minorías discrepantes. Ahora todo el mundo es sólo la masa.

Una masa, llevada y traída sin una determinada y clara orientación, que posee sin embargo una cierta percepción de que está siendo manipulada por una minoría que, en su vulgaridad, busca su interés particular. Todo este panorama va suscitantando un clima de crispación. Un clima de irritación y exasperación creciente ante el cinismo o la desvergüenza de ciertos poderosos. Un clima de crispación que provoca también el ritmo mismo de la sociedad, un ritmo deshumanizador, por lo tanto un ritmo que despersonaliza y que nos hace perder la conciencia de quién somos, de lo más genuino y valioso de nuestra persona. En una palabra: un ritmo vulgar, impuesto por personas vulgares que nos lleva a la vulgaridad. A una sociedad enferma, a una sociedad crispada. Ya en la antigüedad escribía Terencio: *esta enfermedad tiene un virus venenoso.*

La respuesta para que no nos suceden aquellas cosas horribles de que nos alertan los sociólogos e investigadores nos pueden venir por diferentes canales. Uno de ellos procede de otra voz de la antigüedad clásica, Séneca y su invitación a la serenidad:

-Hay que aprender a vivir a lo largo de toda la vida y, lo que tal vez sorprenda más, hay que aprender a morir a lo largo de toda la vida. Muchos hombres excelso, tras haber renunciado a sus riquezas, a sus obligaciones, a sus placeres, solo hicieron una cosa hasta el final de su vida: aprender a vivir.



- La serenitat significa aquest estat plàcid de l'ànima aliè a qualsevol exaltació.

- Que cadascú busqui la manera de ser més útil als altres.

- No hi ha res al món com l'amistat.

- Només conserva la serenitat qui es lliura a la seva cura, sense defallir mai.

El camí de la serenitat és la resposta més pertinent dins d'una societat violenta, el camí per desactivar o neutralitzar el virus de la malaltia, és el camí de la pau.

L'home de pau té posteritat, ens recorda el salmista. La pau és precisament la salutació del Crist Ressuscitat. Només aquesta pau esvaeix la crispació, alhora que dilata el cor.

Josep Alegre, abat

- Entrégate tu tiempo a ti mismo, si no quieres vivir una mínima parte de tu vida.

- No recibimos una vida breve, sino que la hacemos breve, la despilfarramos.

- La serenidad significa ese estado plácido del alma al que le es ajena cualquier exaltación.

- Que cada uno busque el modo de ser más útil a los demás.

- No hay nada en el mundo como la amistad.

- Sólo conserva la serenidad quien se entrega a su activo cuidado, sin desfallecer nunca.

El camino de la serenidad es la respuesta más pertinente dentro de una sociedad violenta, el camino para desactivar o neutralizar el virus de la enfermedad. Es el camino de la paz. *El hombre de paz tiene posteridad*, nos recuerda el salmista. La paz es precisamente el saludo de Cristo Ressuscitado. Solo esta paz desvanece la crispación, a la vez que dilata el corazón.

José Alegre, abad.



L'OBERTURA A L'EXTERIOR, UN ASPECTE DE LA RENOVACIÓ DE LA VIDA MONÀSTICA

En els darrers anys s'ha esdevingut una progressiva obertura del monestir de Poblet a l'exterior. Ens comenta breument aquest procés el senyor Joan Colom i Bertran, membre de la Germandat.

En els darrers anys s'ha esdevingut una progressiva obertura del monestir de Poblet a l'exterior. Ens comenta breument aquest procés el senyor Joan Colom i Bertran, membre de la Germandat.

La Declaració del Capítol General de l'Orde Cistercenc, de l'any 2000, La Vida Cistercenca Actual, tracta de la renovació de l'Orde. Extreu les bases per a una apropiada i contínua renovació de les fonts de la vida cistercenca, que la mateixa declaració recull: la doctrina de Crist, tal com la proposa l'Evangeli i l'exposa el magisteri de l'Església en els documents que tracten de la urgència d'una convenient renovació de la vida monàstica; la tradició monàstica i la tradició cistercenca, distingint-ne els elements permanentment vàlids dels que són transitoris; la Regla de sant Benet, entesa com una font i norma de vida de què ens servim (els monjos) amb llibertat cristiana per a promoure la renovació de la nostra vida i no pas una col·lecció de prescripcions materials que oprimeixen i ens impedeixen trobar les solucions que certament convenen (art. 7); la participació en el progrés de la vida actual de l'Església i de la societat i,

finalment, el diàleg, la deliberació i la responsable cooperació de tots els membres de l'Orde. Com que les condicions de vida i les exigències canvien constantment, sobretot en una època en la qual els canvis són profunds i ràpids, cal adequar contínuament les lleis a les condicions de vida, mantenint una natural continuïtat i harmonia amb la tradició, però hem d'evitar que la fidelitat a la tradició porti cap a l'immobilisme, conclou el document (art. 89).

Aquesta fonamentada renovació de la vida cistercenca suposa apropament i obertura a la societat per escoltar-la i servir-la. Cal que en l'obra de la nostra renovació, les estructures i tasques de la nostra vida responguin a les característiques i necessitats de la societat d'avui, i per això, continua la declaració, hem de percebre amb obertura d'esperit les necessitats de la societat humana i posar-nos efectivament al seu servei (art. 9).

En els últims anys l'apropament i l'obertura del monestir de Poblet a la societat han anat en augment. Aquest procés ascendent es manifesta en els àmbits de la cultura, el pensament, la ciència, l'art, la música, l'eco-



Foto: Arxiu Poblet.

Actuació del grup Bach - Zum Mitsingen a la basílica del Monestir

logia..., i ens arriba a través dels mitjans de comunicació clàssics, les noves tecnologies, un renovat sistema de visita, els festivals de música i el nou orgue, els debats i les jornades científiques, les activitats que tenen com a centre la conversió ecològica i la natura... Hi contribueixen la singularitat del monestir, el conjunt medieval monàstic habitat més gran d'Europa, la rellevància de l'Arxiu Tarradellas i la novetat de l'hostatgeria externa. Per tal d'evitar que les tasques d'organització i de gestió que el procés requereix distreguin els monjos de la vida monàstica, l'essència i la raó de ser del monestir, la comunitat compta per a allò que es pugui delegar amb el suport de la Fundació Populus Alba, que gestiona aspectes culturals i econòmics externs a la comunitat, i de la Fundació Poblet, que contribueix a la difusió en la societat civil d'aquells valors espirituals, socials, culturals i altres valors humans que tenen com a referent el monestir i el món del Cister.



Fotos: Arxiu Poblet.

Diferents aspectes del jardí del claustre



Foto: Arxiu Poblet.

Una de les actuacions del pianista Ricard Rovirosa

El valor monumental, cultural i històric del monestir cada dia és més conegut i la vida que acull es va coneixent més de portes enfora. El monestir de Poblet és una referència, i no sols en l'àmbit estrictament religiós.

Poblet s'obre a la societat per servir-la. La vida monàstica es projecta a l'exterior, vers el qui participa en les celebracions litúrgiques, el visitant, l'hoste, l'assistent als actes que tenen per marc el monestir, el receptor dels mitjans de comunicació... Poblet sap escoltar i té capacitat per trans-

metre valors i saviesa monàstica, per suplir mancances i per suscitar diàleg amb un mateix, entre d'altres coses. El testimoni de la comunitat ens diu que una idea compartida potent, com la relació amb Déu, pot unir personalitats molt diverses i pot fer possible la convivència, que sempre és difícil, i ens diu, també, que es pot viure de maneres més senzilles, sense una concepció economicista de la vida i prioritant la interioritat i la profunditat, valors escassos en un món en què prevalen l'utilitarisme, l'aparença, no pas el que hom és i el que som, i la superficialitat. Avui sembla que només sigui útil allò que produeix un benefici immediat i avaluable, i en aquest utilitarisme, en l'aparença i en la superficialitat busquem sovint una vida intensa (per no dir la felicitat). I si de la vida senzilla, de la vida interior rica i de la profunditat en depengués la intensitat i la plenitud de la vida?

Joan Colom



Foto: Arxiu Poblet.

Assistents a la conferència del sr. Javier Solana (8 de maig de 2014)



L'OLI DE L'ALEGRIA

UNA LECTURA DE 1 SAMUEL 16,1-13

Seguint l'ordre dels llibres de la Bíblia, fra Lluís Solà, monjo de Poblet, continua en aquest text una proposta de "lectio divina" a partir d'un fragment del llibre de Samuel.

Introducció

Després dels llibres de Josuè i dels Jutges, la Bíblia dona pas al corpus de Samuel i de Reis, dividits ambdós en dues parts o en dos llibres, una divisió que es va fer per raons pràctiques, perquè els rotlles utilitzats a la sinagoga no fossin d'excessiva envergadura. En realitat el primer i el segon llibre de Samuel formen una obra força unitària, com també el primer i el segon llibre dels Reis. En les edicions de la Bíblia grega dels LXX i la llatina de la Vulgata, algunes vegades els llibres de Samuel i dels Reis apareixen agrupats com quatre parts d'una mateixa obra, sota el títol dels Regnes o dels Reis. De fet, el contingut de tots quatre llibres s'articula bé com un tot. Parlem del camí vers la monarquia, que passa per Saül –primer rei d'Israel– i culmina en David (1 Sa) –el fundador ideal de la dinastia– i continua el seu desplegament en els dos llibres dels Reis, amb Salomó i els seus descendents, ja amb el Regne dividit: el del Nord (Israel) amb capital a Samaria, i el del Sud (Judà), amb capital a Jerusalem, fins a la seva anihilació política (Samaria cau el 722 aC a mans dels assiris i Jerusalem el 586 aC a mans dels babilonis).

En parlar del llibre dels Jutges femiem esment a l'adolescència del poble, a una època de fresca espontaneïtat. Ara ens trobem de ple en el camí vers la maduresa institucional del poble, amb un tema important, el de la reialesa, aquesta nova institució política i religiosa alhora que apareix com el segell



d'aquesta maduresa, de la majoria d'edat d'Israel en el seu pelegrinatge per la història.

L'època dels Jutges era l'època de la confiança. Les relacions entre Déu i el poble estaven presidides per la frescor i l'espontaneïtat. La fe, aquest fil que uneix Déu i el poble, s'articulava en forma d'un diàleg molt directe. Ara, en canvi, iniciem l'època de la institucionalització, necessària per a preservar la identitat del poble, però també plena de contradiccions. La institució és necessària, però sempre pot ofegar l'alè de la llibertat i de la vida.

La institució de la monarquia és acceptada a contracor. El poble necessita un rei que li vagi al davant, com els altres pobles,

perquè, en el fons, ja no es confia de Déu, ja no en té prou amb aquella relació senzilla i espontània basada en la llibertat i el diàleg. El Senyor mateix, a través del seu profeta, Samuel, de qui prenen el nom els dos llibres de Samuel, adverteix dels perills que comporta la monarquia: el rei, més que un servidor del poble, serà un opressor, exercirà un domini interessat damunt d'ell. Així us governarà el rei que tindreu: prendrà els vostres fills perquè serveixin en els seus carros de guerra i perquè facin d'escorta davant la seva carrossa. Els prendrà per fer-los oficials que comandin mil homes o bé cinquanta. Els farà llaurar els seus propis conreus i segar els seus propis sembrats, i els farà fabricar les seves armes i els ormeigs dels seus carros de guerra. Us prendrà les filles com a perfumistes, cuineres i pastisseries. S'apropriarà dels millors camps, de les millors vinyes i dels millors oliverars per donar-los als seus cortesans. Exigirà el delme dels vostres sembrats i de les vostres vinyes per pagar els seus funcionaris i els seus cortesans. Requirirà els vostres criats i criades i els vostres millors joves amb els vostres ases i els farà servir en els treballs públics. Es quedarà la desena part dels vostres ramats, i vosaltres mateixos li fareu d'esclaus (1 Sa 8,11-17). "Vosaltres mateixos li fareu d'esclaus". Ací hi ha la clau per comprendre que, d'entrada, la monarquia no entrava en els plans de Déu, que va establir amb el seu poble un aliança basada en el pacte, en el diàleg i en la llibertat.

Dit tot això, podem afirmar un cop més la importància de la profecia per a l'articulació correcta d'aquesta història, per a l'actualització en ella del projecte de Déu. Per això entrem en aquest nou escenari, el de la monarquia, de la mà de Samuel, un profeta que podríem definir com «el qui sap escoltar». En efecte, un dels relats més bonics de la Bíblia (1 Sa 3,1-10) ens presenta Samuel, el profeta



Vocació de Samuel

infant, com el qui és educat pel Senyor mateix a saber escoltar. Qui és el profeta, qui és Israel? És el poble que creix i madura en l'escolta del Senyor, en l'acolliment de la seva paraula i en l'obediència com a verificació d'aquesta escolta i d'aquesta paraula. És de la mà de Samuel, doncs, el qui sap escoltar, que ens endinsem en aquesta nova etapa en la qual emergeix, lluminosa, poderosament atractiva, la figura de David, el rei pastor, centre del nostre relat.

Lectio: 1 Sa 16,1-13

1 El Senyor va dir a Samuel: «Fins quan t'aniràs lamentant per Saül? Sóc jo qui l'ha rebutjat com a rei d'Israel! Ara omple d'oli el corn i vés. Jo t'envio a casa de Jessè, de Betlem, perquè he escollit el rei entre els seus fills.» 2 Samuel respongué: «Com puc anar-hi? Si Saül ho sap, em matarà.» El Senyor li va dir: «Pren una vedella i digues que hi vas per oferir un sacrifici al Senyor. 3 Convida Jessè al sacrifici, i jo t'indicaré què has de fer. M'ungiràs rei aquell que jo et diré.» 4 Samuel va fer allò que el Senyor li havia manat. En arribar a Betlem, els ancians de la ciutat sortiren a rebre'l, alarmats, i li van preguntar: «Véns en so de pau?» 5 Samuel respongué: «Sí, vinc en so de pau. Sóc aquí per oferir un sacrifici al Senyor. Purifiquen-vos i veniu amb mi al sacrifici.» Samuel també va purificar Jessè i els seus fills i els convidà al sacrifici. 6 Quan arribaven, va veure Eliab i pensà: «L'ungit del Senyor és aquí, davant



d'ell.» 7 Però el Senyor digué a Samuel: «No et fixis en el seu aspecte ni en la seva estatura. L'he descartat. El que val no és allò que l'home veu: l'home veu l'aparença, el Senyor veu el fons del cor.» 8 Llavors Jessè va cridar Abinadab i el va fer passar per davant de Samuel, però aquest digué: «No és tampoc aquest el qui el Senyor ha escollit.» 9 Després Jessè va fer passar Ximà, però Samuel digué: «No és tampoc aquest el qui el Senyor ha escollit.» 10 Així Jessè va fer passar al davant de Samuel set dels seus fills, però Samuel li digué: «D'aquests set, el Senyor no n'escull cap.» 11 Samuel va afegir: «No queda cap més fill?» Jessè va respondre: «Encara queda el més petit. És a pasturar el ramat.» Samuel li digué: «Aneu a buscar-lo. No ens posarem a taula que ell no hi sigui.» 12 Jessè va fer que l'anessin a buscar. Tenia el cabell roig i els ulls bonics. Tot ell feia goig de veure. El Senyor va dir a Samuel: «Ungeix-lo, que és ell.» 13 Samuel va prendre el corn de l'oli, el va ungir enmig dels seus germans, i des d'aquell dia l'esperit del Senyor s'apoderà de David. Samuel va tornar-se'n a Ramà.

La clau literària del relat és Samuel, el profeta, que arriba i dona inici a l'escena, i després se'n va, cloent-la. Recorda lleument l'escena de l'àngel i Maria de Natzaret (Lc 1,26-38), que s'obre amb l'entrada de l'àngel i es clou amb la seva retirada, deixant pas al dinamisme de la pròpia història. La profecia, doncs, en aquest cas, és la clau de comprensió del relat. Cal saber escoltar el Senyor (Samuel) per entendre'l plenament i poder concretar la seva voluntat. En el relat s'entrecreu una història humana i una història divina. Déu escriurà la seva història divina comptant amb una història humana.

Al centre hi ha la bella i amistosa disputa del profeta amb els fills de Jessè. Evoca aquella escena del vell conte, d'un príncep que emprovava una sabateta de cristall per tal de trobar-ne la propietària, que va resultar ser la menys probable, la ventafocs arraconada. Faig aquest incís, aparentment pueril, per indicar la importància de saber llegir la Bíblia també com un conte, com una obra literària, que sovint diu més amb allò



Unció de David - Paolo Veronese (1555)

que amaga o insinua que amb el que explica, tot jugant amb la bellesa dels seus detalls.

El nostre és un relat literàriament important en el conjunt de l'obra dels llibres de Samuel, que articula dos grans períodes, el regnat de Saül i el de David, amb el qual culmina no tant un procés nacional o polític –que també– sinó més aviat un procés teològic, la configuració d'aquesta figura tan important dins la teologia bíblica, la del messiès, que David encarnarà d'una manera quasi perfecta.

Meditatio

Saül ha estat el primer assaig de la monarquia. Un assaig no reeixit. El nostre text comença precisament amb la constatació d'aquest fracàs: *“Sóc jo qui ha rebutjat Saül com a rei d'Israel”* diu el Senyor. Saül havia desobeït l'ordre del Senyor d'exterminar l'enemic i s'havia aprofitat del botí. És alligonador llegir el capítol 15, anterior al nostre relat, per fer-se càrrec d'aquesta situació. El rei havia pillat el botí de l'enemic vençut per oferir-lo al Senyor com a holocaust, però això no és el que el Senyor volia. Els amalequites, «aquests pecadors», havien de ser consagrats a l'extermini, les persones i els seus béns. Amb el mal, simbolitzat pels amalequites, no s'hi pot negociar. Ni tan sols per a fer-ne ofrena al Senyor. És Samuel, el profeta, qui desvela el significat de l'actuació de Saül: Samuel digué: *“¿És que el Senyor es complau en holocaustos i sacrificis tant com en l'obediència a la seva veu? No! L'obediència és millor que els sacrificis, millor que oferir greix de moltons. Rebel·lar-se contra ell és com pecar de màgia, desobeir-lo és endevinació i males arts. Tu has rebutjat la paraula del Senyor, i ell et rebutja com a rei”* (1 Sa 15,22-23). Hi ha ací la clau de lectura de tot el que anomenem història deuteronomista, formada pels profetes primers o anteriors (Josuè, Judges, Samuel i Reis) i els profetes

posteriors, Isaïes, Jeremies, Ezequiel, i la resta dels dotze profetes. Tot aquest conjunt de llibres és història profètica, en la qual cal aprendre a llegir i actualitzar, tot encarnant-lo, el projecte de Déu, i això en l'àmbit de l'escolta-obediència a la seva paraula.

Saül no havia escoltat. Als ulls de Déu el fracàs és sempre la possibilitat d'un nou començament, d'escriure una cosa nova, de trobar nous camins: *“Ara omple d'oli el corn i vés. Jo t'envio a casa de Jessè, de Betlem, perquè he escollit el rei entre els seus fills”*.

El nostre relat explica com intervé Déu en la història, a partir d'aquest fet, per a reconduir-la. Després de la unció de David, Saül continuarà sent rei, i David haurà de recórrer un llarg camí, sinuós i ple de perills, per arribar a obtenir la sobirania sobre tot el poble, primer a Hebron i Jerusalem i després a la resta d'Israel. És en la història humana i amb la història humana, sense traïr les seves lleis, que Déu va teixint la seva història de salvació per als homes.

Samuel és enviat a Betlem on resideixen Jessè i els seus fills per a ungir-ne un com a nou rei d'Israel. Però ni tan sols Samuel sap quin és l'escollit. Ell mateix, en diàleg amb el Senyor, ho haurà de descobrir: Déu li ho mostrarà. És la missió de la profecia: arribar al cor de la realitat, mirar-la com Déu la mira, mirar al fons del cor, al sentit de les coses i dels esdeveniments: El que val no és allò que l'home veu: l'home veu l'aparença, el Senyor veu el fons del cor. Vist així, no ens ha de sorprendre que el Senyor esculli el més petit, el qui, aparentment, no hi és o no compta.

Cap dels primers set germans, fills de Jessè, no és l'escollit del Senyor. En falta un, el petit, David, que es troba pasturant el ramat. El relat estableix ací un contrast molt fort i molt significatiu entre l'àmbit del culte –Samuel, Jessè i els seus set fills ofereixen un sacrifici– i l'àmbit domèstic o



David tocant la cítara (Porta de les Platerías)

profà, on es troba David pasturant el ramat. És precisament ací on el Senyor trobarà el seu elegit. Ací, en la profanitat, en la secularitat Déu es farà present amb la seva unció a través del profeta. L'àmbit de la secularitat, de la profanitat, és l'àmbit de la història humana que Déu assumeix amb totes les seves conseqüències i s'hi fa present, no pas ell mateix de forma directa, sinó a través d'un seu representant, el messiès.

Reivindico una vegada més una lectura atenta i intel·ligent dels textos. Massa sovint la lectura piadosa i historicista –història sagrada entesa com a rondalla exemplar i moralitzadora– ens veda l'accés al veritable significat, un significat que solament atenyem amb aquesta lectura profunda dels textos. És el que intentem fer amb la *meditatio*: el text és com la closca que cal trencar i superar per arribar fins al fruit.

Déu provoca un desplaçament significatiu del dinamisme de la història de la salvació. Ens empeny a abandonar el temple, l'àmbit del sagrat, el lloc del sacrifici –sacrificar vol dir consagrar, fer sagrada alguna cosa, resituar la realitat tot fent-la participar d'allò que és diví– per anar a trobar aquesta realitat sagrada al cor de la profanitat, de la realitat secular: allà on David pastura el seu ramat, un àmbit insignificant que, aparentment, no compta. És Déu mateix que ve i es fa present en la realitat, fent-la sagrada, i no tant l'home que, per mitjà del sacrifici, fa sagrada la realitat perquè pugui ser un lloc per a Déu. Crec que és un matís important, en tant que, de la mà de David, en aquest nou període de la monarquia, haurem d'aprendre a llegir la realitat aparentment sense Déu com a llenguatge de Déu: això és el que volem dir quan parlem d'història profètica.

Aquesta realitat, que contemplem amb els ulls de David, el pastor, és, segons el text original, bella i bona. David era rogenic, bonic per als ulls i agradable d'aparença (de bon veure). El terme emprat per dir que era bell i bonic el retrobarem al Càntic dels Càntics per designar la bellesa de l'estimada i també de l'estimat, i l'altre adjectiu, agradable d'aparença, de bon veure, és el mateix terme hebreu (*tob*) amb el qual Déu, en el relat de la Creació, va segellant la bellesa i la bonesa de les coses creades: «Déu veié que tot el que havia fet era molt bo» (Gn 1,31). Remarco la qualitat visual, sensitiva, de la bellesa i també del bé, encara que pugui semblar una contradicció amb el que hem dit abans, que Déu no es fixa en l'aparença sinó que veu el fons del cor. El llenguatge de la Bíblia, segurament per la mateixa naturalesa de la llengua hebrea, més aviat concreta que no pas conceptual –el grec és una llengua més conceptual– descriu la bellesa i la bondat com allò que es pot veure, to-

car, apreciar, tastar... ens va molt bé aquest llenguatge que no defuig la realitat de les coses per parlar de Déu, que fa de la Creació, bella i bona, el lloc on Déu advé per viure el festeig del seu amor amb l'home, amb l'ésser creat. El rostre de David, bell i bonic, és com una epifania d'aquesta realitat creada que Déu fa seva unguint-la amb l'oli de la seva presència.

"Samuel va prendre el corn de l'oli, el va ungir enmig dels seus germans, i des d'aquell dia l'esperit del Senyor s'apoderà de David". És ara que el text pronuncia el nom d'aquest germà afegit, el germà que queda, la resta, el qui no compta, el més petit, el pastor, destinat a acompanyar-nos en el treball d'interpretar la història i la secularitat com a llenguatge diví, com a font d'on brolla la salvació. La unció amb l'oli simbolitza la inhabitació de l'esperit. L'esperit del Senyor és l'alè que al principi de la Creació aletejava fecundant el caos i la buidor per a fer-ne realitat apta al pas i a la paraula de Déu. És aquest mateix alè que la Creació ja conté, que ara es fa personal en David, amb un nom, amb una història humana i amb una missió.

Una missió. Qui és el messies? o, què és? Tota la Bíblia apunta a aquesta realitat: l'eclosió del messies. La Bíblia és la genealogia del messies. I els cristians també ho entengueren així, en tant que cristal·litzaren la confessió de la seva fe en el qui creien el messies d'Israel. Un messies —aquesta paraula vol dir literalment ungit amb oli— i, a més, rei, com a sagrament de la presència del Senyor en la història. El Senyor que guia la història i que s'apareix discretament a Moisès en una bardissa flamejant (Ex 3), fa un pas més: s'endinsa personalment pels camins humans de la història, com a Déu del poble, Déu d'Abraham, d'Isaac i de Jacob. Ho fa a través d'aquesta figura, aquesta mena de virrei o lloctinent, el seu vicari, el seu altre, un rei ungit en l'àmbit de la profecia i del culte per



David (Miquel Àngel)

a fer present el Senyor com a salvació i benedicció en la secularitat. La fe d'Israel arriba a comprendre que aquest messies, aquest sagrament de Déu en el món, és tot el poble, com a tal, com a comunitat de lloança, com a comunitat del Senyor. La fe de l'Església potser no és tan agosarada en aquest sentit, i se centra més en la persona del Crist, però el Crist total és Jesús de Natzaret i la comunitat dels seus deixebles. És aquí on es troben la fe d'Israel i la fe de l'Església, complementades en la mateixa joiosa esperança, l'esperança del Regne com a realitat del futur



que ve però que ja creix com una planta sembrada en la terra del món.

Samuel va tornar-se'n a Ramà. I així s'acaba el relat i la nostra lectura. Queda David, enmig dels seus germans. No David tot sol, sinó posat en relació amb la comunitat, amb el poble. Aquest poble, portat per David, està cridat a esdevenir messiànic, tot ell ungit, tot ell animat per l'esperit del Senyor, tot ell cridat a ser benedicció al cor del món i de la història. Ací ens trobem amb un altre detall significatiu, que copsem només amb una lectura profunda: el messies (ungit) com a individu concret, un personatge de la història, David, i el messies com a comunitat, com a poble. Ambdós s'identifiquen molt estretament, i a vegades ens costa separar-los. I és que en la Bíblia el personatge concret sempre assoleix un significat i un valor corporatiu. Això ho veiem molt més clar en Jesús, que es defineix com el cep veritable (Jn 15), en el qual la planta (Crist) i les sarments (els deixebles, la comunitat, l'església) formen una única realitat viva i articulada –Pau en parlarà com del Cos de Crist. El Crist total és Crist com a individu (Jesús de Natza-ret ungit per Déu com a Fill estimat) i la comunitat dels seus deixebles, ungits per l'Esperit de Pentecosta, que s'hi incorporen per mitjà de la fe confessada i viscuda en el seguiment. Aquesta realitat esclatant ja la veiem ara prefigurada, sembrada, apuntada en el nostre relat, en aquest David ungit enmig dels seus germans. El germà absent del sacrifici, exclòs del temple, el petit, l'insignificant, sense identitat teològica, podríem dir, esdevé formós en tant que escollit per Déu, i està cridat a fer de la comunitat dels seus germans un poble messiànic, un poble preparat per a entrar en diàleg d'amor amb Déu el seu Creador.

No us recorda tot plegat, irresistiblement, la història de Josep i els seus germans?

Contemplatio

Us proposo pintar i contemplar un retaule que ens ajudarà a aprofundir més en el significat del text.

A la taula central del retaule hi pintarem Jesús ungit per una dona –Maria de Betània– en l'àmbit profà de l'amistat i del discipulat: *“Sis dies abans de la Pasqua, Jesús va anar a Betània, on vivia Llätzer, aquell que Jesús havia ressuscitat d'entre els morts. Allà li oferiren un sopar. Marta servia, i un dels qui seien a taula amb ell era Llätzer. Llavors Maria va prendre una lliura de perfume de nard autèntic i molt costós, unguí els peus de Jesús i els hi va eixugar amb els cabells. Tota la casa s'omplí de la fragància d'aquell perfume”* (Jn 12,1-3). És l'escena de la unció reial de Jesús, nou David, just abans d'iniciar la seva marxa triomfal cap a la ciutat santa de Jerusalem on serà exaltat com a rei (Joan contempla i escriu el relat de la Passió com el camí serè i triomfal d'aquesta exaltació). Serà el Jesús enlairat a la Creu, el Rei, qui vessarà sobre la comunitat i sobre el món l'esperit de la unció, l'esperit del Senyor, perquè tota la comunitat esdevingui sacrament per al món d'aquesta unció, d'aquesta presència del Senyor (cf. Jn 19,30).



Uncia de Jesús a Betània, (Rubens)

A la taula esquerra del retaule hi pintarem l'escena de Josep abraçat als seus germans en el moment del retrobament (Gn 45). Josep és una figura del messies, encara que en ell no trobem pròpiament cap unció, el messies que obra amb la seva presència la reconciliació dels seus germans que l'han traït i en fa un poble novell, el poble de Déu, l'interlocutor del seu diàleg amorós amb vista a la salvació. També Josep era el germà afegit, el petit, l'insignificant, i potser per això el preferit, l'estimat del seu pare Jacob.

A la taula dreta hi pintarem el nostre relat. David, el pastor, vestit com un pastor, amb el seu sarró, la fona –amb la qual vencerà Goliat, que simbolitza la mort i el caos, les forces que s'enfronten a la bellesa i al bé–, i el seu flabiol, que simbolitza el llibre dels Salms, amb el qual David ens ensenyarà a dialogar amb Déu. El pintarem envoltat dels seus germans, rebent la unció i l'esperit del Senyor pel ministeri de Samuel, el profeta, aquest àmbit tan important, essencial, per articular correctament en la secularitat de la història profana el projecte de Déu contingut en la Torà.

Les mirades de Josep (a l'esquerra), amb els seus germans, i de David (a la dreta), amb els seus germans, convergeixen cap a la taula central, tot il·luminant i omplint de sentit l'escena de Jesús ungit per una dona, assegut a la taula del sopar de Betània, envoltat dels seus deixebles i dels seus amics. És una icona significativa i diàfana de l'església, ungida també ella pel mateix esperit de Crist i enviada com a consol enmig de la humanitat pobra i sofrent per escampar l'oli de l'alegria, la bona olor del Crist (2Co 2,14-15), perquè *“de pobres –diu Jesús– en teniu sempre amb vosaltres”* (Jn 12,8).

Tant Josep, de qui ja vàrem parlar anteriorment (cf. Jo sóc Josep, el vostre germà, Revista Poblet 21,18), com David, són indispensables per a la comprensió plena de l'es-

glésia com a sagrament del Crist i de la seva salvació –unció– enmig del món. Fixem-nos, però, en David, el pastor. En introduir aquesta nostra lectura del text parlàvem del conflicte que suposà per a la teologia d'Israel l'assumpció de la institució monàrquica. El rei, que Samuel descrivia com un tirà, com un dèspota que exerceix el seu domini sobre el poble, és redibuixat i idealitzat en David amb la figura del pastor. El rei és el pastor del poble, més que no pas l'amo o el senyor. No és rei sobre el poble sinó pastor amb i per al poble. Pastor en tant que guia i conductor, pastor en tant que servidor dels membres més febles del ramat, pastor en tant que custodi de la comunitat, disposat a donar la pròpia vida, si cal, per al creixement del ramat. No d'aquesta o d'aquella ovella, sinó de tot el ramat, de tota la comunitat, en el seu conjunt, com a poble que dialoga amb Déu.

Aquest perfil del messies pastor el trobem molt ben dibuixat en el salm 23, un salm que alguns anomenen cripto-reial, ja que sota la imatge del pastor amaga el retrat ideal del rei. El salm parla de Déu, el Rei d'Israel, com a pastor del poble, confegint així el mirall en el qual s'ha de mirar el seu lloctinent, el messies, per ser al seu torn un bon rei-pastor del poble.

Salm del recull de David.

El Senyor és el meu pastor: no em manca res.

2 Em fa descansar en prats deliciosos, em mena al repòs vora l'aigua, 3 i allí em retorna.

Em guia per camins segurs, per amor del seu nom;

4 ni que passi per la vall tenebrosa, no tinc por de cap mal.

Tu, Senyor, ets vora meu:

la teva vara i el teu bastó em donen confiança.



5 Davant meu pares taula tu mateix
enfrent dels enemics,
m'has ungit el cap amb perfums,
omples a vessar la meva copa.

6 Ben cert, tota la vida m'acompanyen
la teva bondat i el teu amor.
I viuré anys i més anys a la casa del
Senyor.

David, cridat per Déu mentre pasturava el ramat per a ser el rei d'Israel, haurà d'encarnar les paraules del salm tot emmirallant-se en l'únic Rei i Pastor d'Israel, que és Déu. Déu, per pasturar el poble, és a dir, per instaurar el seu Regnat, es val del seu ungit, de David, rei i pastor del poble, cridat a fer del poble el ramat, la possessió, el regne del Senyor. Segons el salm, el rei és un guia, que obre i indica camins, és el qui refà el poble i el fa descansar, el qui li dóna seguretat i confiança, el qui el conforta amb la proximitat de la seva presència. És el qui li para la taula de la comunió i omple amb el vi de l'alegria la seva copa. És el qui obre per al poble un espai de bondat i d'amor on aquest pugui experimentar la vida per sempre a la casa del Senyor. És el mateix ungit amb perfums, el messies, qui pinta el seu propi retrat espiritual en confessar Déu com a Pastor del poble.

Josep –a l'esquerra del retaule– va encarnar també aquest salm programàtic, que és alhora una confessió en el Senyor i la proclamació d'una missió enmig del poble. Es va fer el dispensador de blat –vida– per al poble famolenc, posat al capdavant de la seva família no per a dominar-la sinó per a servir-la, reconciliar-la i obrir-li el camí de l'Èxode cap a la casa del Senyor, el lloc de la lloança i la felicitat, el lloc de la vida per sempre. Josep i els seus germans són aquest nou poble. No Josep sense els seus germans, ni els seus germans sense Josep, sinó Josep i els seus germans retrobats en l'abraçada de la reconciliació. Igualment David

no és ungit per a ell tot sol, sinó per a ser restituït del ramat a la comunitat dels seus germans, per a esdevenir l'intendent –amb els seus salms– del cant d'amistat entre Déu i els homes, entre els homes i Déu. També David haurà de fer l'experiència dura de la soledat, de la traïció i del desencontre abans de trobar-se formant una comunitat amb els seus germans. Ben mirat, no hi acabarà de reeixir mai del tot, com tampoc no hi va reeixir del tot Josep, ja que ells, Josep i David, eren solament figures, esbossos del veritable messies, Jesús.

És Jesús qui, ungit estant assegut a la taula dels pobres, dels amics i dels deixebles, fa dels pobres, dels amics i dels deixebles una veritable comunitat, la casa del Senyor, l'església, cridada a vessar en les ferides del món, com aquell perfum preciós, l'oli de l'alegria. En contemplar el relat de la unció de David enmig dels seus germans, contemplem el relat de la unció reial de Jesús enmig dels pobres, dels amics i dels deixebles. I això és l'església. El nou poble centrat en Crist, que envolta Crist, que es retroba en Crist. Aquest Crist que es disposa a fer el camí de Jerusalem, el camí de la creu, el camí de la Pasqua, resumint en ell l'experiència i les vicissituds del seu poble, el poble de Josep, el poble de Moisès pels camins de l'Èxode, el poble de la Torà, el poble de David, dels salms i dels profetes.

Encara hi ha un detall, amb el qual acabo, que ens fa contemplar Jesús com a pastor i messies del poble, i és el del seu naixement –el naixement del messies– explicat per l'evangelista Lluc: Jesús neix com a menjar per al poble, reclinat en una menjadora, enmig d'un poble de pastors, Betlem, el lloc on David, el pastor, havia estat ungit rei d'Israel enmig dels seus germans. Jesús és el nou David, ungit ja des de la seva naixença per la llum dels estels i el càntic dels àngels i, sobretot, per la visita dels pastors que, en-

voltant la menjadora, esdevindran la primera església anunciadora i portadora de l'oli del consol i de l'alegria (cf. Lc 2,6-20).



Gravat del naixement de Jesús

Oratio

Per a la pregària us proposo dos textos. Tot exercici de lectura de la Bíblia, de meditació i de contemplació, ha de culminar en la pregària, en l'*oratio*, que és aquest diàleg confiat amb el Senyor que va afaïonant i omplint de sentit la nostra vida.

El primer text és un salm. Els salms s'atribueixen a David. No tant perquè en sigui ell l'autor material, sinó perquè és ell, espiritualment, com a ungit, com a messies, qui els prega, i nosaltres amb ell, per tal d'anar-nos configurant com a poble, com a comunitat

del Senyor. Us proposo el salm 45, un cant d'amor, un epitalami, que tracta en aparença de les noces del rei i de la reina, però que, en realitat ens invita a entrar en aquest diàleg amorós i ple de confiança amb el Senyor, espòs d'Israel. Llegiu-lo atentament, aquest salm, pregueu-lo, assaboriu-lo com s'assaborix un licor preciós. Destil·leu-ne tota la dolcesa i tota la bellesa. Hi trobareu dibuixat el David bell i esclatant del nostre relat, ungit enmig dels seus germans amb l'oli de l'alegria.

Salm 45

- 1 Per al mestre de cor: a la tonada de «Xoixannim». Del recull dels fills de Corè, cant. Cançó d'amor.
- 2 Un bon auguri em surt del cor. Dedico al rei el meu poema, la meua llengua és àgil com una ploma d'escrivà.
- 3 Ets el més bell de tots els homes, exhalen gràcia els teus llavis: Déu t'ha beneït per sempre.
- 4 Cenyeix-te l'espasa, valent, vesteix-te d'honor i majestat.
- 5 Amb majestat triomfant, guia el teu carro a favor de la veritat i la clemència. Seran terribles les proeses del teu braç
- 6 i penetrants les teves fletxes. Els pobles cauran als teus peus, es rendiran els enemics del rei.
- 7 Que el teu tron, oh déu, desafii els segles i el teu ceptre reial sigui un ceptre just.
- 8 Tu estimes la justícia i no la maldat, per això el teu Déu t'ha preferit als teus companys i t'ha ungit, oh déu, amb perfums de festa.
- 9 T'impregnen el vestit mirra, àloes i càssies, des dels palaus de vori t'alegren les arpes.



10 En el teu seguici hi ha princeses
enjoyades;
tens la reina a la dreta, vestida amb or
d'Ofir.
11 Escolta, filla, estigues atenta,
oblida el teu poble i la casa del teu
pare;
12 el rei està corprès de la teva bellesa.
És el teu senyor: fes-li homenatge.
13 La ciutat de Tir ve amb els seus
regals, els més rics del poble busquen
el teu favor.
14 Entra la princesa tota radiant,
el seu vestit és de brocats d'or.
15 Guarnida amb brodats és conduïda
al rei: l'acompanya el seguici de
donzelles amigues.
16 Conduïdes entre cants de festa,
entren al palau del rei.
17 En lloc dels teus pares tindràs els
teus fills;
els nomenaràs governants per tot el
país.
18 Vull perpetuar el record del teu
nom. Que els pobles et lloïn per
sempre més.

El salm, al verset 3, designa el rei messiès com el més bell de tots els homes, amb el mateix terme amb què el nostre relat de Samuel anomenava bell l'insignificant pastor. Vol dir que el salm està rellegant poèticament la unció de David i en fa pregària, perquè també nosaltres ens identifiquem amb el seguici d'aquest rei messiès ungit per celebrar les nocces –el diàleg de l'amor– amb tota la humanitat, ungit enmig dels seus germans per a tot el poble, un poble cridat a la lloança (v. 18).

El segon text us invita a una pregària més personal d'identificació amb Crist. Es tracta d'una bonica oració escrita pel cardenal John Henry Newman, anglicà convertit al catolicisme, beatificat per Benet XVI, un gran cristià.

Estimat Senyor,
ajuda'm a escampar la teva fragància
allà on vagi.
Inunda la meva ànima d'esperit i de
vida.
Penetra i posseeix tot el meu ésser,
tant, que tota la meva vida només sigui
una emanació de la teva.
Brilla a través meu, i habita en mi
de tal manera que totes les ànimes que
entrin en contacte amb mi
puguin sentir la teva presència en la
meva ànima.
Fes que em mirin i ja no em vegin a mi
sinó només a tu, oh Senyor.
Queda't amb mi i començaré a brillar
com brilles tu,
a brillar per fer llum als altres a través
meu.
La llum, oh Senyor, irradiarà tota de
tu, no de mi;
tu il·luminaràs els altres a través meu.
Concedeix-me doncs de lloar-te com
més t'agrada,
brillant per als qui m'envolten.
Fes que prediqui sense predicar,
no amb paraules sinó amb el meu
exemple,
per la força contagiosa, per la influèn-
cia del que faig,
per l'evident plenitud de l'amor que et
professa el meu cor. Amén.

Sí, ajuda'ns Senyor a escampar la teva fragància, al cor de la realitat secularitzada, tal com ha de ser, fes-nos profetes d'aquesta unció. Que siguem vasos de l'oli de l'alegria, l'alegria de l'Evangelí.

Lluís Solà

QUÈ ÉS LA MEDITACIÓ?

La pràctica de la meditació no és aliena al cristianisme, ans al contrari: hi és ben genuïna i ja era practicada pels Pares i Mares del desert. En aquests temps de retorn del sagrat on hi ha tanta oferta d'activitats espirituals, entre les quals la meditació procedent de cultures orientals, ha semblat d'interès dedicar-hi un seguit d'articles. En aquest primer text ens presenta la meditació cristiana el doctor en enginyeria informàtica Marco Schorlemmer, coordinador a Catalunya dels grups de meditació de la Comunitat Mundial per a la Meditació Cristiana (www.MeditacioCristiana.cat) —la comunitat espiritual que continua el llegat del monjo benedictí John Main, ensenyant a meditar i prosseguint la seva obra de restaurar la dimensió contemplativa de la vida.

Un pelegrinatge al cor

La meditació forma part de la saviesa humana universal. És una pràctica que trobem a totes la grans tradicions religioses, també a la tradició cristiana. La paraula 'meditació' està emparentada amb 'medicina.' Ambdues paraules comparteixen el prefix 'med-' que significa 'curar' o 'atendre.' Quan meditem tenim cura i fem atenció.



John Main

La pràctica de la meditació es remunta a les primeres intuïcions de la humanitat sobre allò que està més enllà dels sentits i del pensament. Quan meditem, transitem de la ment al cor, del pensament al silenci. Deixem de banda paraules, imatges, problemes, anàlisis —totes aquestes coses que contínuament ocupen els nostres pensaments— i anem a un lloc més profund que el pensament: anem al nostre cor.

El cor no és només un símbol romàntic i emocional. En totes les tradicions espirituals el trobem simbolitzant tant la interioritat de la persona humana com la seva integritat en què cos, ment i esperit convergeixen en el Jo Veritable, allò que hom és en la profunditat de l'ésser.

Quietud, silenci i senzillesa

Així, doncs, la meditació és un pelegrinatge al nostre cor amb què apartem el focus d'atenció de la nostra ment. Ho fem sense pretendre assolir res, sinó senzillament romanent quietos i en silenci.

La quietud és la primera experiència de la meditació. Quan meditem, seiem físicament quietos, amb l'esquena recta en una posició còmoda, i tanquem suaument els



ulls. La quietud del cos ens ajuda a passar a la quietud interior, la quietud de la ment. Assolir aquesta quietud corporal és el primer pas per deixar de pensar en nosaltres mateixos i per desprendre'ns del desig de moure'ns i de canviar de postura. L'esquena recta ens ajuda a mantenir l'atenció. *Vetlleu i pregueu*, deia Jesús (Mc 14, 38).

També cal romandre en silenci, perquè en el silenci aprenem a fer atenció. Dèiem que el prefix 'med-' significa 'atendre'. Però no fem atenció a res concret. Quan meditem no estem pensant en Déu; no estem reflexionant sobre el sentit de la vida; no estem barrinant com resoldre els nostres problemes o els nostres plans de futur. En la meditació tampoc no es tracta de tenir bons pensaments, pensaments pietosos, sinó que deixem anar *tots* els pensaments, per penetrar en aquest nivell més profund de consciència on senzillament fem atenció a l'ésser en el seu estat pur. El silenci, doncs, és sobretot atenció, i per això és bo trobar un moment i un espai de tranquil·litat per poder meditar.

La tercera qualitat molt important que practiquem en la meditació és la senzillesa. I amb això volem dir que durant la meditació no ens analitzem a nosaltres mateixos. No estem pensant, "Sóc feliç? Què és el que no tinc? Què necessito per assolir la felicitat? Quins són els meus problemes? Quins són els meus somnis?" El primer de què ens adonem quan ens asseiem quietes i en silenci és que la nostra ment no està ni quieta ni en silenci, sinó que està en plena marxa, anant d'un pensament a un altre, d'un pla a un altre, d'una memòria a una altra, d'una fantasia a una altra. A causa d'això moltes persones es desanimen quan comencen a meditar. No us desanimeu pas! És precisament per això que ens cal meditar: per calmar la ment, per dur la ment cap al cor. Meditar és aprendre a estar en el moment present. Quan meditem

ens adonem que no estem pas en el moment present. La nostra ment o viu en el passat o en el futur, o s'ocupa d'alguna fantasia. Però només en el moment present podem trobar la veritable pau. Només en el moment present podem obrir-nos a l'encontre amb Déu, amb el Déu que és, el Déu que revela el seu misteri com el JO SÓC. *Jo sóc el qui sóc*, digué Déu a Moisès (Ex 3, 14). La meditació és la tasca de sortir del passat, de deixar anar el futur i d'endinsar-nos en la realitat del moment present; el moment que anomenem Regne de Déu, on ens trobem amb la presència de Déu dins nostre.

La pràctica cristiana de la meditació

Però, ¿com es medita? Com esdevenim silenciosos, senzills i quietes? I com podem deixar de banda les nostres preocupacions i fantasies, els nostres plans, somnis i desitjos, i anar cap a l'únic lloc on som veritablement reals, que és el moment present?

El monjo benedictí irlandès John Main (1926-1982) ens va transmetre un mètode molt senzill que s'ha practicat des dels inicis de la tradició espiritual cristiana. Joan Cassià (360-435), un dels autors espirituals més llegits en els ambients monacals d'Occident, el recull a les seves *Conferències*. El mètode té una profunda ressonància amb el mateix mètode que s'ensenya en altres tradicions fins i tot més antigues que el cristianisme. John Main mateix primer va aprendre a meditar de la mà d'un monjo hindú, i no fou fins anys més tard que va redescobrir la meditació en la seva pròpia tradició cristiana.

Es tracta d'agafar una paraula, un sol mot, una frase curta, una paraula sagrada, un mantra, i repetir aquesta paraula interiorment i en silenci, de forma constant, amb suavitat, amb fidelitat, amb atenció, durant tot el temps de la meditació. La recitació de la paraula és el que centra la nostra consciència, el que calma la ment. És el que aparta l'aten-

ció de les nostres ments ocupades, actives i distretes. En la meditació, però, no lluitem contra les distraccions, sinó que simplement les deixem anar. Quan ens distraiem –i això passa tota l'estona– senzillament retornem a la recitació de la paraula.

La paraula

És molt important saber quina paraula triar, perquè cal mantenir-se fidel a aquesta paraula des del principi fins al final de la meditació, dia rere dia. Això fa que la paraula s'arrel·li en el nostre cor. La recomanació de totes les tradicions de saviesa és escollir una paraula sagrada, un mot que sigui sagrat en la pròpia tradició. Per exemple, podeu agafar el nom "Jesús" o l'expressió amb què Jesús s'adreçava a Déu: "Abba." Una paraula molt adequada per a la meditació –i la que nosaltres recomanem fer servir– és la

paraula *maranatà*. És una oració bonica, un bell mantra. És una paraula en arameu, la llengua que parlava Jesús, i significa *Senyor, veniu!* Sant Pau conclou la primera carta als cristians de Corint amb aquesta oració. És, doncs, una paraula bíblica de gran santedat, una de les oracions cristianes més antigues. Ara bé, mentre la reciteu, no penseu en el que significa. Si trieu aquesta paraula digueu-la en quatre síl·labes de la mateixa entonació: ma-ra-na-ta. Escolteu-la mentre la dieu. No visualitzeu res. Senzillament reciteu la paraula amb fidelitat, amb atenció i amb amor. I quan us vinguin pensaments, deixeu-los passar, que se'n vagin, i torneu a la vostra paraula.

Els fruits

Són poques les persones que actualment qüestionen els beneficis de meditar. En els



Un grup meditant al costat del monjo benedictí Laurence Freeman



darrers 50 anys de recerca científica s'ha pogut constatar que la meditació redueix l'estrès i l'ansietat, fa disminuir la pressió arterial i els nivells de colesterol, i per tant és bona per evitar el risc de malalties cardiovasculars. A més meditar enforteix el sistema immunològic i ha mostrat ser de gran ajuda en el tractament de comportaments addictius. Tot això es valora molt en el món actual, dominat per la velocitat i el canvi constant.

Avui vivim en un món en què es cultiva la imatge i la promoció pròpies. Estem en connexió –i interrupció– permanent a través de les noves tecnologies, les quals per una banda ens faciliten l'accés a la informació i fomenten les relacions i xarxes socials, però per altra banda ens fan desatendre el cultiu de la qualitat humana d'aquestes relacions. És una societat cada cop més complexa en què predomina la superficialitat i manca aprofundiment. És per això que darrerament han proliferat les pràctiques seculares de la meditació amb l'objectiu de relaxar, reduir l'estrès, augmentar la concentració, i millorar de l'estat general de la persona.

Però això només és la meitat de la història. La meditació és sobretot una forma d'oració. És cert que a vegades la nostra meditació pot alliberar una gran pau i harmonia. Però no és per això que meditem; no meditem pas per treure'n alguna cosa de profit. En tant que disciplina espiritual, la pràctica diària de la meditació gradualment canvia les nostres vides, no únicament pels beneficis que pot mesurar la ciència, sinó pels fruits de l'Esperit que van creixent i madurant dins nostre, els fruits que sant Pau anomena: amor, goig, pau, paciència, benvolença, bondat, fidelitat, dolcesa i domini d'un mateix (Gal 5, 22-23). Jesús va dir a les Benaurances: *Feliços els pobres en l'esperit: d'ells és el Regne del cel!* (Mt 5, 3). Quan meditem ens estem convertint en pobres en l'esperit.

Meditar crea comunitat

Meditar, doncs, és molt senzill. És la senzillesa mateixa, i per això tothom pot meditar, sigui quin sigui el seu moment vital. Es pot ensenyar a meditar a un nen de sis anys, i es pot meditar en el llit de mort. L'única cosa que ho fa difícil és precisament el fet que sigui tan senzill. El problema és que som nosaltres els qui no som senzills i per això hem de fer front a les nostres complexitats. La meditació, però, ens simplifica si realment deixem que faci la seva feina amb paciència i suavitat. L'important és començar allà on ens trobem, acceptar-nos com som i començar a aprofundir en el nostre viatge espiritual, ara i aquí.



Grup de nens aprenent a meditar amb Laurence Freeman

Mireu d'integrar la pràctica en la vostra vida, i si voleu meditar de debò, feu-ho dos cops al dia. Marqueu-vos com a objectiu assolir aquest ritme diari de començar i acabar el dia amb vint a trenta minuts de meditació en cada ocasió. I si voleu enfortir, aprofundir i cultivar aquesta pràctica, llavors tingueu contacte amb altres meditadors. Mediteu en grup regularment. La comunitat que creix de la meditació és una comunitat d'amistat espiritual que comença amb l'harmonia i la pau que trobem en el nostre interior. És una manera senzilla de dur-nos a la plenitud de vida.

Marco Schorlemmer

ESCOLTA FILL...

El pròleg de la Regla de Sant Benet comença amb aquesta expressió: "Escolta fill...". Sembla, doncs, que de bon començament demana al seu lector una actitud d'escolta, d'atenció. Ens en parla avui el P. Josep Alegre, abat de Poblet.

Escolta, fill, les prescripcions del mestre, para-hi l'orella del cor i acull de bon gran l'exhortació del pare amorós i posa-la en pràctica.

Regla de Sant Benet (Pròleg 1)

Escolta, Israel, el Senyor és el nostre Déu, el Senyor és únic. Estima ... (Deut 6,4)

Escolteu i enteneu-ho bé: el que fa impur l'home no és allò que entra a la boca, sinó el que surt de la boca... (Mt 15,11).

La meva mare i els meus germans són els qui escolten la paraula de Déu i la compleixen. (Lc 8,20).

Qui tingui orelles per a escoltar, que escolti... (Lc 8,8).

Si sabessis el do de Déu i qui és el qui et diu: dóna'm aigua, ets tu qui li n'hauries demanada, i ell t'hauria donat aigua viva... (Jn 4,10).

Es podrien multiplicar les cites a partir de molts altres textos sagrats que van en aquesta línia d'una ESCOLTA acollidora.

La invitació a l'ESCOLTA ens interpel·la amb força des dels primers temps bíblics, i fins i tot des d'èpoques més antigues, ja que és una invitació que ens arriba des de la vida mateixa. Es contempla com una obertura a la profunditat de la vida, d'una vida amb sentit, ja que sempre és una crida a escoltar una paraula que ens obre a una dimensió transcendent, també avui, a través del difícil camí, sempre apassionant, d'una relació personal.

Naixem al camí d'aquesta vida totalment inconscients, com una taula rasa, però im-

mediatament comencem a viure una relació amb el medi ambient que comporta una escolta i una resposta. I així s'anirà definint la nostra personalitat humana i religiosa.



Sant Benet (Montserrat Gudiol)



La vida és la veritable escola per a l'aprenentatge de la mateixa vida.

Sant Benet captarà al segle VI la importància d'aquesta paraula. Tant és així que quan comença a escriure unes normes per a la vida dels monjos, quan es posa a escriure la seva Regla, una Regla que ha estat durant segles el punt de referència per a molts milers de monjos en el seu camí de vida humana i religiosa, comença precisament amb aquesta paraula: ESCOLTA.

I al llarg de tot aquest document ja milenari es suggereix la resposta a grans qüestions de la condició humana: *la presència de Déu, la persona, la institució, les relacions humanes, el treball ...*



I planteja la vida no com una suma d'esdeveniments, sinó com un camí o itinerari que cal anar fent conscientment. En aquest sentit diu un proverbi oriental: *Si no vivim la vida conscientment, potser no l'estem vivint en absolut.*

Avui no és gens fàcil aquesta paraula, o millor el missatge que amaguen aquestes

set lletres. El ritme de la vida no ens permet "llegir-la" amb claredat, amb l'entonaació que exigeix i mereix. La "llegim" sumits dins el remolí d'aquesta vida, confusament, empassant-nos lletres que pronunciem. Creiem tenir dins de nosaltres una riquesa que volem dir i per això preferim que ens escoltin. En parlar, però, no articulem bé el nostre missatge, tot ignorant que la nostra riquesa interior es desperta primordialment a través de l'escolta.

Això és una cosa que podem comprovar si escoltem en viu qualsevol tertúlia dels mitjans de comunicació. També ho podem verificar per poc que nosaltres reflexionem a propòsit de les converses que hem tingut o solem tenir amb altres persones. Ens costa sempre tenir una actitud receptiva al pensament de l'altre, als seus sentiments, en una paraula, a la vida mateixa del nostre interlocutor.

Perquè no es tracta de ser receptius a unes idees i d'escoltar determinades paraules, sinó d'escoltar amb l'oïda del cor, procurant captar la vida que batega en el cor de l'altre. I això exigeix una profunditat que possiblement ens manca quan ens estem movent d'una manera superficial en la vida.

En la Regla de sant Benet hi ha una especial consideració per dues paraules d'especial relleu: **persona i comunitat**. Benet ens vol proporcionar un instrument que ajudi a la realització personal de cada individu, però en el si d'una vida en comunitat. Aquest plantejament es pot contemplar també a escala general o universal, ja que una persona no és una illa, sinó que viu la seva vida en el marc d'una institució, d'una societat. Però viu en el marc d'aquesta societat no pas per portar una vida d'esclau, sinó per intentar desenvolupar una vida digna i plena.

No es pot convertir la persona humana en un mer engranatge d'una màquina totalitària... ni tan sols d'una màquina religiosa.

I hom té la impressió que aquesta persona només compta a l'hora de votar, i quedar després sotmesa al corró d'una minoria política, econòmica, social, religiosa...

Hi ha d'haver, de manera permanent, una comunicació de veritable interès entre aquestes dues realitats: la **persona** i la **institució**.

L'existència d'una societat sana depèn del respecte i consideració de tots i cadascun dels seus membres, o dit més profundament, de la inviolable solitud personal dels seus membres. Les persones no són números o unitats de producció. Ser una persona implica responsabilitat i llibertat i ambdues coses impliquen una certa solitud interior, un sentiment d'integritat personal.

Aquí caldria considerar la serietat amb què contemplem el fet de la dimensió educativa i la superficialitat o irresponsabilitat com s'escometen retallades que afecten la qualitat de l'educació de la persona.



Thomas Merton

Ja fa molts anys Thomas Merton, monjo cistercenc, va escriure: *El progrés tecnològic, en la proporció que sigui, no curarà l'odi que corroeix les entranyes de la societat materialista com un càncer espiritual. És inútil parlar als homes de Déu i de l'amor si no poden escoltar. Les orelles amb què s'escolta el missatge de l'Evangeli estan amagades en el cor de l'home, i aquestes orelles no senten res si no és que estan afavorides pel silenci i la solitud interior... L'home no pot rebre un missatge espiritual mentre la seva ment i el seu cor estan esclavitzats en l'automatisme. I romandrà així esclavitzat mentre estigui submergit en una massa d'altres autòmats, sense individualitat i sense la deguda integritat de persones.*

Unes paraules de plena actualitat avui, tant per a qui és ciutadà d'una societat moderna com per a un membre d'una comunitat religiosa. La Regla de sant Benet ofereix un camí de sortida, una vida de llibertat en prendre's seriosament la persona humana i la institució on aquesta persona viu. Que no és sinó una seriosa aplicació de l'evangeli, que ens vol posar en el camí d'una veritable i autèntica humanitat. D'aquí la insistència a tenir una actitud oberta i acollidora d'ESCOLTA.

Josep Alegre, abat

DE LA BIOLOGIA MOLECULAR A LA BIOLOGIA SINTÈTICA, DE LLEGIR VIDA A ESCRIURE VIDA

Una de les aventures intel·lectuals i pràctiques més impressionants del nostre temps és el progrés de la biologia, a molts nivells. En particular, el desenvolupament de la biologia molecular, de l'enginyeria genètica, de la genòmica, i de la biologia sintètica constitueix una de les successions més intenses i brillants de descobertes científiques que mai hagin viscut els humans, i amb conseqüències pràctiques i conceptuals més prometedores i inquietants alhora. Un dels aspectes concrets d'aquesta aventura toca, cada vegada més de prop, la possibilitat de produir vida artificialment. Si això s'aconsegueix, com modificaria la visió de la nostra relació amb la naturalesa i amb la vida? Quines repercussions tindria en fronteres filosòfiques sobre què és la vida, o en la relació entre ciència i fe? Com modificaria les idees que tenim sobre el funcionament de la naturalesa, o sobre l'acció de Déu en la naturalesa? Ens en parla el doctor David Jou, poeta, catedràtic de física a la Universitat Autònoma i membre de la Fundació Joan Maragall de Barcelona.

Arribar a produir vida ha estat un objectiu quimèric de la humanitat des de fa molts segles. La manera d'imaginar com es podria aconseguir aquest objectiu ha variat segons el moment de la història. Per als cabalistes medievals, per exemple, el secret consistiria a trobar les paraules que Déu va fer servir per donar vida a Adam, un cop n'havia modelat en fang la figura (segons ho explica el segon capítol del llibre del *Gènesi*). Com que en el llibre del *Gènesi* aquestes paraules no hi figuren, els cabalistes esperaven trobar-les a partir d'una lectura matemàtica de la *Torà*, amb la convicció que aquesta informació hi era continguda, però amagada. La idea era, doncs, que la matèria bàsica per fer vida ja la tenim al nostre abast, i que el que ens fa falta és la informació bàsica de com aconseguir-ho.

Pronunciant les paraules màgiques, la figura de fang adquiriria vida i seria el Golem.

Els alquimistes també pretengueren, en alguna ocasió, haver aconseguit vida, en particular, un homuncle, o home diminut, mitjançant reaccions químiques, a la recerca de la pedra filosofal. Dues altres fites de l'expressió d'aquesta idea en l'època del Romanticisme són el *Doctor Faust* de Goethe, i el Dr. Frankenstein de Mary Shelley. En el primer cas, Faust aconsegueix crear un homuncle, en la tradició alquímica; en el segon cas, es pren fragments de cossos humans i es combinen, i el secret de donar-los vida rau a subministrar al conjunt les descàrregues elèctriques adients. El problema rau, en aquestes situacions, a trobar la recepta adequada per animar la matèria, però ja no a partir de paraules divines, sinó de reaccions

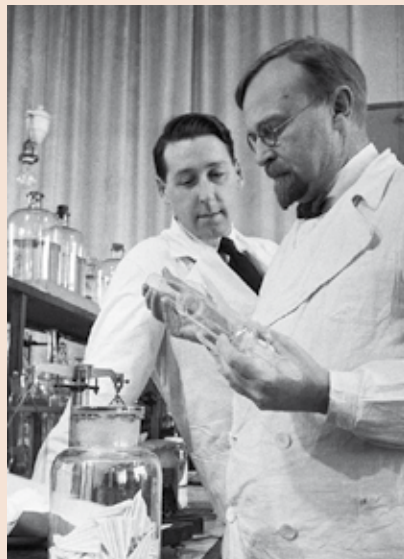


químiques o estímuls elèctrics, és a dir, en un marc científic, immanent, profà.

Cap a 1930, el biòleg rus Aleksandr Oparin proposà, dintre d'un marc més ajustadament científic, la possibilitat que sorgís vida a partir d'un brou prebiòtic que contingüés els elements bioquímics necessaris. A diferència de la tradició anterior, ja no es postula una presència humana capaç de produir vida, sinó una producció espontània de vida que, si fos coneguda en els seus detalls, podríem verificar i repetir al laboratori. El 1953 Stanley Miller i el 1960 Joan Oró donaren un impuls considerable a aquestes idees en aconseguir mitjançant mètodes abiòtics la producció d'aminoàcids, i de bases nitrogenades, respectivament. Els aminoàcids són els components de les proteïnes, i les bases nitrogenades (adenina A, timina T, guanina G, citosina C) són les parts de l'ADN que actuen com a "lletres" que contenen la informació. Aquesta via, inicialment molt prometedora, ha trobat seriosos problemes que l'han retardat molt, a causa de la gran dificultat d'aconseguir unir aminoàcids formant cadenes proteíniques, o d'unir desoxiribosa, fosfat i bases nitrogena-

des per produir els nucleòtids que són les peces de les cadenes de ADN i ARN. En alguna ocasió futura explicarem l'estat actual de la qüestió d'aquesta via de recerca.

L'enginyeria genètica i la seqüenciació massiva d'ADN (és a dir, la lectura de les lletres successives de les cadenes d'ADN que contenen la informació genètica) han dut a una nova perspectiva d'estudi de les primeres etapes de la vida –no tan ambiciosa, ara com ara, com la producció directa de vida, però amb la voluntat d'anar-s'hi atansant. En aquest article, explicarem de forma simplificada les idees bàsiques d'aquesta nova frontera de la ciència.



Aleksandr Oparin

De la biologia molecular a l'enginyeria genètica

La biologia sintètica –que descriurem posteriorment– complementa i supera la biologia molecular. La biologia molecular ha estat un immens esforç d'anàlisi de les cèl·lules: de quines molècules estan compostes, com funcionen aquestes molècules, quina mena d'accions fan sobre altres molècules i sobre el conjunt de la cèl·lula...



Un pas decisiu de la biologia molecular va ser arribar a comprendre com el DNA emmagatzema la informació genètica sobre les proteïnes que juguen un paper essencial en les cèl·lules i l'organisme. En efecte, les proteïnes, cadenes llargues de molècules relativament petites anomenades aminoàcids, tenen diversos papers crucials en la dinàmica de la cèl·lula: com a enzims, fan de catalitzadors de les reaccions metabòliques, és a dir, regulen el ritme –acceleren o frenen– de les diverses reaccions, per tal que el conjunt funcioni de manera adient; com a motors moleculars i bombes moleculars, fan treballs de transport, portant molècules de l'exterior a l'interior de la cèl·lula o viceversa, arrossegant molècules fins a la seva destinació dintre la cèl·lula, o provocant moviments cel·lulars; com a cadenes llargues que són, tenen també un paper estructural, donant a les cèl·lules la forma característica de la seva espècie; com

a detectors en la membrana cel·lular, capten la informació química provinent de l'entorn, o d'altres cèl·lules de l'organisme, estimulants o frenant la reproducció cel·lular que duu, per exemple, al desenvolupament de teixits i d'òrgans en els individus. Les proteïnes, doncs, són veritablement molt importants i, a més, cada espècie biològica està caracteritzada pel seu conjunt de proteïnes –l'anomenat proteoma–; en canvi, altres tipus de molècules, com els lípids o els hidrats de carboni, són molt semblants en la majoria d'espècies biològiques.

Un dels descobriments fundacionals de la biologia molecular fou el descobriment de l'estructura de l'ADN, el 1953, per Watson i Crick. Molt més important que l'estructura en doble hèlix és la complementarietat de les bases A i T, i G i C, cosa que vol dir que una A d'una cadena sempre va vinculada a una T de l'altra (i viceversa) i que una G de



Francis Crick i D. Watson

l'una va vinculada a una C de l'altra (i viceversa). Aquesta complementaritat és la que permet conservar i transmetre la informació ja que, coneguda una cadena, podem fabricar la seva cadena complementària.

La manera com aquesta informació, escrita en quatre lletres (les bases A, T, G i C) passa a expressar-se en el llenguatge de les proteïnes (els vint aminoàcids que trobem a la matèria viva), es basa en l'anomenat codi genètic, que a cada tres lletres successives de l'ADN assigna un aminoàcid. Des de la troballa de l'estructura del ADN fins a l'elucidació del codi genètic passaren set o vuit anys (1953-1960). Altres qüestions bàsiques de la biologia molecular són quins mecanismes permeten la lectura de la informació continguda en el ADN, i com es regula la lectura dels diversos gens –fragments de l'ADN que codifiquen una proteïna o diverses proteïnes–: quins gens es llegeixen en cada moment? Com depèn de l'entorn de la cèl·lula? I, també, comprendre com aquests mecanismes de regulació estan relacionats amb malalties genètiques, o amb el desenvolupament de l'individu. Fins aquí, els objectius bàsics de la biologia molecular: un procés de “lectura” molecular de la vida, per dir-ho així. Aquest procés de lectura culminarà, de fet, amb la genòmica, és a dir, amb la lectura de tot l'ADN –i en particular de tots els gens– de moltes espècies, entre les quals l'espècie humana.

Passar de la “lectura” a “l'escriptura” de la vida fou l'aportació de l'enginyeria genètica: a més de llegir, escriure; a més de comprendre, fer. Amb l'enginyeria genètica s'aprèn a afegir i a treure fragments de l'ADN. En concret, s'aprèn a afegir gens que facin que uns organismes puguin produir substàncies que en principi no produïen, en particular, substàncies útils per als humans: insulina, hormona del creixement humà, biocombustibles... L'enginyeria genètica comença

el 1972, amb treballs de Paul Berg, Herbert Boyer i Stanley Cohen. Inicialment es treballà amb bacteris, les cèl·lules més simples; el 1974 ja s'aconseguí un ratolí transgènic, és a dir, amb alguns gens que no són propis de la seva espècie, i que li confereixen noves propietats. Això suposa, de fet, la producció de noves espècies biològiques, a partir de la manipulació de la seva informació genètica. Els organismes transgènics poden tenir moltes aplicacions: des del punt de vista alimentari (espècies més resistents a la sequera, a malalties, o a atacs d'altres espècies; espècies amb més contingut nutritiu o més grandària), des del punt de vista farmacèutic i industrial (producció de substàncies medicinals, de biocombustibles, de fibres), i des del punt de vista d'investigació mèdica (activant o desactivant gens i estudiant les seves conseqüències en l'aparició de malalties concretes). Naturalment, també poden tenir riscos, cosa que fa que el seu ús hagi de prendre precaucions raonables i subministrar una informació pública prou transparent i comprensible.



Paul Berg



De l'enginyeria genètica a la biologia sintètica

L'enginyeria genètica es basa a tallar i enganxar fragments d'ADN, combinant-los de les maneres que més convinguin a determinats objectius, però no fabrica fragments d'ADN: els treu d'una espècie i els posa en una altra, o talla fragments sense enganxar res més. En canvi la biologia sintètica consisteix a fabricar artificialment fragments d'ADN, tot enganxant nucleòtid rere nucleòtid en l'ordre que es vulgui. Això és un pas més en l'escriptura de la vida, i obre la porta a una intervenció encara més profunda, àmplia i innovadora, ja que permet fer moltes més provatures.

Tres fites en la breu història de la biologia sintètica han estat la síntesi d'una versió artificial d'un retrovirus de la gastroenteritis porcina, per millorar el disseny de vacunes, l'any 2000; l'any 2001 es va aconseguir expandir lleugerament el genoma d'un bacteri, l'*Escherichia coli*, perquè codifiqui alguns aminoàcids no naturals (és a dir, alguns aminoàcids que no formen part del grup de vint aminoàcids que trobem en la vida coneguda). El 2006 s'aconseguí potser el resultat més espectacular fins ara: sintetitzar tot el genoma d'un bacteri (el *Mycoplasma mycoides*), amb una mica més d'un milió de "lletres" (parells de bases nitrogenades). Aquest genoma artificial va ser introduït en un bacteri d'una altra espècie, del qual s'havia eliminat l'ADN propi, però s'havia conservat tota la resta de la maquinària molecular. La cèl·lula va ser capaç de llegir les instruccions del genoma artificial i de multiplicar-se d'acord amb elles. Al cap de poques generacions, la cèl·lula ja havia adoptat la forma que realment tocava al *Mycoplasma mycoides*, tot abandonant la forma característica de l'espècie inicial en què el genoma artificial havia estat inserit. Per tal de posar de manifest que el genoma introduït era artificial i no pas natural es va introduir



Escherichia Coli

en diversos llocs alguns breus textos literaris (de Joyce, de Feynman), convenientment codificats. També aquests textos forans van ser copiats per les cèl·lules de generació en generació, però no dugueren a la producció de cap proteïna nova.

A finals de març de 2014, es va aconseguir la síntesi d'un cromosoma del llevat *Saccharomyces cerevisiae*, un organisme unicel·lular eucariota (molt més complicat, doncs, que un bacteri), que té setze cromosomes. En concret, es va fabricar el cromosoma 3, el més petit, d'uns tres-cents disset mil parells de bases. De fet, el genoma artificial va ser escurçat en un 15 % del seu contingut original (tindrà uns dos-cents setanta-tres mil parells de bases). Escurçar l'ADN és un exercici interessant, ja que a mesura que s'avança en l'evolució, hi ha una proporció més gran d'ADN que no codifica proteïnes. En el cas del humans, gairebé el 95 % de l'ADN no codifica proteïnes, i no sabem gaire què fa. Pot ser que, en part, tingui propietats reguladores. Preguntes normals, doncs, a més de les purament utilitàries de fabricació de molècules noves, consisteixen a esbrinar quines parts de l'ADN d'una espècie podem suprimir sense que passi res, és a dir, sense que l'espècie canviï. La possibilitat de fabricar artificialment cromosomes permet començar a dur a terme de manera controlada aquesta mena d'investigacions.

De la biologia sintètica a la formació de vida

Duta a l'extrem, l'ambició de la biologia sintètica seria la producció de vida al laboratori, fabricant les molècules que convingui. Ara com ara, estem molt lluny d'aquest objectiu, perquè el que s'ha aconseguit és canviar la informació, però continuar emprant tota la resta de maquinària molecular, en lloc de fabricar de cap i de nou tota aquesta maquinària. És possible que tard o d'hora s'aconsegueixi aquest propòsit. Per ara, el temps que s'ha tardat a fer el cromosoma ja esmentat del *S. cerevisiae* ha estat d'uns set anys, mentre que la cèl·lula viva ho sintetitza en un o dos minuts.

En tot cas, els propòsits pràctics són molt més immediats i factibles: aconseguir molècules d'interès mèdic o industrial. També es podria explorar ADN molt més senzills que els ADN més senzills coneguts fins ara, per veure quin és el genoma més simple compatible amb la vida, és a dir, que introduït en una cèl·lula de la qual s'ha eliminat l'ADN propi, dugui a un bon funcionament autònom i una bona reproducció cel·lular.



Ratolí transgènic (1982) capaç de produir l'hormona de creixement de la rata

En certa manera, la biologia sintètica ha emergit, en part, gràcies a l'experiència acumulada en el projecte genoma, és a dir, al llarg de la lectura (seqüenciació), de

genomes molt llargs de centenars d'espècies, i la seva comparació, molt útil a efectes d'estudis sobre l'evolució biològica, que guanya un nou vessant molt poderós gràcies a aquesta informació. Manipular aquestes enormes quantitats d'informació demana un esforç informàtic molt gran i acurat, i la seva manipulació pràctica, demana saber manipular detalladament l'ADN, fins a l'extrem, com hem vist, de fabricar-lo peça a peça.

Algunes reflexions

Constatada l'envergadura dels nous procediments, i del panorama que això obre a la biologia, podem fer algunes reflexions de caràcter més general, des d'una perspectiva més humanística.

El paper de la informació, els organismes com a ordinadors

L'enginyeria genètica i, encara amb més radicalitat potencial, la biologia sintètica, consisteix a canviar la informació genètica dels organismes. Podem treure la informació original, continguda en l'ADN original de la cèl·lula, i posar en el seu lloc un ADN diferent, natural o artificial. Moltes vegades, aquesta nova informació no és capaç de dur a un funcionament i reproducció de la cèl·lula, però algunes vegades sí. El procés és anàleg a modificar el programari d'un ordinador, del qual hem tret el programari original, però hem conservat tot el maquinari. Naturalment, molts dels possibles programaris no seran capaços de fer funcionar el maquinari en tota la seva potencialitat, però alguns dels programaris sí que ho poden aconseguir. En aquest sentit, les cèl·lules, o, fins i tot, a escala més gran, els organismes pluricel·lulars, poden ser considerats com a ordinadors biològics, amb programari (ADN) i maquinari (enzims de lectura i de replicació, ribosomes, etc), en els quals el programari té una gran importància. A diferència dels ordinadors usuals, però, el canvi



de programari duu a canvis en el maquinari, ja que podem fer que la cèl·lula fabriqui màquines moleculars que originalment no fabricava, i que alterin doncs el conjunt del maquinari, habitualment en petits detalls, però de vegades en un grau considerable.

En aquest sentit, a més de constatar la rellevància de la informació, veiem que la idea d'informació recupera en part el seu concepte filosòfic de "donar forma a una realitat", "informar una realitat", en lloc de descriure una realitat, o expressar detalls sobre una certa realitat, que és la idea actual d'informació, més lligada a transferir informacions que no pas a "donar forma" a noves realitats socials.

Déu, matèria, energia, informació

En una època de cultura tecnocientífica, i de gran confusió humanística i religiosa, no sorprèn que una certa part del públic busqui com a referents de la divinitat alguns dels elements conceptuals amb què es veuen confrontats habitualment. Així, hi ha un panteisme materialista que considera Déu com el conjunt de la realitat material. Un altre punt de vista relativament estès és considerar Déu com una energia. L'energia és una capacitat de fer coses, de manera que es posaria de manifest la capacitat de Déu de fer coses, no necessàriament del no-res, sinó des d'una base energètica –que pot donar lloc a matèria, segons la cèlebre relació d'Einstein entre matèria i energia–. De passada, la idea de considerar Déu com una energia abstracta més que com un Déu personal estalvia comprometre's amb l'altre, comprometre's amb la justícia o la caritat, o comprometre's amb una institució religiosa, cosa que dóna una certa comoditat a aquesta visió.

Ara bé, posar en relleu la idea d'informació pot tenir un cert interès teològic. La manifestació de Déu no és tant mitjançant "imatges" sinó mitjançant "paraules" –paraules creadores, paraules estructuradores i le-

gisladores, paraules consoladores,... El concepte d'informació és més subtil que el de l'energia o el de la matèria. Diversos ADN de la mateixa longitud –d'energies comparables– poden dur a resultats biològics molt diferents si contenen informacions diferents, relacionades amb l'ordre de les parts de l'ADN. Així, en aquest cas concret, més que la matèria concreta o l'energia concreta, el protagonisme és per a la informació, per a la Paraula. "Faci's en mi segons la seva Paraula" és, fins a un cert punt, el que passa en tots els organismes, que funcionen, en part, "segons la paraula" –paraula genètica, en aquest cas– que els ha donat forma. Només pot dir, però, "faci's en mi la seva paraula" qui ha assolit la consciència que, realment, una forma o altra de paraula –molecular, en el cas biològic, o també espiritual, en el cas humà– dóna lloc a la vida, i sap que s'hi pot abandonar.

Humans, Creació, ètica

Creiem que en la Creació Déu crea creadors, és a dir, no simples autòmats predictibles, sinó essers capaços d'iniciativa i de creativitat, que poden contribuir a la Creació aportant nous elements de realitat. Aquí es plantegen consideracions de tipus ètic: quina mena de "creacions" són admissibles? És ètic aspirar a "crear" vida, o a "fabricar" vida? Depèn tan sols de quin ús donem a la "vida" fabricada o creada? Depèn de l'esperit amb què fem aquestes coses? –un esperit possessiu i autosatisfet, o un esperit capaç de reconeixement, celebració i ajut a les necessitats dels altres? Des dels primers anys de l'enginyeria genètica, hi ha hagut un gran interès per les qüestions ètiques, o "bioètiques". La biologia sintètica portarà a algunes noves qüestions, no tant les relacionades amb l'ús, ja força estudiades en bioètica en el context de l'enginyeria genètica, sinó de caire més conceptual i fonamental.

David Jou

ARBRES I RELIGIÓ A LA MEDITERRÀNIA

Els arbres de la zona de la Mediterrània no són un fet merament biològic sinó que constitueixen també un fet cultural i, per tant, religiós. Ens en parla el doctor Josep Gordi Serrat, Professor Titular de Geografia de la Universitat de Girona.

Introducció

El clima mediterrani es caracteritza, sintèticament parlant, per dos fets: la irregularitat de les precipitacions i les temperatures i l'eixut estival. Resultat d'aquests dos fets, els paisatges mediterranis viuen, majoritàriament, exposats a la força del sol i a les inclemències del temps meteorològic, és a dir, sequeres, inundacions, onades de fred, calamarsades... En els orígens del paisatge mediterrani, (A. FERNÁNDEZ DE LA REGUEIRA, 2009) l'omnipresent sol que inunda l'atmosfera, la terra i el mar és l'element que va condicionar les primeres propostes edificatòries d'Egipte, Grècia i Roma. Dit amb altres paraules: de la força i la intensitat del sol en els països mediterranis neix la necessitat de crear els claroscurs per a protegir-se. Així neixen els patis ombrívols, els pòrtics, les avingudes arbrades i els jardins. Per tant, l'ombra i la llum forgen la geometria de bona part de l'urbanisme, així com dels edificis i les construccions on els arbres aniran adquirint el seu progressiu paper protagonista.

Davant d'aquestes variables i, a vegades, difícils condicions ambientals, els arbres i els boscos sempre han estat percebuts com a un edifici "natural" molt preuat pels pobles que viuen a ambdues ribes de la mediterrània ja que ofereixen ombra, fusta i, en alguns casos, fruits. D'aquesta relació constant al llarg dels segles se n'han derivat usos, simbologia... Una d'aquestes interpretacions ha compor-

tat atorgar a arbres i boscos intenses connotacions simbòliques religioses. Per aquest motiu, els primigenis llocs de culte van ser les clarianes dels boscos i també alguns arbres isolats. Producte de tot plegat, l'arbre es converteix en el primer pont o lligam entre la terra i el cel, entre el món natural i el sobrenatural i, per tant, entre l'ésser humà i Déu. Al mateix temps, l'arbre és font de vida, gràcies a la llum del sol que la possibilita; a partir dels gasos que hi ha a l'atmosfera, de l'aigua i els nutrients que hi ha en el subsòl i mitjançant l'acció de la fotosíntesi crea matèria viva. L'acció de treure brots tendres o noves fulles podem avançar que simbolitza la seva força energètica i regeneradora i el seu triomf sobre la mort hivernal.

En aquest article analitzarem el paper dels arbres dins dels textos i les pràctiques religioses des del món clàssic fins al cristianisme.

El món clàssic

Sempre girem els ulls cap a Grècia i Roma quan cerquem a fons els orígens, les explicacions, els coneixements, el saber... de molts aspectes de la nostra civilització. El mot 'clàssic' prové de la paraula llatina *classicus* que feia referència als reclutes de primera classe, és a dir, la infanteria pesada de l'exèrcit romà (R. LANE, 2010). Tot i així, els grecs i romans van ser permeables a les influències coetànies d'altres cultures,



com la dels iranians, egipcis i jueus. Es pot concloure que el món clàssic a les terres mediterrànies és de primera classe.

Els grecs i els romans van establir una sèrie d'arbres sagrats i com a tals van ser cuidats, venerats i protegits. Cal tenir present que per als grecs els arbres són els primers temples dels déus i els boscos els primers llocs de culte (A.GROS DE BELEN, et al. 2009).

Aturem-nos ara a mirar el valor mitològic d'alguns dels principals arbres mediterranis. Podem fer-ho agrupant-los segons quin sigui el seu origen mitològic. Des d'aquest punt de vista ens apareixen dos grans grups clarament organitzats. El primer és el format pels arbres consagrats als déus de l'Olimp i, el segon, comprèn un gruix important, el qual està format pels arbres que són resultat de la transformació de persones, és a dir, de la metamorfosi, sempre producte de la intervenció dels déus.

Segons la mitologia grega el primer rei d'Atenes no sabia quin nom posar a la ciutat. Els déus Atena i Posidó pretenien donar-li cadascú el seu nom. Com que cap dels dos cedia, els déus de l'Olimp van decidir que aquell que oferís un millor present a la humanitat guanyaria. Posidó va crear el cavall i Atena l'olivera. Els déus de l'Olimp van decidir a favor d'Atena i la ciutat es va dir Atenes i al costat del Partenó hi van plantar l'olivera d'Atena. Des de llavors aquest arbre va estendre's pels camps de tota Grècia en honor de la deessa. Cal ressaltar que l'olivera és l'únic arbre que hi ha al recinte sagrat de l'Acròpolis. Una mostra més que per als grecs l'olivera és un arbre sagrat. Recordem que una branca d'olivera i un muscol, dos dels atributs d'Atena, apareixien a les monedes de l'antiga Grècia. Un dels resultats de la consideració de la qual gaudia l'olivera com a arbre sagrat era que l'oli d'oliva s'utilitzava per ungir reis i atletes i, a

la vegada, les branques fulloses de les oliveres eren símbol d'abundància, glòria i pau; en conseqüència s'utilitzaven per coronar els vencedors dels jocs i les guerres, i era, per tant, el signe d'un honor extraordinari.

L'alzina i el roure eren arbres consagrats a Zeus, el pare dels déus, els homes i les dones. Al temple de Dodona, situat a l'Epir, a la part nord oriental de Grècia, Zeus hi tenia un santuari on els seus sacerdots emetien oracles a partir de la interpretació del soroll del vent sobre les fulles dels roures. D'altra banda, el roure és un arbre de gran longevitat, resistent i fort. Aquestes característiques li permetien suportar, amb altivesa i dignitat, els embats de les tempestes i les embranzides dels vents.



Alzina

La pomera és un arbre molt carregat de simbolisme. El fruit de la pomera ha estat un dels més preuats i generador d'importants litigis i conflictes. Vegem-ne alguns. Sobre la taula dels déus de l'Olimp va ser llençada una poma d'or que portava la inscripció: *per a la més bella*. En veure la poma, Hera, esposa de Zeus, Atena, deessa de la saviesa i Afrodita, deessa de l'amor van iniciar una baralla per la seva possessió. Zeus,

pare dels déus i de les persones, va decidir que fos un mortal, Paris, qui resolgués el litigi. Malgrat els diferents oferiments que les dees van fer a Paris, aquest va donar la poma d'or a Afrodita. El pomer de les pomes d'or, també anomenat l'arbre de la immortalitat, es trobava al jardí mitològic de les Hespèrides i estava custodiat per la serp Ladon. Aquest arbre era el regal de noces que Gea (Terra) havia ofert a Zeus i Hera quan es van casar. Hèracles després d'haver realitzat els deu primers treballs va trobar-se que Euristeu n'hi va imposar dos més (R.GRAVES, 1985). L'onzè era aconseguir els fruits del pomer d'or que es trobava al jardí de les Hespèrides, ubicat en els vessants de la muntanya de l'Atlas. Hèracles amb l'ajuda d'Atlant va matar amb una fletxa la serp Ladon i Atlant li va portar tres pomes que Hèracles va entregar a Euristeu i aquest les va lliurar a Atenea qui al seu torn les va tornar a les nimfes del jardí de les Hespèrides.

Pel que fa al segon grup d'arbres, el que tenen en comú és que són resultat de la metamorfosi, és a dir, de la transformació de persones en arbres. Només esmentarem el cas del llorer, l'arbre consagrat a Apol·lo segons explica Ovidi a les *Metamorfosis*. El primer amor d'Apol·lo va ser Dafne, que era una nimfa dels arbres. Eros va disparar dues fletxes: una rebutjava l'amor i l'altra el feia néixer. La primera va tocar Dafne i la segona Apol·lo. Apol·lo, perdudament enamorat, va perseguir Dafne i aquesta, per desfer-se'n, implorà ajuda al déu del riu Peneu, que la va convertir en un llorer. Quan Apol·lo allargà les mans per agafar-la, va abraçar davant de la seva desolació la fusta del llorer. Fou així que Apol·lo va proclamar que el llorer per sempre més seria el seu arbre i així, les corones de llorer ceneixen el front del poetes inspirats, dels vencedors, de les persones destacades per qualsevol fet...



Apol·lo i Dafne de Bernini

L'Antic Testament

Començarem analitzant la simbologia dels arbres al "Gènesi". Dins d'aquest llibre ens apareixen dos tipus de relats de la creació. El primer és el de l'escola sacerdotal, que narra la creació en set dies. El segon és el de l'escola jahvista que explica la creació de l'ésser humà i el situa en el paradís o jardí de l'Edèn. En el primer relat l'arbre neix com a part de la vegetació i, bàsicament, com a productor de fruits: *Que la terra produeixi la vegetació: herba que doni llavors i arbres fruiters de tota mena, que facin fruit i llavor a la terra* (Gn 1,11). Del "Gènesi" en neix una visió antropocèntrica del món i de la natura, ja que tots els animals i plantes es posen a disposició de l'ésser humà: *Us dono totes les herbes que fan llavor per tota la terra, i tots els arbres fruiters i que fan llavor: que us serveixin d'aliment* (Gn 1,29).



Segons aquest primer relat tota la creació és bona i bella. Déu col·locà l'ésser humà al cim de la creació amb un gran poder sobre aquesta com es dedueix de l'esment de dos verbs: *domineu i sotmeteu*. En el segon relat es situa la creació de l'ésser humà dins del jardí de l'Edèn, on Déu: *va fer brotar de la terra fèrtil tota mena d'arbres agradables a la vista i bons per a menjar, com també l'arbre de la vida, al mig del jardí i l'arbre del coneixement del bé i del mal* (Gn 2,9). En aquest paràgraf ens apareixen, respecte del primer relat, diferències importants: la primera és que parla d'arbres agradables a la vista, és a dir, en situar-se l'acció al jardí la funció estètica també s'hi fa present. La segona és que s'esmenten dos arbres simbòlics: l'arbre de la vida i l'arbre del coneixement. En aquest segon relat l'ésser humà també se situa al cim de la creació i per damunt de plantes i animals.

En els "Salm" ens apareixen, bàsicament, tres utilitzacions de l'arbre. La primera pren l'arbre com exemple de creixement, tant pel que fa a la rectitud del seu tronc com, sobretot, als seus fruits. Per tant, és un exemple per a l'ésser humà ja que està arrelat a la seva terra i desenvolupa un tronc recte del qual surten les seves branques i els seus fruits. Podem esmentar dos exemples d'aquesta concepció de l'arbre. La primera és del Salm 1 (Ps 1:3-4) que diu:

*Serà com un arbre arrelat vora l'aigua,
que fa fruit quan n'és el temps,
i el seu fullatge mai no es marceix,
duu a bon terme tot allò que emprèn.*

El segon exemple prové del Salm 128 (Ps 128: 3-6) i diu:

*La teva esposa fruitarà com una parra,
dins la intimitat de casa teva,
veuràs els fills com plançons d'olivera
entorn de la taula.*

A la segona concepció els "Salm" presenten els arbres com espècies que la força de Déu pot abatre en qualsevol moment malgrat la seva alçada i dimensions. Un magnífic exemple ens apareix en el Salm 29 (Ps 29:4-5) que diu:

*El tro de Jahvè estavella els cedres,
Jahvè estavella els cedres del Líban.
El tro de Jahvè arremolina l'alzinar
i escorça les bosquíries.*

I en tercer lloc, s'esmenten algunes espècies forestals com arbres de Déu. Vegem-ho a partir de dos exemples. El primer és del Salm 52 (Ps 52: 10-11) i diu:

*Però jo, com l'olivera en plena vida,
dins la casa de Déu,
confio en el seu amor
per sempre més.*

I el segon és del Salm 104 (Ps 104:16)

*S'assaonen els arbres més alts,
els cedres del Líban que ell plantà.*

Tot seguit, parlarem dels arbres simbòlics. En el "Gènesi" ens apareix l'arbre de la vida lligat al jardí de l'Edèn i, en conseqüència, contraposat a "l'arbre del coneixement i del bé i del mal". Per tant el tenim testimoni des dels primers textos bíblics; una situació clarament maniquea en la qual l'ésser humà se situa ja en la dualitat bé i mal.

L'arbre del coneixement i del bé i del mal se situa també en el paradís i té una doble connotació ja que d'una part és l'arbre del coneixement del saber i el seny custodiat per la serp, i de l'altra és l'arbre del pecat. En alguns textos, a l'arbre del coneixement i del mal també se l'esmenta com l'arbre de la serp o l'arbre del pecat, ja que sota aquest arbre els éssers humans, simbolitzats per

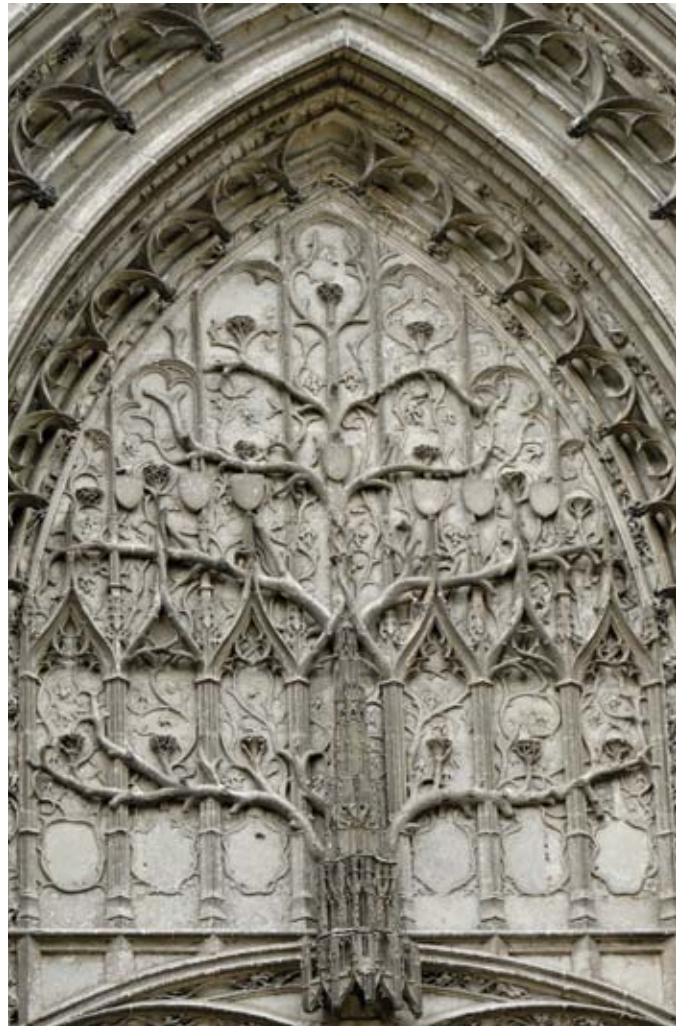
Adam i Eva, van prendre consciència de la seva nuesa, no tan sols material sinó també espiritual després d'haver desobeït Jahvè. La serp també apareix lligada, en ocasions, a l'arbre de la vida, fet que també apareix en manifestacions artístiques egípcies i mesopotàmiques. Normalment apareix l'arbre de la vida amb un disc sobre seu i, a vegades, amb aspecte de palmera i davant de la serp. En altres ocasions al costat de l'arbre de la vida apareix una deessa femenina que es recolza a l'arbre i expulsa la serp.

A la Bíblia s'esmenta un altre arbre simbòlic: l'arbre de Jessè. El profeta Isaïes explicava que del patriarca Jessè en sortiria un arbre i una flor que simbolitzaria l'anunci de l'arribada de Jesús: *"Sortirà un tany de la soca de Jessè, brotarà un plançó de les seves arrels. L'esperit de Jahvè reposarà sobre ell"* (Is 11, 1). Aquesta imatge ha estat molt reproduïda, sobretot al llarg dels segles XIV al XVI, i d'ella naixerà la idea de l'arbre genealògic que també serà molt utilitzada per les dinasties reials a l'època medieval.

El judaisme

El poble d'Israel era una societat de pastors, amb un règim patriarcal i un únic Déu i, per tant, un poble poc avesat a conviure en boscuries (A.CORVOL, 2009). En conseqüència, l'aristocràcia sacerdotal lluita per unificar i purificar els seus ritus religiosos i foragitar el culte a ídols tant artificials com naturals. A l'Antic Testament ens apareixen nombrosos exemples de lluites contra la idolatria. Això no vol dir que els arbres fossin bandejats; al contrari, tenien una elevada càrrega simbòlica, però mai no tenien un valor diví ja que de Déu només n'hi havia un. Comentarem el cas de dos arbres simbòlics.

El cedre del Líban va ser un arbre molt utilitzat en la construcció d'edificis i mobiliari religiós. El cas més notable fa referència a



L'arbre de Jessè. Catedral Beauvais

l'aixecament del primer temple de Jerusalem (967 aC.) El rei Salomó va encarregar grans quantitats de fusta de cedre a Hiram de Tir, rei dels fenicis, per construir les bigues, el teginat i l'altar del temple. A la Bíblia aquest arbre apareix esmentat 80 vegades.

"Un cop acabat tot l'edifici, Salomó el va cobrir amb un sostre de cedre" (Re 6,9) i *"Revestí també les vint colzades de la cambra interior del santuari amb plaques de cedre, des del paviment fins al sostre. Destinà aquella part a cambra sagrada, a lloc santíssim"* (Re 6,15).



En segon lloc, parlarem de l'arbre de la vida o l'arbre de Sefirot, visualitzat com un tronc al voltant del qual apareixen deu nòduls o esferes i vint-i-dos camins que representen els diferents estadis per acostar-se a la comprensió de Déu i de la creació del món.

El judaisme considera l'arbre ordinari com un missatger de Déu. L'exemple més clar d'aquesta afirmació ens apareix a l'anomenada vocació de Moisès, que va tenir lloc quan pasturava el seu ramat pel desert i de cop l'àngel de Jahvè se li aparegué en una flama de foc enmig d'una bardissa. Moisès va mirar i veié que la bardissa cremava sense consumir-se. *"Moisès es digué: deixaré el camí per veure aquest espectacle grandios, com és que crema la bardissa. En veure Jahvè que deixava el camí per mirar, Déu el cridà d'enmig de la bardissa: Moisès, Moisès! Ell va respondre: Aquí em teniu"* (Ex 3:3-5).

El Nou Testament i el cristianisme

Dins del Nou Testament els arbres són utilitzats sobretot a les paràboles. Tenim dos exemples curiosos per analitzar. El primer és el d'un arbre no precisat que pot ser jutjat pels seus fruits (Mt 7:16-20). L'evangelista al·ludeix al valor identificador que posseeixen els fruits de l'arbre en clara referència als actes humans:

Pels seus fruits els coneixereu. Es cullen potser raïms dels cardós o figues dels arços? Així, tot arbre bo dona bons fruits i l'arbre dolent dona fruits dolents... Tot arbre que no dona bon fruit és tallat i llençat al foc. Així, doncs, pels seus fruits els coneixereu.

En la passió de Jesucrist ens apareix un nou arbre simbòlic: l'arbre de la creu. Al llarg de l'època medieval l'arbre de la creu passà a anomenar-se *Lignum crucis* i *Lignum vitae*. La creu que va servir per crucificar Jesús estava feta de quatre tipus de fustes: cedre, xiprer, palmera i olivera (J.BROSSE, 2010). Els tres primers arbres representen els arbres nascuts

del cos d'Adam i, a la vegada, simbolitzen la Santíssima Trinitat, tot i que cadascun té la seva pròpia simbologia: el cedre és incorruptible, el xiprer representa el dol i la palma la resurrecció. Pel que fa a l'olivera cal recordar que aquest és un arbre consagrat al Messies.

Sant Bonaventura, el 1260, escrigué que l'arbre de la vida havia de servir per explicar la vida de Jesucrist. Per aquest motiu l'arbre de la vida restà subdividit en 12 capítols o fruits que corresponen a les 12 branques de l'arbre en el qual s'explica l'origen, la passió i la glorificació de Jesucrist. Per tant, els 12 fruits simbolitzen les virtuts del Salvador. Un magnífic exemple pictòric del que representa el *Lignum vitae* és el fresc anònim pintat entre el 1342 i el 1347 a la paret meridional del transsepte de la basílica de Bèrgam i que s'anomena: "Albero della vita" (Zanchi, 2003). La seva disposició com un tronc del



L'albero de la vida de Pacino de Buonaguida

qual neixen les branques és una figura que ens permet ordenar i jerarquitzar la vida de les persones, com la vida de Jesús. En conclusió, l'arbre de la creu acaba convertint-se en l'arbre de la vida, ja que es converteix en símbol de salvació.

Tot seguit relacionarem la simbologia cristiana dels arbres esmentats dins del món clàssic. Prendrem l'olivera com a punt de partida. L'olivera és un arbre que ens és molt familiar. Tot i que és originària de l'Àsia Menor, s'estengué i cultivà per tota la conca de la Mediterrània des de l'antiguitat per l'elevat valor dels seus fruits, ja que d'ells se n'extreu l'oli que atresora importants valors alimentaris, medicinals, cosmètics i que s'utilitzava també com a combustible per il·luminar. Antigament l'olivera simbolitzava la pau, però antany també simbolitzava el martiri, la saviesa i la fecunditat. Tanmateix és present en moltes cerimònies religioses, ja sigui per utilitzar-ne l'oli en els sagraments o les seves branques en festivitats concretes. Té, per tant, un considerable valor com a arbre sagrat. Exemplifiquem-ho: l'oli balsàmic és present en els següents sagraments: baptisme, la unció dels malalts i l'ordenació sacerdotal. Mirem-nos ara diferents referències bíbliques que tenen com a eix central l'olivera. La primera ens apareix en un fragment del text que parla de l'arca de Noè, en concret quan Noè envia un colom fora de l'arca: *"Cap al tard, el colom li tornà duent al bec una fulla tendra d'olivera"* (Gn 8,11). Per tant, l'olivera simbolitza el renaixement de la vida. Les portes de fusta del temple de Jerusalem eren de fusta d'olivera i al seu voltant n'hi havia moltes de plantades (F.HAGENEDER, 2006). L'olivera es presenta, doncs, com un atribut "reial". Tal com s'esmenta en el llibre de Judit llegim: *"Es van coronar totes d'olivera"* (Jdt, 15,13). La segona és a l'inici de la passió de Jesús de Nazaret. La vigília del seu empresonament i passió va dirigir-se a



Olivera

meditar a l'hort de Getsemaní, entremig de les oliveres. Ho podem llegir a l'evangeli de Sant Lluç: *"Sortí i s'encaminà, segons el costum, al turó de les oliveres. L'hi acompanyaren també els deixebles"* (Lluc 22, 39). Getsemaní és un hort, és a dir, un clos amb una tanca de pedra seca dins la qual hi havia oliveres (PUIG, 2004). Aquest lloc era utilitzat per Jesús com a espai de pregària. Cal precisar que aquest espai encara existeix, és visitat pels pelegrins que van a Terra Santa i encara conté algunes oliveres que, científicament comprovat, són filles o nétes de l'època de Jesús. Encara una darrera presència de l'olivera en la nostra propera realitat la trobem el Diumenge de Rams. Els evangelis no parlen de rams d'oliveres, però la tradició popular ho ha fet seu. El *Costumari* de Joan Amades ho refereix així: *"L'Església celebra l'entrada triomfal de Jesús a Jerusalem on fou rebut amb palmes i branques de llorer i olivera"* (J.AMADES, 1985).



L'alzina i el roure són símbol de fermesa i de fidelitat. Recordem que l'alzina és un arbre mediterrani de creixement lent, que quan es desenvolupa isolat genera una ampla capçada i, conseqüentment, una esplèndida ombra on reposar en el calorós estiu. Per tot plegat, és un arbre ben arrelat que pot resistir fortes tempestes i que pot viure segles. Amb aquestes característiques ens apareixen molts passatges en els textos bíblics on l'alzina o, millor dit el seu tronc i l'ombra de la seva capçada, s'ofereixen com a lloc de reunió o repòs: *"L'àngel del Senyor va venir a assegurar-se sota l'alzina d'Ofrà, que era propietat de Joaix, del clan d'Abièzer"* (Jt 6,11). *"Va sortir darrere l'home de Déu i l'aconseguí quan estava assegut sota una alzina"* (1 Re 13,14).

La pomera pren valor pel seu fruit: la poma, la qual esdevé representació de la frui-

ta prohibida ja que simbolitza la feblesa dels humans. Possiblement una de les escenes més representades en l'art sigui l'expulsió del paradís d'Adam i Eva després de menjar la fruita que els havien prohibit. Centrem-nos en el text del "Gènesi" (Gn 3,1-14). Ràpidament ens adonarem que l'arbre situat al bell mig del paradís és anomenat *l'arbre del coneixement del bé i del mal*. Si llegim amb cura el fragment del "Gènesi" ens adonarem, però, que no s'esmenta cap espècie concreta d'arbre. Amb el pas del temps i com que en llatí la pomera s'anomenava *malus* es va associar aquest arbre a "l'arbre del coneixement del bé i del mal" i la poma esdevingué la "fruita prohibida".

El cedre del Líban és un arbre de la muntanya mediterrània que adquireix grans dimensions; pot arribar als 20 m d'alça-



Cedre del Líban

da amb un tronc d'un important diàmetre. Antigament formava densos boscos a les muntanyes del Líban que esdevenen com una mena de temple natural ple de columnes i fosc. La fusta del cedre ha estat molt preuada des de l'antiguitat ja que és molt resistent als insectes i desprèn una agradable aroma. Ja hem comentat que es pensa que les bigues, el teginat i l'altar del temple de Jerusalem eren de fusta de cedre. Per tot plegat no és estrany que aquest arbre tingui una fecunda simbologia. Normalment és símbol de bellesa i majestat, però la seva longevitat i el caràcter perenne de les seves fulles també l'associen a la vida eterna, així com a la fortalesa i la fermesa de la fe.

Conclusions

Els arbres, tant a la mitologia grecollatina com a la Bíblia, simbolitzen un pont de comunicació entre els humans i el món diví. Ara bé, aquesta concepció també va generar, al llarg de la història, molts conflictes. Els pobles que vivien més a prop de la natura creien que els arbres, com tots els éssers vius, tenien ànima, la qual podia manifestar-se en algunes ocasions. Aquells arbres i boscos que anaven lligats a somnis, aparicions, guariments... i que, normalment, tenien unes característiques morfològiques peculiars, respecte de l'alçada, el diàmetre, la capçada, l'edat, la morfologia del tronc... tenien la consideració de sagrats. Quan es tractava d'un arbre, s'acostumava a talar els que l'envoltaven per tal que creixés més ufanós i es pogués gaudir millor dels seus trets morfològics. En ocasions al seu voltant es construïa un petit recinte o s'edificava un senzill edifici que, a vegades, derivava, amb el pas dels anys o segles, en una petita capella. Aquests arbres i boscos sagrats van acabar convertint-se en els primers santuaris, molt abans que s'aixequessin els primers temples i, per tant, van esdevenir

els primers espais de comunicació entre les persones i la divinitat. També els llocs on s'enterraven els morts van gaudir de la valoració de sagrats. A la Grècia Homèrica, els fidels també es reunien enmig de la natura. En ocasions davant d'un altar situat al cor d'un bosc sagrat. A la *Iliada* s'explica que sota un plàtan Ulisses i els seus homes van veure una aparició que els va presagiar la futura victòria. Per als pobles celtas, el bosc sagrat s'anomenava "Nemeton" que és una paraula gal·la que vol dir santuari; en gaèlic existeix el mot "Nemed" que significa sagrat. Normalment, era una clariana del bosc on els pobles celtas desenvolupaven els seus ritus religiosos conduïts pels druides. Quan les legions romanes van endinsar-se per la Gàl·lia, la Bretanya insular i la Germània van talar alguns dels boscos sagrats per intentar assimilar-los a la cultura romana. El poeta hispanoromà Marc Anneu Lucà explica en el poema *Farsàlia* el cas de la destrucció d'un bosc sagrat prop de Marsella, en què el mateix Cèsar va haver d'agafar la destralt davant dels legionaris pel respecte i la temença que generava en ells el bosc. Quan segles més tard els missioners cristians van començar l'evangelització del centre d'Europa, un dels seus primers objectius va ser l'eliminació dels cultes pagans i, en conseqüència, dels indrets on es practicaven. Per dur a terme aquest objectiu van utilitzar tres estratègies. La primera i més primitiva era talar els arbres i boscos sagrats, ja que digueren que eren indrets dedicats al culte del dimoni. Per tant, el bosc es va convertir en un indret que acollia éssers malignes. En segon lloc van fundar monestirs a l'interior d'espais forestals a la recerca de pau i mediació, però també per neutralitzar les forces diabòliques que s'hi refugiaven. En darrer lloc van cristianitzar alguns cultes als arbres i es van dedicar a la Verge Maria o a sants la devoció dels quals estava arrelada a indrets



propers. Per exemple a Itàlia trobem el santuari de la Madonna della Quercia (Lazio) i a Salamanca, Nuestra Señora de la Encina.

Entre les religions politeistes i les monoteistes hi ha una gran diferència respecte el simbolisme i el valor dels arbres. D'una banda a les religions politeistes molts arbres s'identifiquen amb déus concrets i, per tant, passen a ser considerats arbres sagrats. En canvi a les religions monoteistes només hi ha un Déu a qui s'ha de retre culte. En conseqüència els arbres es converteixen en missatgers o il·lustradors de la paraula de Déu. D'aquesta forma els arbres simbòlics que no s'identifiquen en cap espècie concreta prenen molt de protagonisme.

Josep Gordi

Bibliografia

- I.ABELLA, *La magia de los árboles*, Ed. Integral, Barcelona, 1996.
- J.AMADES, *Costumari català. El curs de l'any*, Salvat ed., Barcelona, 1985.
- G.BARBERA, *Tutti frutti. Viaggio tra gli alberi da frutto mediterranei fra scienza e letteratura*, Ed. Oscar Mondadori, Milano, 2007.
- F.BENZI, L.BERLIOCCHI, *L'histoire des plantes en Méditerranée*, Actes Sud Motta Ed., Milan, 1999.
- J.BROSSE, *Mythologie des arbres*, Edition Plon, Paris, 1989.
- A.CIARALLO, "Le piante e i giardini nell'antichità" dins PASQUALE, Et al. (2007): *Il giardino antico da Babilonia a Roma*, Ed. Sillabe, Firenze, 2007.
- A.CROVOL, *L'arbre en Occident*, Ed. Fayard, Paris, 2009.
- A.FERNÁNDEZ DE LA REGUERA, *Bajo un sol ardiente. Orígenes del paisaje mediterráneo*, Icaria Editorial, Barcelona, 2009.
- J.GORDI, "La simbologia cristiana dels arbres" *Estudios Franciscanos*, 49, 2010, pp.359-379.
- R.GRAVES, *Los mitos griegos*, Alianza Editorial, Madrid, 1985.
- A.GROS DE BELER, et al., *Jardins et paysages de l'Antiquité*, Ed. Actes-sud, Arles, 2009.
- F.HAGENER, *La sabiduría de los árboles*, Ed. Blume, Barcelona, 2006.
- O.KEEL, *La iconografía del Antiguo Oriente y el Antiguo Testamento*, Ed. Trotta, Madrid, 2007.
- R.LANE FOX, *El mundo clásico. La epopeya de Grecia y Roma*, Ed. Crítica, Barcelona, 2010.
- Y.LAURENT, *Les arbres. Mythes & Symboles*, Ed. Soleil Natal, 1999.
- A.MENGHINI, *Il giardino dello spirito*, Petrucci Ed., Città di Castello, 2004.
- L.MUSSELMAN, "Los árboles en el Corán y en la Biblia" (en línea) *Rev. Unasyuva*, 213, 2003. <http://www.fao.org>.
- A.PUIG, *Jesús. Un perfil biogràfic*, Ed. Proa, Barcelona, 2004..
- S.SEGURA, *Los jardines en la Antigüedad*, Ed. Universidad de Deusto, Bilbao, 2005.
- S.SEGURA, J.TORRES, J., *Historia de las plantas en el mundo antiguo*, Universidad de Deusto y Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Bilbao-Madrid, 2009.
- M.ZANCHI, Et al. *L'albero della vita. Basilica de Santa Maria Maggiore in Bergamo*, Opera Pia Misericordia, Bergamo, 2003.
- M.ZOHARY, (1982) *Plants of the Bible*, Cambridge University Press.

ESCENARIS DELS VALORS

En aquestes darreres dècades «els valors» han generat un ingent nombre d'articles, activitats formatives, converses, experiències o simplement reaccions. Aquest article pretén presentar —de manera sintètica— l'escenografia del protagonisme dels valors en el nostre context. Es tracta d'un plantejament prioritàriament inductiu i d'exploració que forma part d'una assignatura desenvolupada en el marc de la formació dels mestres en la Facultat de Psicologia, Ciències de l'Educació i de l'Esport Blanquerna-URL. El seu autor és el doctor Andreu Ibarz, professor de la Universitat Ramon Llull i Director General de Blanquerna.

Valors i «estat emocional»

La situació que més identifica el nostre estat davant els valors és el «xoc». Sí, un xoc derivat del cansament per la contínua verboricitat sobre el tema. Perquè tenim més que símptomes per pensar que l'enorme esforç fet a través de l'educació en valors —vistes les conductes pràctiques de molts adults, joves i infants— no ha servit de gaire. Pel desconcert derivat del pluralisme i la globalització. Xoc perquè molts dels qui haurien de ser referents —políticament, empresarialment, esportivament o religiosament, per dir alguns àmbits—, han deixat de «valorar els valors» i es dediquen a la pràctica dels contravalors. I perquè, malgrat tot, seguim afirmant amb contundència que aquesta crisi, més enllà de la crisi econòmica, és de valors. I, també, perquè tots volem ser una mica redemptors, és a dir, educadors o professionals amb valors mentre que la universitat pràcticament ha dimitit de la formació en valors. O perquè sovint els pares estem ben interessats en l'educació en valors dels fills, però desconnectem de les seves activitats i companyies durant el cap setmana.

Xoc perquè, quan hem percebut la crisi de valors com a crisi de transmissió, ens han explicat molt bé que la clau en un context

plural no és quins valors s'han de transmetre sinó com s'aprenen. I, més recentment, sigui per la fredor, teorització o manca d'incidència se'ns convida a recuperar i practicar la virtut. Xoc perquè el camp conceptual s'ha tornat un immens guirigall i ja no sabem ben bé si els valors són personals, culturals o universals. Sovint la defensa acèrrima de la universalitat dels valors topa amb el contrapunt de les notícies dels mitjans. Xoc perquè seguim preguntant-nos si són estàtics o dinàmics i els llistats de les tipologies van en augment contraposant els finalístics o els instrumentals i, alhora, enunciant-ne llargs elencs —estètics, espirituals, econòmics, culturals, jurídics, morals, socials, esportius, etc.—. Xoc perquè parlem de valors i ja quasi mai no parlem ni identifiquem ni el bé i ni el mal.

La diagnosi «emocional» és clara i els efectes diversos. El principal, una mena d'incapacitat de reacció davant de tot aquest panorama i de manca de comprensió del fenomen en la seva complexitat. Quelcom similar a un no creure què està passant, ni saber què fer-hi, per on recomençar... ¿Atordits, estabornits? La temptació a moure peça de forma espasmòdica és a la vora. Convindrà preveure com ens en sor-



tim. ¿Qui tindrà la clau de volta? ¿L'escola, la família, les cultures, els líders, les religions, les espiritualitats?

Valors i persona

El tractament de la qüestió dels valors amb una certa «independència» i una certa «sistematització», així com l'acostament pluridisciplinari és relativament recent. En efecte, no és ben bé que no s'hagi desenvolupat una reflexió sobre els valors, sinó que tradicionalment aquesta estava situada en un marc més general com, per exemple, la metafísica, l'ètica o la seva funció en la societat. L'axiologia, com a discurs sobre els valors, s'inicià a finals del segle XIX. Aquesta va néixer arran dels binomis objectivisme i subjectivisme, de l'anàlisi de la seva genealogia i, en especial, a partir de la seva relació amb l'home i la seva activitat. En aquest context –encara és d'obligada referència– les dues aportacions que constituïran dos mons referencials: l'axiologia subjectivista –els valors són relatius a cada subjecte– amb l'escola de Viena, i els axiòlegs nord-americans. Aquí J. Dewey (1859-1952) i el seu naturalisme filosòfic n'és un bon exemple, ja que proposa que el conjunt de valors que va adquirint l'individu segueix els interessos que aquest va percebent en les situacions significatives concretes. En definitiva, els valors són una aspiració resultat d'un procés natural que es converteix en un factor per a l'observació i l'elecció en l'actuar. La contraposició la tenim en l'axiologia objectivista liderada pels axiòlegs alemanys. Cal destacar-hi M. Scheler (1874-1928) que introduí tres grans elements: la dimensió objectiva i *a priori* dels valors; la seva polaritat –tots els valors s'organitzen en sentit positiu o negatiu, per exemple sa-malalt–; i la seva jerarquia –ordenació dels valors en quatre grups (religiosos, espirituals –estètics, jurídics i intel·lectuals–, vitals i hedònics). I



John Dewey



Max Scheler

a partir d'aquí una extensa contribució de diverses generacions d'autors que han proposat una pluralitat de sistemes, jerarquies i escales de valors.

La noció «valor» pròpia de l'àmbit de l'economia, així com la transformació de la societat i de les cultures han afavorit una re-vifada del pensament sobre els valors. L'an-

tropologia cultural, la sociologia i l'educació han convertit els valors en un tema universal. I, en especial, el deteriorament de la vida humana i la deshumanització de moltes actituds i conductes han urgit la formació en valors. Sembla, doncs, que ja disposàvem d'un important patrimoni sobre els valors però no els havíem considerat prou de manera pràctica i operativa. En qualsevol cas, la primera i inexcusable referència és la persona i, per això, ens centrarem sobretot en l'anàlisi del rol dels valors en l'ésser humà. A més de la importància per a la persona humana, molt recentment també moltes persones jurídiques –institucions, organitzacions o empreses– han introduït els valors com a part de l'ADN del seu estil i de la seva identitat. Tot plegat no fa més que confirmar la importància dels valors en la contemporaneïtat.

Els valors no són béns en si mateixos sinó una conseqüència d'aquests béns per a la persona. Aquí rau un dels problemes típics: confondre el bé amb els valors. En efecte, els valors són principis o qualitats que fan que quelcom sigui estimable, prioritari o altament significatiu. Formen part d'allò que defineix i configura la nostra identitat i donen qualitat a un projecte de vida. Configurin la personalitat de cada individu, és a dir, personalitzen, perquè ens obliguen a identificar-nos. Quan diem que són significatius volem dir que es poden escollir, que cal que es comprenguin i que s'interioritzin –en el seu sentit i la seva implicació–, que es vinculin a la vida a través de les actituds, les conductes, els hàbits o les normes, i que volem explícitament que formin part de la nostra identitat per la qual cosa hauran d'arrelar-se en totes les dimensions de l'ésser humà. Els valors permetem situar-nos i orientar-nos en el món i en la vida. Juguen un paper fonamental en la formació de la persona i col·laboren a establir una bona relació amb els altres i amb l'entorn i, de manera

molt important, en les relacions humanes i amb la natura. Quan compartim uns determinats valors neix un vincle fort o molt fort amb el grup o la comunitat amb la qual socialitzem els valors. Posen a prova la qualitat de la nostra vida, del nostre projecte i de la nostra autenticitat. Serveixen per preguntar-nos sobre la nostra coherència. És evident que determinats valors col·laboren en gran mesura a humanitzar la vida, atorguen esperança i promouen el compromís.

Valors i cultures

La cultura és el gran mitjà per a la humanització i les cultures són sistemes complexos de memòria, identitat i producció que disposen d'una configuració amb elements distintius en l'espai i el temps. Les cultures exerceixen unes funcions fonamentals per a l'ésser humà tals com l'orientació, la identitat o el desenvolupament. Així, doncs, tota cultura té un sentit de patrimoni o d'herència i, alhora, de condició de possibilitat per l'evolució i el futur. Una cultura és el conjunt de les produccions d'un poble i també el factor de creixement de l'esperit humà per la capacitat que aquesta possibilita en cada individu. Perquè és un «sistema» cada cultura fonamenta un poble (dimensió fundant), l'organitza (dimensió orientadora i reguladora), i el fa créixer (dimensió productiva). És especialment en aquesta segona dimensió on trobem els valors –estètics, ètics, econòmics, polítics, etc.– compartits per una cultura determinada. Això no significa necessàriament que la totalitat de la comunitat desplegui una mateixa integració o assimilació dels mateixos valors. Vol dir, en positiu, que en la complexa relació cultura i persona (som resultat, transformadors, integradors, productors i transmissors) existeix un corpus de valors que afavoreix la connexió viva i valuosa amb la tradició amb la qual es pot entrar en diàleg. Que facilita la creativitat i interacciona



els canvis i que gestiona el diàleg i la influència amb altres cultures. Quan pensem en una cultura determinada li atribuïm sempre un seguit de valors. Així, per exemple, a hores d'ara malgrat la globalització i una certa homogeneïtzació, encara parlem de l'Orient i de l'Occident, és a dir, de cultures orientals i cultures occidentals i, en definitiva, de valors orientals i occidentals.

Pel que fa al nostre context els experts diuen que nosaltres som fills d'uns paradigmes culturals específics i, per tant, d'uns valors. Molt probablement, a Europa, els grans debats sobre la cultura postmoderna i dels valors de la postmodernitat no ho siguin per si mateixos sinó per una certa tensió, enyorança o pèrdua de les nostres arrels. Sens dubte, avui i aquí, la petjada de Grècia i Roma, del judaisme i del cristianisme i, també, de la Modernitat han configurat i segueixen configurant el món dels nostres valors. Una altra cosa és si el futur volgut ha de passar per determinades recuperacions o més aviat pels distanciaments.



Torah

Grècia ens aportà –entre molts d'altres– el valor del passat, la memòria, la visió científica, el coneixement, la ciutat, la democràcia (tot i que no universal!), la filoso-

fia, la poesia, etc. Roma ha contribuït –per esmentar alguns exemples significatius– al valor del present, la tècnica, l'eficàcia, la perseverança, el dret, la representativitat, la individualitat, el plaer com a sensibilitat, etc. La tradició bíblica amb les aportacions del judaisme i el cristianisme ens han enriquit amb el valor de la història i del futur, la profecia, l'esperança, la llibertat, l'amor, el perdó, el do i la gratuïtat, la creació, la dignitat, la salvació, el sentit de poble i de la comunitat. Finalment, la Modernitat ha subratllat el valor de l'home i de la raó, l'evolució i el progrés, la ciència, els grans relats, l'economia i la producció, la igualtat, les reformes i revolucions, la perspectiva enciclopèdica o holística, etc.

En un entorn contemporani d'hipervaloració de l'individu, la provisionalitat, la subjectivitat, l'ètica del dret més que una ètica del deure, la tolerància, el canvi, la velocitat, la informació, la tecnologia, el consum, etc., els valors, segons els sociòlegs contemporanis, s'han tornat flexibles –és a dir, adaptables a cada circumstància– i enormement plurals. En aquest context i, molt especialment des d'Europa, la crisi ha de servir per construir un nou futur repensant com gestionem els valors del nostre llegat (cosa no petita ni banal!) i com dialoguem amb altres cultures i, per tant, amb altres valors. Precisament les cultures ens mostren –en tots els casos– que la funció orientadora i reguladora dels valors suposa un veritable «motor» per a la col·lectivitat. I això no es pot menystenir.

Valors i religions

L'interès i la preocupació contemporània pels valors –ben evident en el món escolar, la família, la política, la vivència ciutadana...– podria afavorir un excés de zel sobre l'aportació de les religions en aquest àmbit i provocar un desenfocament mancat

Torah and jad bajo licencia CC BY 2.5

de realisme. Cal, doncs, un esforç d'equilibri i recordar d'una manera senzilla que el que és més nuclear o més genuí del fenomen religiós i de les tradicions religioses no és pas allò que habitualment identifiquem amb els valors. Efectivament, la fenomenologia de les religions ha situat en el seu centre l'obertura al misteri, la pròpia experiència religiosa o –si volem i per recuperar l'etimologia–, la capacitat de religament amb una realitat que hom considera suprema. D'altra banda, l'educació i el compromís pels valors deriva de la dimensió ètica i de la capacitat d'escollir de la persona, per la qual cosa pot resultar freqüent la seva praxi al marge de la religió. Dit això, ¿significaria que la religió i els valors no tenen cap lligam? ¿Implicaria que les religions no fan cap aportació al món contemporani en relació als valors? És en aquest àmbit on hem de filar prim i redescobrir el gruix dels valors en el marc de les religions. Proposem cinc consideracions.

Des de la perspectiva de la pràctica religiosa, la Realitat Suprema ja és en si mateixa un valor. I no pas qualsevol. Brahman, Al·là o Javhè... es configuren per als creients com quelcom performatiu, orientador, desitjat, prioritzat... Per a l'home religiós, Déu –o el diví– és el principal valor. Ara bé, perquè la religió és religament, l'experiència religiosa tendeix progressivament a vincular l'individu amb l'Absolut. Llavors, aquest procés té la peculiaritat de convertir-se en quelcom holístic. És a dir, la persona concreta –i la seva vida– queda cada vegada més «concernida» i cada vegada més «entretexida».

En un món veloçment canviant, les tradicions religioses ens ensenyen la permanència de determinats valors que han identificat la seva praxi. No tenim cap dubte de la necessària obertura a nous valors, però determinats llegats evidencien la seva enorme importància i consistència. L'home i la



Brahma on hamsa

dona no poden viure humanament sense determinats valors. Per això, l'aportació de les religions és fantàstica. Anys, dècades, segles..., anunciant, testimoniant o reivindicant la vida, el proïsme, la compassió, la bellesa, l'esperança, etc.

En aquest sentit i sense menystenir l'aportació de cada tradició, es podria parlar d'un cert mestratge, d'una certa especialització o remarca de cadascuna de les grans religions. Així –només per citar algunes exemplificacions–, l'hinduisme és capdavanter en la promoció i vivència de la diversitat, la tolerància, l'espiritualitat, el respecte per la natura o l'austeritat, el budisme ho és de l'harmonia, l'autocontrol, el silenci, la pau i la compassió; el judaisme ha fomentat amb escreix el valor de la paraula, la memòria històrica, la llibertat, l'esperança, el sentit col·lectiu; el cristianisme ha desenvolupat amb especial èmfasi l'estimació



al proïsme, la caritat, el sentit comunitari, la dignitat humana i el respecte per la vida; l'islam ha mostrat amb prou evidències el valor de l'estètica, la igualtat, la solidaritat, la constància i la senzillesa.

No és cap rebaixa una certa secularització dels valors produïda per un procés cultural general d'autonomia del món respecte a les religions. Ans al contrari, això és indicador de dues coses molt importants. Els mateixos valors –la fraternitat o la igualtat, per exemple–, també són justificats des d'altres argumentaris, però, en definitiva, continuen essent valors. I precisament aquesta nova vindicació –més enllà d'una exclusiva connotació religiosa– afavoreix l'aparició d'espais de possible trobada per a la reflexió o l'acció a partir dels valors. En un món

amb situacions i problemes complexos, les religions tenen un extraordinari potencial de convergència des dels molts valors comuns per realitzar una importantíssima contribució en la resolució de conflictes i en la millora objectiva del nostre món.

Les religions no han aportat només una llista de valors. Sovint el que és més seductor de les tradicions religioses és la radicalitat amb què proposen viure'ls. En el context de l'experiència religiosa, els valors no van deslligats d'una manera d'entendre l'espiritualitat o d'un estil de vida on l'ésser està cridat a un creixement, una maduració, una millor praxi. Les grans religions han aportat una visió dels valors com a principis orientadors, però un dels seus millors regals ha estat el testimoni personal d'homes i dones que

Buddha statues in a temple on Jeju do por Douglas Knissly bajo licencia CC BY-SA 2.0



Estàtues de Buda en un temple de Jeju do (Corea del Sud)

els han viscut des d'una radicalitat colpidora, captivadora i referencial. Dones i homes íntegres, modèlics, compromesos. Amb una seducció fora mida. Aquells testimonis que necessitem quan volem assenyalar que val la pena viure de determinades maneres o quan desitgem presentar què significa viure com a persona.

Valors i educació

Cal reconèixer en aquestes darreres èpoques un immens esforç i una gegantina dedicació a l'educació en valors, especialment en l'àmbit de l'escola. Només cal, per exemple, explorar internet, la bibliografia recent o els propis projectes educatius dels centres. Amb tot, si bé ens trobem amb experiències puntualment satisfactòries, la majoria de la comunitat educativa comparteix una simptomatologia que es podria resumir en un mot: desencís. En aquest moment resulta fonamental una referència a tres aspectes per intentar millorar aquesta situació: 1) La constatació del pluralisme de valors com a context decisiu d'aquesta educació. 2) Més enllà de quins valors transmetre, el com s'aprenen considerant l'evolució del desenvolupament per tal de superar una socialització i arribar a una personalització dels valors. 3) Quins valors? Sobretot valors universals, culturals i personals.

El pluralisme de valors i els valors en una societat pluralista està suposant un entorn decisiu en l'educació en valors perquè per una part genera uns «anticossos» i, d'altra banda, posa sobre la taula una nova clau educativa. Algunes reaccions fortes i a la contra són ben conegudes: el pragmatisme –la vida té un component pràctic que necessita una constant adaptació i flexibilitat sense referents–, el fonamentalisme –que enroca la posició personal com única veritat–, l'eclecticisme –tot és integrable i es pot fer compatible segons com es gestioni–, el ci-

nisme –tot va tant ràpid i tot es fa de tantes maneres que tot s'hi val. Tot plegat estem passant d'un entorn rígid i homogeni a una situació d'enorme dinamisme i pluralisme. I això, que es pot interpretar com a una crisi, no és sinó un nou valor en el sentit que el pluralisme reordena un nou paradigma i aquest es pot entomar també com a valor. És a dir, actualment podem reconèixer altres valors sense compartir-los o sense estar obligats a complir-los i això suposa tot un repte. Aquest és, sense caure en els paranys anteriors, el gran handicap per a les actuals i futures generacions.

En la història de l'educació en valors a casa nostra sovint s'hi ha posat més passió i voluntarisme que coneixement. En efecte, la formació real de molts mestres sobre el desenvolupament moral és escàs, per no dir nul. I això ha provocat algunes limitacions. Cal recordar, per exemple, que els valors estrictament parlant són qualitats abstractes i en aquest sentit difícilment poden ser significatius si hom no ha arribat a l'etapa on es desenvolupa i consolida el pensament abstracte. Evidentment es pot parlar de valors, però llavors s'haurà de fer referència a coses pràctiques com les normes, els



Classe de religió



hàbits, les actituds, les causes i els efectes. D'altra banda, el procés evolutiu dels éssers humans s'inicia en una situació d'anomia per passar a una etapa d'heteronomia i per aspirar i assolir una situació d'autonomia. Per tant, el procés de l'educació en valors té en l'educació primària un escenari acotat a limitades possibilitats que cal continuar treballant en la secundària i en la pròpia universitat.

La transmissió dels valors no pot situar-se avui com una pura socialització (que no és poc!) perquè el pluralisme i l'accent contemporani que privilegia l'individu demanen sobretot una personalització. Amb això ens referim a un treball personal consistent en una exploració, selecció, interiorització i jerarquització dels valors. Cadascú sota el guiatge de l'educador, per tal que la formació en valors no sigui simplement epidèrmica, ha de realitzar aquesta tasca. Això suposa un «viatge», una «construcció» i algunes «remodelacions o adequacions» amb la intencionalitat d'atorgar solidesa a la vida personal. Aquest itinerari pot resultar una mica feixuc perquè suposarà explorar i contraposar un munt de valors «atractius», que inicialment provindran d'entorns externs, però que han de tendir a una opció autònoma, és a dir, lliure, conscient i coherent. En definitiva, els valors no s'han d'ensenyar sota una definició sinó com una crida a una vida més plena i autèntica.

En el moment actual tenim tres sectors prioritari pel que fa als valors com a continguts educatius: els universals, els culturals i els personals. Hem de viure com a ciutadans procurant una vida de reciprocitat i ciutadania i això requereix garantir uns mínims bàsics. En forma de drets o de deures, com a garantia de la dignitat inherent a tota persona humana, etc., s'escau propiciar una educació en aquells valors que considerem

que afavoreix unes condicions mínimes de convivència. Hem de créixer reconeixent la nostra identitat i aquesta passa per una herència i per un present comunitari que comparteix uns valors culturals que han col·laborat de manera no petita al desenvolupament del nostre poble. Aquests valors, que han servit d'orientació, de referència i d'identificació, poden —avui més que mai en un context de crisi—, ser molt útils. Finalment, els valors personals que han de ser la proposta d'un disseny de màxims, és a dir, l'elecció i vivència d'uns valors que vagin configurant el propi projecte personal en les diverses dimensions de l'ésser i en els diversos escenaris de la vida.

En aquest procés formatiu i per a qual-sevol valor dels tres àmbits o sectors resulta decisiva la comprensió intel·lectual del sentit del valor en si, l'adhesió o empatia emocional al valor, el testimoni de l'educador a través de la seva convicció i d'una visibilitat pràctica i, finalment, l'exigència (autoexigència) al compromís que suposa el valor.

Epíleg

Després d'aquest breu recorregut queda clar que malgrat la situació de xoc davant l'afer dels valors cal seguir treballant. Els quatre escenaris analitzats, el rol dels valors en la persona, la seva importància en les cultures, l'aportació des de les religions i l'interès des de l'educació són motius prou importants per no defallir.

Andreu Ibarz

ELS FESTIVALS DE MÚSICA DE POBLET

Una de les novetats dels darrers temps al monestir de Poblet ha estat, sens dubte, la seva obertura al món musical, en especial des que es gaudeix d'un orgue nou. Ens parla de la música a Poblet i dels seus festivals el P. Lluç Torcal, prior del monestir

*I doncs, què hauria de ser la música,
sinó un remuntar-se més enllà de les coses.*
(R. M. Rilke)

Introducció

En el programa d'anunci de les Nits de Música de Poblet es fa una breu referència a Plató:

*La música dona una ànima al cor
i ales al pensament.*

Dit breument: la música ens convida a somiar. En aquest temps que vivim, i que passa amb un ritme frenètic, i quan és difícil aturar-se per a la consideració de qualsevol cosa, la música sempre és i serà una invitació a somiar. No pas a un somni evasiu del qual podem despertar més fatigats, sinó d'un son reparador que ens permet recuperar noves energies i noves esperances per al camí de la vida. I jo crec que aquest és un horitzó que ens ofereix aquest I Festival de Música Antiga de Poblet, *Les mil i una nits de músiques*, dirigit per Jordi Savall.



Les mil i una nits de músiques. Jordi Savall i Le Concert des Nations interpretant W. Shakespeare amb les músiques de M. Locke i H. Purcell amb Sílvia Bel i Josep Maria Pou com a narradors



Poblet és un monument mundial singular que guarda una rica herència espiritual, preciosos somnis d'una vida espiritual millor i més autèntica per a la societat, en una fidel lloança de segles al Creador; pedres acoblades per les vides, el cant i la pregària de centenars de monjos, de les quals avui té necessitat la societat.



Panòmica del concert de les mil i una nits de músiques a la plaça del monestir

Jordi Savall és un gran i singular músic, profund estudiós de la música del passat, que viu perllongats temps de silenci ocupat en l'estudi de belles melodies d'ahir, per després oferir-nos-les avui a través de la seva música única i excepcional.

Per això m'atreveixo a afirmar que aquest Festival de Música de Poblet no és un festival més, sinó que per realitzar-se en un marc únic i singular ofereix la possibilitat de viure un temps més enllà de les coses, fer més vigorós el cor, desvetllar amb força el pensament i la imaginació, obrir-nos a l'energia i harmonia d'una força que s'insinua en el nostre espai interior i... somiar que aquestes nits ens poden portar a l'albada d'un dia millor.

Amb les paraules que fins a aquí encapçalaven aquest article el P. Abat obria el I Festival de "Música Antiga" de Poblet, *Les mil i una nits de músiques*, dirigit per Jordi Savall.

Un Festival que va omplir de gent el recinte monàstic del 15 al 17 d'agost de 2013. Van ser al voltant de 2.500 persones les que s'acostaren a Poblet en aquelles tres nits d'estiu per viure la màgia i l'encant de la música sorgida de les mans del mestre Savall i els seus acompanyants en l'entorn majestuos del Monestir.

Tres nits d'estiu

La primera nit es va iniciar a la plaça del monestir i ens va fer somniar amb els textos del *Somni d'una nit d'estiu* de W. Shakespeare i amb les músiques de M. Locke i H. Purcell. Els textos van ser declamats en aquest marc tan incomparable pels grans actors Sílvia Bel i Josep Maria Pou. La música va ser interpretada per *Le Concert des Nations* sota la direcció de Jordi Savall.

La nit següent la màgia es va traslladar a la sala dels cups del monestir on Jordi Savall interpretà per a viola de gamba, sota el títol de *Somnis i planys: la somiadora*, les més belles peces del repertori per a aquest instrument, entre d'altres, les dels mestres francesos del segle XVII "monsieur" de Sainte-Colombe (1640-1700) i Marin Marais (1656-1728). Després del concert el P. Abat va oferir un sopar als patrocinadors del festival en pre-



Salutació final dels intèrprets

sència del mestre Savall i del públic que els va voler acompanyar.

La tercera nit del festival va ser dedicada al repertori de música religiosa de les *Cantigas de Santa Maria* del codi del joglar Martín Codax (segona meitat del segle XIII) de l'època del rei castellà Alfons X el Savi, així com al cèlebre recull de cançons i danses dels segles XIII i XIV dels pelegrins que pujaven al monestir català de Montserrat. Aquests dos cançoners de músiques i textos dedicats a la Verge Maria són dues obres cabdals de la música medieval hispànica i uns referents de la música religiosa per bé que no litúrgica. A la monodia de les *Cantigas*, s'hi contraposa la polifonia de les danses i les cançons del *Llibre Vermell de Montserrat* que els pelegrins cantaven i ballaven durant les vigílies nocturnes a l'església. Aquest mateix efecte va aconseguir el mestre Savall en l'impressionant nau de l'església abacial quan junt amb tota la Capella Reial de Catalunya, que va interpretar meravellosament les *Cantigas de Santa Maria*, va fer cantar a tot el públic l'Ave Maria del *Llibre Vermell de Montserrat*.

Van organitzar el Festival el monestir de Poblet i la Fundació Centre Internacional de Música Antiga, amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. El Festival va rebre el patrocini de l'Obra Social de "La Caixa", de la Diputació de Tarragona, de la Diputació de Barcelona, el diari Ara, la Fundació Lluís Carulla amb el Museu de la Vida Rural, l'AEQT, l'ANAV, la Fundació Abertis, i la societat Applus Idiada. Va comptar amb la col·laboració dels ajuntaments de Vimbodí i Poblet, l'Espluga de Francolí, Montblanc i Serral així com del Consell Comarcal de la Conca de Barberà, les empreses Codorniu, Ticketmaster i Sternalia i el Diari de Tarragona. Gràcies a la col·laboració de totes aquestes entitats i del públic que hi va assistir va ser possible la seva realització.



El nou orgue Metzler de Poblet

Música de tardor

Després de la calor de l'estiu la tardor va obrir les portes d'un altre festival de prestigi, protagonitzat aquesta vegada pel nou orgue de tribuna de Poblet. Ens referim al I Festival Internacional "Orgues de Poblet", dirigit pel nostre germà de comunitat, fra Josep-Antoni Peramos. El nou orgue, que ja va ser objecte d'un il·lustratiu article per part de l'esmentat director en aquesta mateixa revista, fou el centre de tres concerts a mans de tres grans organistes d'arreu del món, que van portar el seu art a l'església abacial del monestir.



El dia 19 d'octubre, l'organista anglès Christopher Herrick va delectar l'auditori amb la *Fantasia en do menor*, de Johann Sebastian Bach (1685-1750), amb la *Rapsodia alla latina* d'Hans André Stamm (1958-), amb *Amazing Grace* de George Shearing (1919-), amb la *Toccata No. 2* de Marius Monnikendam (1896-1977), amb *Siyabamba* (de «Three Global Songs») de John Behnke (1953-), amb el *Preludi en do major*, BuxWV 137 de Dietrich Buxtehude (1637-1707), amb l'*Aria Cantilena* (de les «Bachianas Brasileiras», no. 5) d'Heitor Villa-Lobos (1887-1959) i, finalment, amb la *Sonata sobre el Salm 94* (Grave - Larghetto / Allegro con fuoco / Adagio / Allegro) de Julius Reubke (1834-1858).



Christopher Herrick

El mestre Christopher Herrick figura entre els més grans organistes concertistes actuals a escala mundial. D'infant va ser membre del cor de la catedral de Sant Pau de Londres. Estudià musicologia a l'escola secundària i continuà els estudis a la universitat d'Oxford gràcies a una beca d'organista, i més endavant al Conservatori Reial de Música de Londres també amb una beca «Adrian Boult». Retor-

nà a la catedral de Sant Pau com a organista assistent, i passà deu anys a l'abadia de Westminster. El 1983 enregistrà a Westminster un àlbum titulat «Organ Fireworks» a compte d'Hyperion Records, al qual seguiren més de 40 CD, amb enregistraments de gran qualitat d'instruments considerats els millors del món. A partir de 1979 viatja una mica per tot el món, amb el privilegi i el gust de poder tocar un nombre incalculable d'orgues d'estils molt diferents. Actualment, s'ha proposat de continuar tocant en les grans catedrals, prestigioses sales de concerts i esglésies magnífiques els més bells instruments, mentre la salut, les forces i l'acolliment del públic li ho permetin. El 1998, amb motiu del festival del Lincoln Center de Nova York, va assumir el repte de tocar totes les obres per a orgue de Bach en 14 concerts durant 14 dies seguits al gran orgue Kuhn de l'Alice Tully Hall.

El dia 16 de novembre va ser el torn de l'organista francès Olivier Vernet. La carrera excepcional d'aquest mestre ha confirmat les esperances suscitades per les nombroses distincions que va rebre durant els seus estudis amb Gaston Litaize al CNR de St-Maur des Fossés, amb Marie-Claire Alain al CRN de Rueil-Malmaison i amb Michel Chapuis, a la classe del qual va obtenir el primer premi d'orgue al CNSM de París. El 1988 obté la titulació de professor d'orgue. Primer premi d'honor per unanimitat en el concurs internacional de l'UFAM a París el 1984 i primer gran premi internacional d'orgue de Bordeus el 1991. Se'l considera un dels més brillants representants de l'escola francesa d'orgue: en 20 anys ha fet més de 800 concerts invitat pels festivals més importants del món. El 2004 fundà el conjunt «In ore mel» (mel a la boca), un grup que es dedica a explorar el vast corpus de les obres vocals i instrumentals dels repertoris francès i alemany dels segles XVII i XVIII. Ha enregistrat més de 90 CD. El 2001 succeí René Saorgin a la prestigiosa

tribuna dels grans orgues de la Catedral de Mònaco. Imparteix classes a l'Académie de Musique Rainier III de Monaco i al Conservatoire à Rayonnement Régional de Niça, i és el director artístic del Festival Internacional d'Orgue de Mònaco i del Festival d'Orgue de Mougins. És també Cavaller de l'Orde de les Arts i les Lletres. Amb l'orgue de tribuna de Poblet va interpretar: el *Grand Plein-Jeu* de Louis Couperin (c. 1626-1661), l'*Offertoire sur les Grands-Jeux* (de la «Messe des Paroisses») de François Couperin (1668-1733), el *Récit de Tierce en taille* (de la «Messe pour Orgue») de Nicolas de Grigny (1662-1703), la *Salve Regina* (de «Mosàiques») i l'*Ave Maria, Ave Maris Stella* (de «Trois paraphrases grégoriennes») de Jean Langlais (1907-1991), *Le banquet céleste* d'Olivier Messiaen (1908-1992), les *Variations sur un thème de Clément Jannequin, Jardin suspendu, Litanies de Jehan Alain* (1911-1940) i la *Salve Regina, Chant de Joie* de Naji Hakim (1955-).

La tercera sessió del festival fou el dia 23 de novembre amb la interpretació de l'organista alemany Ludger Lohmann, que va néixer el 1954 a Herne (RFA). Estudià música sacra i musicologia al Conservatori i a la Universitat de Colònia. Orgue amb Wolfgang Stockmeier i clavecí amb Hugo Ruf. Estudis superiors d'orgue amb Anton Heiller, a Viena, i amb Marie-Claire Alain, a París. Guanyador de diversos concursos internacionals, com ara el Concurs de les Ràdios Alemanyes (Munic 1979) i el Gran Premi de Chartres 1982. El 1981 es va doctorar en musicologia amb «Estudis sobre els problemes de l'articulació dels instruments de teclat entre els segles XVI i XVIII». Recentment ha investigat sobre l'execució de la música romàntica d'orgue en el marc d'un projecte científic endegat per la Universitat de Göteborg, a Suècia. Professor d'orgue al Conservatori de Colònia (1979-1983). Des de 1983 és titular d'una classe d'orgue al Conservatori, i organista titular de la Cate-

dral de Stuttgart. Professor a la Universitat de Hartford (USA) el 1989. Ha realitzat diversos recitals a Europa, Amèrica del Nord i del Sud, Japó, Corea, a més d'enregistraments per a la ràdio, la televisió i discs. Professor de nombrosos cursos d'estiu i membre del jurat de diversos concursos internacionals. La seva interpretació a Poblet es composà de la *Fantasia i Fuga en sol menor*, BWV 542 de Johann Sebastian Bach (1685-1750), la *Sonata en trio en do menor*, BWV 526 (Vivace / Largo / Allegro) de Johann Sebastian Bach (1685-1750), la *Sonata II* (Lebhaft / Ruhig bewegt / Fuge) de Paul Hindemith (1895-1963) i la *Fantasia i Fuga sobre el Coral «Ad nos, ad salutarem undam»* de Franz Liszt (1811-1886).

Els tres concerts van reunir gairebé un miler de persones que van gaudir de l'extraordinària qualitat del so del nou orgue de tribuna de Poblet.

A tall de conclusió

Amb aquests dos festivals, Poblet se situa al capdamunt de la programació musical de qualitat del nostre país, amb una clara voluntat de continuïtat. De fet ja hi ha programades per enguany, o en fase de preparació, les segones edicions d'ambdós festivals. La segona edició del Festival Internacional "Orgues de Poblet" s'està acabant d'embarcar quan s'escriu aquest article. El Festival de Música Antiga de Poblet ja té la programació completa i les entrades a la venda. Jordi Savall torna a Poblet els dies 14, 15 i 16 d'agost amb tres propostes musicals molt interessants, una de les quals totalment inèdita. Al web de Poblet hi podeu trobar tota la informació ben detallada, de la mateixa manera que sortirà més endavant la del II Festival Internacional "Orgues de Poblet".

Esteu tots invitats a venir a escoltar la música de Poblet!

Lluc Torcal



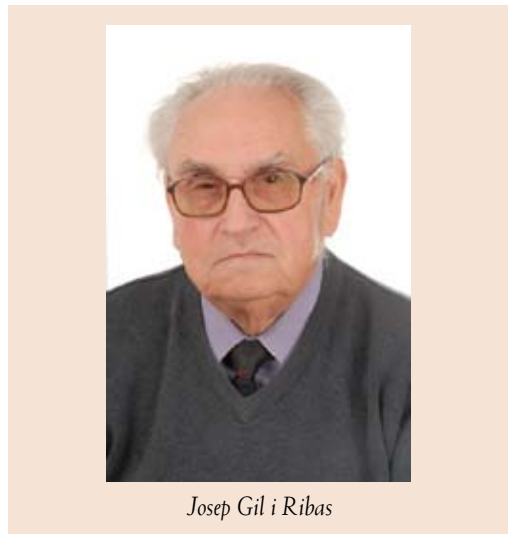
MOSSÈN JOSEP GIL I RIBAS

Enguany ha predicat els exercicis espirituals a la comunitat pobletana mossèn Josep Gil i Ribas, doctor en Teologia, antic professor de la Facultat de Teologia i autor, entre moltes altres obres, d'una monumental Història del Pensament Cristià en 10 volums. Aprofitant la seva presència al monestir l'entrevista per a nosaltres fra Octavi Vilà.

El Concili Vaticà II a la *Lumen Gentium* ha definit l'Església com a misteri i sagrament universal de salvació. Potser l'aportació més important, però, és parlar del poble de Déu. Què és l'Església? Com la definiria vostè?

A mi m'agrada més la "definició" de l'Església com a "misteri", és a dir, com l'expressió històrica i definitiva de l'amor de Déu o, dit amb altres paraules, de la seva "voluntat salvífica universal". Cal dir, però, que l'Església no es pot "definir" i només es pot "descriure" i, en aquest sentit, a la descripció de l'Església com a "misteri" hi escau molt bé la de l'Església com a "poble de Déu", per tal com explica què és el que "fa" el "misteri" entre els homes o, millor dit, quines són les "conseqüències" antropològico-teològiques que ha produït en la història de la humanitat. Potser l'exposició de la *Lumen gentium* hauria estat millor si, en primer lloc, hagués parlat del "poble de Déu", un poble cridat d'entre tots els de la terra, que Déu l'ha fet seu i li ha concedit la condició de poble "messiànic", és a dir "enviat" al món; i després hagués dit: "A aquest poble, Déu l'ha fet la seva Església", que és el màxim que es pot dir del poble de Déu, és a dir, l'*assemblea santa*.

Quin paper han de tenir els laics en l'Església per a acabar d'esdevenir imatge real del poble de Déu?



Josep Gil i Ribas

L'Església és *laos* i, per tant, tots en l'Església som "poble". Deixar de ser "poble" o voler ser alguna cosa més que "poble" és deixar de ser Església. Així, doncs, cal parlar d'una "estructura laical" de l'Església, en un doble sentit: d'una banda cal posar de manifest en l'Església allò que és "primer" (ser "*laos*") i, de l'altra, remarcar que la finalitat de l'Església no és ella mateixa sinó el món al qual és enviada (val a dir que, si més no pel que fa a la seva percepció, l'Església, més que una estructura laical, té una estructura "clerical"). Segurament que l'Església manifestaria millor la seva condició de poble de Déu si obrís les portes de bat a bat

i sense restriccions als laics, homes i dones, i això vol dir moltes coses.

Vostè ha parlat d'una teologia dels laics. Com definiria això i quins passos caldria fer quant a formació? Creu que els laics i les laiques han de fer teologia amb la mateixa consideració i atenció, si és de nivell, que la que fa el clergat?

Més que parlar d'una teologia dels laics parlo, o voldria parlar, d'una teologia (i d'una Església) *des dels* laics (de la mateixa manera que m'agrada parlar d'una teologia i d'una Església, no dels pobres, sinó des dels pobres). Amb això estic dient que fer teologia des dels laics vol dir fer-ho des del valor de la laïcitat, entesa com a maduresa humana i ariscada de la humanitat, una maduresa que suposa una valoració molt positiva de la "profanitat".

Evidentment els laics han de ser "també" objecte de la teologia, de la mateixa manera que ho ha de ser qualsevol realitat o fenomen humà i fins i tot la mateixa Església, si és que entenem "fer teologia" com "posar pensament" a la fe o, dit amb altres paraules, "pensar" qualsevol realitat humana i divina des de la fe.

Jo penso que la teologia que s'ensenya a les facultats eclesiàstiques de teologia no respon ben bé a la teologia que caldria ensenyar a les universitats i que caldria ensenyar a tots els membres de l'Església, al marge de si s'estan preparant per al ministeri o no. I jo demanaria no solament un canvi respecte a les matèries que s'ensenyen, sinó principalment un

canvi respecte a la manera com s'ensenyen. El model que jo seguiria seria el del Concili, però al revés: començar per la *Gaudium et spes* i acabar amb la *Lumen gentium*!

Per als qui es preparen per al ministeri hi ha d'haver uns estudis específics centrats en el mateix "ministeri" i no sé si es fa com caldria fer-ho. Però això són figures d'un altre paner!

« Jo penso que la teologia que s'ensenya a les facultats eclesiàstiques de teologia no respon ben bé a la teologia que caldria ensenyar a les universitats »

Dins del laïcat més del 50% són dones. Creu que tenen raó alguns sectors femenins de l'Església en els seus plantejaments de demanar un paper més des-

tacat en les decisions de l'Església? Quins papers podrien desenvolupar? Actualment resultaria impossible que una dona fos, per exemple, degana de la Facultat de Teologia. Com ho valora vostè? Creu que els impediments teològics seriosos que hi ha per no admetre al ministeri ordenat les dones poden canviar en un futur?

Les dones tenen tota la raó del món quan demanen amb insistència que deixin de ser discriminades per raó del sexe (que és el que està passant). I a aquesta demanda, que constitueix un autèntic "signe dels temps", em sembla que no s'hi pot respondre des d'actituds atàviques (en altres temps, les dones no tenien cap paper decisor i en la societat) i des de negatives absolutes ("assumptes tancats"). Jo penso que totes les qüestions estan obertes, també la del ministeri ordenat conferit a

les dones, però penso que, primer, cal definir millor què s'entén per "ministeri ordenat" i com s'entén. Penso que la resistència a acceptar les dones com a "ministres or-

« Les dones tenen tota la raó del món quan demanen amb insistència que deixin de ser discriminades per raó del sexe (que és el que està passant) »



denades" és una conseqüència de veure el ministeri com l'espina dorsal de l'Església i com la forma de poder més excel·lent (i, per tant, pitjor!).

El ministeri sacerdotal és vocació o servei, o ambdues coses alhora. Què ha de ser el sacerdot avui?

Més que de "ministeri sacerdotal", hauríem de parlar de "ministeri ordenat", un ministeri que els bisbes reben "en plenitud" i que els *preveres* i els *diaques* reben "parcialment" i "subordinadament" respecte als bisbes. Existeix, en l'Església el "ministeri ordenat" i és un do de Déu, volgut per Jesús, i un regal de l'Esperit, que mai no agraiem prou; un ministeri que, per definició, és *servei*. Aquest ministeri és certament "sacerdotal" (i en aquest sentit, bisbes i preveres tenen un mateix ministeri sacerdotal), però és un ministeri al servei del poble sacerdotal, com també ho és del poble profètic i del poble reial. Tots els batejats som "sacerdots", "profetes" i "reis", i el ministeri ordenat està al servei d'aquesta triple condició de tots els batejats, i mai no és ni pot ser superior a aquesta condició de tots els batejats.

Vistes les coses des d'aquesta perspectiva no es pot parlar pròpiament de "vocació" al ministeri ordenat. En l'Església hi ha, bàsicament, una única vocació: la *vocació cristiana*, amb tot el que aquesta crida de Déu suposa. En la mateixa línia d'aquesta vocació, diguem-ne general, hi ha la *vocació religiosa* que, per tal com és "reconeguda" per l'Església, constitueix un ideal vers el qual

tots els batejats estan obligats a tendir. En canvi, no es pot parlar pròpiament de "vocació sacerdotal". La "vocació", en aquest cas, més que "voler ser capellà", vol dir "ser cridat" per l'Església a "ser capellà". Penso que aquesta manera d'entendre la "vocació sacerdotal" té una aplicació i una explicació molt clara en el cas dels monestirs: els monjos ho són perquè ho han volgut ser i el monestir els ha acceptat com a tals; els monjos que esdevenen "preveres" ho arriben a ser, no perquè ho volen ser (o tenen molta il·lusió de ser-ho), sinó perquè el monestir els crida a ser-ho.

« ...veig els nous preveres més com a "senyors" que com a "servidors", i amb això no vull posar en dubte llur vàlua i llur espiritualitat. Si alguna cosa em preocupa de les noves generacions de preveres, i, per tant, dels centres de formació que els "formen", és que són molt "clergues", amb tot el que aquest mot vol dir d'estament diferent i superior dins l'Església per damunt dels laics. És un tema que em fa patir molt! »

Vostè ha estat durant molts anys professor a la Facultat de Teologia, és a dir, ha tingut un contacte directe amb els nous preveres. Com els veu? Quina ha estat l'evolució des dels seus temps de formació i des del Concili Vaticà II?

Certament he estat durant molts anys, trenta, professor a la Facultat de Teologia i he conegut molts estudiants

que avui són preveres de les diverses esglésies de Catalunya, especialment de Barcelona (juntament amb Sant Feliu i Terrassa). Haig de dir que els alumnes dels darrers deu anys de docència són, o així els percebo, molt diferents dels primers: els darrers els veig –però no sé si m'equivoco– com a més "creguts" (que no sé si és la paraula adequada). En general, tant si han estat alumnes meus com si no, veig els nous preveres més com a "senyors" que com a "servidors", i amb això no vull posar en dubte llur vàlua i llur espiritualitat. Si alguna cosa em preo-

cupa de les noves generacions de preveres, i, per tant, dels centres de formació que els "formen", és que són molt "clergues", amb tot el que aquest mot vol dir d'estament diferent i superior dins l'Església per damunt dels laics. És un tema que em fa patir molt!

Hem celebrat durant el 2013 el cinquantè aniversari del Concili Vaticà II. Els qui el van viure com vostè asseguren que, enllà de les constitucions, decrets i dels altres textos que s'hi van aprovar, el Concili Vaticà II va tenir una dimensió "d'esdeveniment" que va sacsejar i canviar moltes coses a l'Església. Potser els qui per edat no el van viure directament, del Concili només en valoren estrictament els textos i no la dimensió d'esdeveniment. Ho creu així vostè?

És cert. El Vaticà II va ser per damunt de tot un "esdeveniment". Jo no el vaig viure directament (sóc prevere des del 1951, i vaig ser ordenat a Roma), però vaig ser dels qui el vàrem "rebre" com un do de Déu. Potser un xic ingènuament el vàrem viure com una ruptura respecte al passat, especialment en el nostre país. La ruptura en la línia teològica no l'he percebuda fins molts anys després, i a hores d'ara, no hi veig pas tanta ruptura: penso que després del Concili, i en el clima de la postmodernitat i del pensament postcristià, és quan s'ha produït una autèntica revolució. D'això n'he parlat molt i n'he escrit moltes pàgines. No sóc dels qui miren el Concili amb nostàlgia, més aviat penso que el Concili és un bon punt de partença. Em sap greu que s'hagi perdut l'esperit del Concili, vull dir l'esperit de Joan XXIII que el va convocar. Però les

coses han canviat molt darrerament, encara que no sé si seria millor un Vaticà III. Crec que la gran reforma pendent és la reforma de les estructures bàsiques de l'Església, en concret les comunitats cristianes de base i les comunitats diocesanes.

Els bisbes reben la plenitud del ministeri sacerdotal. Quin paper han de representar enmig de l'Església? Anem vers una sinodalitat?

Els bisbes són necessaris en l'Església: són els successors dels Apòstols, i l'Església de Jesús és, per definició, "apostòlica". A més els bisbes són els caps de les esglésies particulars o locals, en les quals i en cadascuna de les quals és present l'Església una, santa, catòlica i apostòlica, que proclamem en el Credo. Ells, en les esglésies que presideixen, són els vicaris de Crist i regeixen el poble de Déu

en el seu nom, i ho fan com a sacerdots, mestres i pastors. Naturalment els bisbes no ho són tot en les esglésies que presideixen: a més de comptar amb els preveres, que comparteixen el mateix sacerdoci ministerial, i els diaques, que són els seus principals col·laboradors en el ministeri de la Paraula i el servei de la caritat, han de comptar també amb els laics, que són o haurien de ser els autèntics "dirigents" de les comunitats cristianes, que són les parcel·les vives de les diòcesis, i són els qui tenen la principal missió de l'Església en el món.

Naturalment els bisbes, a més de ser en cada diòcesis els pastors ordinaris, són tots junts i amb el bisbe de Roma, que presideix el col·legi episcopal, els pastors de tota l'Església, estesa d'Orient a Occident. Aquesta

« Si a escala de diòcesis convindria fer el que calgui per a superar i deixar enrere la percepció que l'Església és "una cosa de capellans", a escala d'Església universal caldria fer el mateix per a superar i deixar enrere la percepció que l'Església és cosa del Papa »



col·legialitat s'expressa d'una manera particular en la conferència episcopal d'un determinat territori. Tant, a escala universal, com a escala territorial, els bisbes han d'aprendre a fer les coses plegats, i això és bàsicament la sinodalitat. Si a escala de diòcesis convindria fer el que calgui per a superar i deixar enrere la percepció que l'Església és "una cosa de capellans", a escala d'Església universal caldria fer el mateix per a superar i deixar enrere la percepció que l'Església és cosa del Papa.

Quins són a parer seu els principals reptes amb què s'enfronta l'Església a Europa en general i a Catalunya en particular en els pròxims anys?

La nostra Església haurà de respondre al repte de la secularització i de la laïcitat que s'han anat imposant i que encara creixeran més. Crec que és això el que es vol dir quan es parla de "nova evangelització". Però, el primer que cal fer és mirar amb ulls diferents el món en què vivim, perquè difícilment podrem dir als de fora que Déu els estima (i això és evangelitzar), si no comencem per a reconèixer els valors del nostre món, començant per l'anhel d'emancipació que es respira arreu. Per això el camí més adient per a l'evangelització és el diàleg, un diàleg a moltes bandes, un diàleg que, si bé té com a finalitat establir ponts entre fe i raó, s'hauria centrar en el tema de la bellesa, convençuts nosaltres, els suposadament portadors de la veritat, que la bellesa "salvarà el món".

Com veu l'episcopat català? Què n'ha quedat del Concili Provincial? Veu els bisbes i l'Església arrelats al país i als seus problemes?

Els bisbes que tenim són molt bona gent. De fet, si escoltem el que diuen, parlen constantment del nostre Concili Provincial, un esdeveniment de primer ordre, encara que, en molts aspectes, sigui un esdeveniment gairebé per estrenar.

Que l'Església d'aquí, amb els seus bisbes, estigui arrelada al país i sigui conscient dels problemes del país, em sembla que Déu

n'hi do; però caldria, em sembla, una més gran llibertat per reconèixer que, al nostre país, s'estan produint, en l'àmbit polític, uns fets, que, si més no, hauríem de veure amb simpatia. En qualsevol cas, la problemàtica del país, a la qual cal respondre, va més enllà del moviment polític endegat. La nostra societat és, en molts aspectes, una societat injusta, i hi ha el gravíssim problema d'una pobresa galopant. I, a més d'això, hi ha un divorci creixent entre l'Església i la societat. El papa Francesc demana i vol que l'Església tingui les portes obertes. Un bon desig, certament. Però potser el problema no és portes tancades o portes obertes, sinó que ningú no hi vol entrar a l'Església!

Què han aportat a l'Església de Tarragona els darrers arquebisbes?

El cardenal Vidal i Barraquer va tenir fins a la mort, i des de l'exili, una cura extraordinària de la seva seu, però no podem oblidar que la seva personalitat afecta tota l'Església a Catalunya i, en molts aspectes, tota l'Església de l'Estat espanyol. Va ser un símbol i va ser més que un símbol. El seu martiri sense sang ens recorda a tots que l'Església va ser còmplice de la repressió franquista, i que, d'aquest fet, l'Església encara no n'ha demanat perdó, o no ho ha fet prou, o no ho

«El papa Francesc demana i vol que l'Església tingui les portes obertes. Un bon desig, certament. Però potser el problema no és portes tancades o portes obertes, sinó que ningú no hi vol entrar a l'Església!»

ha fet dirigint-se de forma molt particular a aquells que avui són els responsables, o així s'ho creuen, de les víctimes del franquisme.

El cardenal Benjamín de Arriba y Castro va ser un home contradictori. Va ser un home pietós i pobre; es va preocupar a la seva manera dels sectors de la població més desfavorits, però mai no va entendre Catalunya. En aquest sentit, malgrat el caràcter pastoral del seu pontificat, diguem que més aviat va frenar iniciatives que pretenien obrir forats en la difícil situació que va viure el país. El cardenal mai no va entendre el Concili Vaticà II (com tampoc no l'entengueren la majoria de bisbes de Catalunya i d'Espanya): el va acceptar perquè era un home obedient a Roma. Naturalment, si no el va entendre, tampoc el podia aplicar.

El doctor Pont i Gol va ser el gran regal que l'Esperit va donar a la nostra església. L'estil pastoral i dialogant que va imprimir al seu pontificat haurien donat molt més bons resultats si no hi haguessin hagut les resistències que hi va haver, també dins del clergat. Ell va ser l'home del Concili, i mai no ho agraiem prou.

El doctor Ramon Torrella i Cascante va arribar a Tarragona, potser una mica per allò del *promoveatur ut removeatur*, atesa la seva dilatada acció a la Cúria romana. El doctor Torrella es va formar en la pastoral obrera, principalment en la JOC, i això és notava. A Tarragona va ser un bon pastor, i a Catalunya va promoure el Concili Provincial, que, per si sol, justifica tot un pontificat. Als darrers anys, ja malalt, va exercir un mestratge molt desmitificador, i això sempre és d'agrair.

De Lluís Martínez Sistach segur que em podríem dir coses molt positives, però el seu pontificat fou molt curt, i potser mai

no es va sentir del tot tarragoní; no ho sé. El seu lloc era Barcelona, i això es veia. Del nostre actual arquebisbe no crec que en pugui dir res: deixo que ho facin les persones que l'han tractat i el tracten, i segur que subratllaran el seu caràcter afable i planer. En tot cas, el reconec com el meu bisbe, i valoro el seu ministeri i miro de fer-ho amb el cor ple de la joia de l'Esperit.

Hom diria que ara fa un any l'Església més visible en el món mediàtic va experimentar un autèntic sotrac amb la inesperada renúncia de Benet XVI i l'elecció del papa Francesc. Com valora vostè la renúncia de Benet XVI i el primer any del pontificat del papa Francesc?

Segur que la renúncia del papa Benet va ser un autèntic gest profètic, al marge d'altres consideracions. I del pontificat del

papa Francesc es pot esperar el millor, per bé que caldrà veure en quina direcció es va encaminant.

Què han aportat els darrers papes?

L'Església catòlica, durant els darrers vuitanta anys, s'ha trobat en una situació inèdita. De Pius XII, qui sap si no hauríem de dir que, malgrat els innegables encerts del seu pontificat, va ser un papa dominat per la por (i sé que dir això, i res més, és absolutament injust). En canvi, tothom recorda el pas breu de Joan XXIII pel nostre món, com el pas d'un peregrí del Senyor, que va estimar profundament el món on va viure. Del papa Pau VI cal dir, al meu entendre, que segurament és la figura senyera del nostre temps: va fer seu el Concili convocat pel seu predecessor i fou l'ànima de la seva primera aplicació. Joan Pau II és una figura que desborda vida per

«... Joan Pau II és una figura que desborda vida per tots els cantons... en qualsevol cas, per bé i per mal, el seu pas llarg i complicat per l'església de Roma ha deixat una estela que durarà molts anys.»



Moment de la intervenció del Dr. Josep Gil

tots els cantons, però va accedir al pontificat romà des d'una experiència que no sé si no cal dir que el va marcar molt: en qualsevol cas, per bé i per mal, el seu pas llarg i complicat per l'església de Roma ha deixat una estela que durarà molts anys.

Com valora vostè el primer any del pontificat del papa Francesc?

Que simplement m'afegís a les veus –que són moltes i polifòniques– que enalteixen la figura del papa Francesc, seria no dir res de nou: crec que l'actual bisbe de Roma, el papa Francesc, sap el que ha de fer i té coratge per a fer-ho, sempre sota el guiatge i segons l'estil de l'Evangelí. No cal, doncs, que m'afegeixi a les veus de lloança. En canvi, sí que podria afegir una paraula sobre les limitacions que el papa Francesc potser no podrà superar (i dic "potser" perquè crec en la força de voluntat del pontífex i sobretot crec en l'Esperit Sant). Quan es parla de reforma o de reformes, tothom pensa en la Cúria romana, i segurament cal pensar-hi, però, per a mi, el problema són els bisbats i, si m'ho deixeu dir, els bisbes.

Els nostres bisbes són certament pastors, i ho fan bé això de pasturar, però fan la sensació de ser funcionaris d'un organisme que els supera, al qual constantment presten una atenció gairebé absoluta per tal de dur a terme d'una manera satisfactòria la seva feina d'inspectors. I els bisbes no són funcionaris de res ni de ningú: ells són els caps de les seves esglésies; el mínim que es pot demanar a un cap és que pensi pel seu compte, i pensar vol dir posar raó a qualsevol mena de decisió. I, naturalment, les esglésies locals, és a dir, les diòcesis, no s'acaben de creure que no són parcel·les d'un territori (com ho són les províncies respecte a un estat), sinó que, en cadascuna de les esglésies locals o particulars hi ha o subsisteix l'Església de Jesús.

Una altra limitació és la mateixa estructura política de la Santa Seu. No sé si té massa sentit exigir als bisbes que renunciïn a qualsevol situació que els converteixi en "persones amb poder", o que fa que siguin percebuts com a tals, mentre el bisbe de Roma sigui un cap d'estat. I, en aquest punt, em sembla que clama al cel la figura dels nuncis, si més no tal com avui els nuncis exerceixen el seu ofici. Com a representants diplomàtics de la Santa Seu són difícils d'entendre, però encara més com a representants del papa davant dels bisbes i com els cuiners dels candidats a l'episcopat.

Hi ha encara una altra limitació que s'assembla molt a una línia vermella que el papa està convençut que no pot creuar. Em refereixo a aquells

assumptes dogmàtics, morals o disciplinaris que, a vegades sense saber massa per què, es consideren assumptes tancats. Crec que no hi hauria d'haver cap assumpte de fe imper-

« Els nostres bisbes són certament pastors, i ho fan bé això de pasturar, però fan la sensació de ser funcionaris d'un organisme que els supera, al qual constantment presten una atenció gairebé absoluta per tal de dur a terme d'una manera satisfactòria la seva feina d'inspectors. »

meable a la llum de la raó, una llum que, com és sabut, amb el temps acostuma a resplendir de manera diferent. Dir que les afirmacions dogmàtiques o que els preceptes morals són indiscutibles és posar un límit, crec que il·legítim, a la recerca de la veritat, recerca en la qual, segons l'Evangeli som conduïts per la força de l'Esperit. El "sentit de la fe" és patrimoni de tot el poble de Déu, encara que la darrera paraula la tingui el Magisteri, una paraula que només pot dir això: ara com ara, el límit de la fe és aquest, però rere aquest límit, com rere qualsevol frontera orogràfica, hi ha sempre un horitzó, al qual ningú no ha arribat i que, per tant, pot oferir-nos unes perspectives mai no imaginades.

No voldria de cap manera minvar el grau del vi afegint-hi una gota d'aigua. Penso que, passi el que passi, l'estil del pontificat del papa Francesc és, si més no, admirable.

Com veu la vida monàstica i més concretament la vida cistercenca en el món i en l'Església d'avui?

No sóc capaç d'entendre l'Església sense l'experiència monàstica. Personalment sempre l'he valorat molt, encara que no em sento cridat a viure aquesta experiència d'una manera permanent. No sóc monjo, per bé que l'acollença que em va donar la comunitat de Poblet ha estat molt important per a mi. Parlar als monjos, i parlar-los d'una manera tan profunda com calia fer-ho, era un repte per a mi. En qualsevol cas la simbiosi que vaig experimentar amb els monjos segur que em va enriquir més a mi que no pas a ells.

Valoro molt la vida monàstica cistercenca. He tingut l'oportunitat de conèixer els seus orígens i no puc deixar de valorar molt po-

sitivament la gran càrrega de reforma que va significar en aquells moments. Diríem que el Cister va encarnar gairebé a la perfecció el gran repte del moment, el moment en què ressonava arreu l'exigència d'introduir intel·ligència o pensament en la fe, d'acord amb aquell esquema de la *fides quaerens intellectum*. En aquell moment va fer acte de presència la teologia de les escoles i la teologia monàstica, i si la primera cercava intel·ligència en la fe (*credo ut intelligam*), la segona cercava experiència (*credo ut experiar*). I això és el que va fer el Cister, i això és el que ha de continuar fent.

Poblet ha de fer el que fa. Obert, a la seva manera, al món de la cultura i al món de la cultura del país, ha de mantenir amb fermesa la seva condició de ser un redós de pregària i de vida contemplativa, cosa que segur que és molt necessària al món i a l'Església.

Octavi Vilà

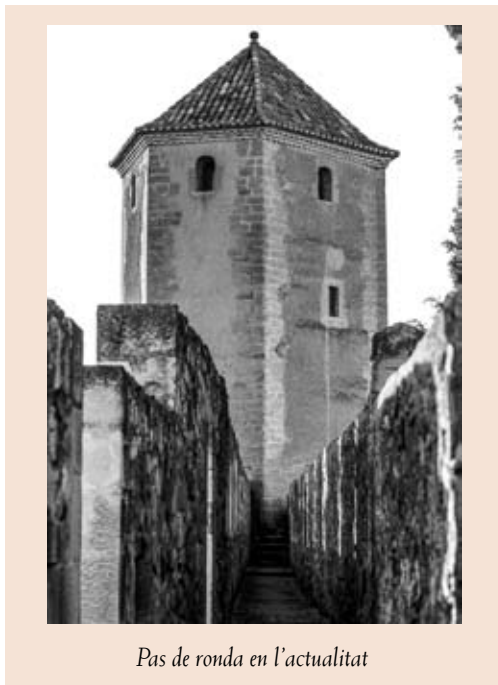
« Valoro molt la vida monàstica cistercenca. He tingut l'oportunitat de conèixer els seus orígens i no puc deixar de valorar molt positivament la gran càrrega de reforma que va significar en aquells moments. »



Primer pla del Dr. Josep Gil



Foto: Sam Soler

*Pas de ronda en l'actualitat*

La imatge mostra una bona perspectiva del pas de ronda amb la presència imponent de la torre del Sabater. Aquesta part de la muralla del segle XIV és molt desconeguda per a gairebé tothom, en part per la seva extrema ubicació damunt del cementiri dels conversos (avui de tota la comunitat) i, en part, perquè fins a la seva restauració el 1980 era pràcticament inaccessible. El fet que, com hem dit, tingui al seu dessota el cementiri ha comportat des de sempre que mai no s'hagi edificat res al seu costat o al damunt, la qual cosa fa que sigui l'únic pany de la muralla que ha arribat fins a nosaltres intacta en tots dos costats. Es pot apreciar que la muralla tenia un doble mur en el pas de ronda: un d'exterior amb merlets i espitlleres en tot el perímetre, i un altre seguit sense merlets però amb petites espitlleres que permeten mirar cap a l'interior del clos monàstic. Aquest segon mur, al llarg dels segles, a causa de les construccions que s'hi van anar afegint, avui ha desaparegut totalment; per això

Foto: Ramper

*Pas de ronda abans de la restauració. Any 1979*

aquest pany de muralla té un gran valor arqueològic.

En una data molt tardana, potser a finals del segle XVIII o molt a les primeries del XIX, els monjos van voler ampliar la primera capella lateral de la nau de l'església, inspirant-se potser en l'obra de l'abat Miquel Major (s. XVII) realitzada en la segona capella, avui del Santíssim, i van tallar tota la muralla creant així un gran esvoranc que ha arribat fins als nostres dies atès que les obres de la capella mai no es pogueren concloure per les dificultats d'aquells temps.

La torre que anomenem del Sabater, situada també en lloc poc accessible, ha arribat fins a nosaltres com l'única torre de la fortificació medieval que es troba sencera amb els nivells i obertures originals. Les altres torres (excepte les Torres Reials per la seva especial configuració) han sofert moltes modificacions al llarg dels segles.

Jesús M. Oliver

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De novembre de 2013 a abril de 2014

Novembre

Dia 3, diumenge: A la tarda el P. Meinrad Tomann, Procurador general de l'orde cistercenc, ha arribat a Poblet per visitar el P. Abat Maur Esteva.

Dia 4, dilluns: El P. Josep M. Recasens participarà del dimarts fins al dijous vinent en el "VII Encuentro Nacional de Gestores de Bienes Declarados Patrimonio Mundial" que tindrà lloc a les ciutats de Úbeda i Baeza i que enguany tractarà sobre el tema "Educació i Patrimoni".

Dia 7, dijous: El P. Prior ha anat a Tarragona per participar al 2n Congrés d'Eficiència Energètica al Mediterrani.

Dia 9, dissabte: Al matí, el P. Prior ha donat una xerrada a un grup de la parròquia de Sant Pere Octavià de Sant Cugat del Vallès.

A la tarda, el P. Prior ha anat a Roma per entregar la seva tesi doctoral, ja finalitzada, a la Facultat de Filosofia de la Universitat Gregoriana.

Dia 12, dimarts: El P. Abat ha anat a Barcelona per assistir a una reunió de la "Fundació Poblet".

Dia 14, dijous: Al matí, Pere Navarro, primer secretari del Partit dels Socialistes de Catalunya, ha visitat el monestir i ha dinat amb la comunitat.

A la tarda Mn. Joan Torra ha dictat una conferència dins del cicle sobre sant Ireneu de Lió.

Dia 15, divendres: A la tarda, el P. Prior ha anat a Barcelona per dictar una conferència sobre el tema "L'aigua i el Cister" en el marc d'una jornada per celebrar el 10è aniversari de l'observatori a l'Institut de l'Aigua, de la Universitat de Barcelona

Dia 16, dissabte: A la tarda el P. Abat ha anat al poble de la Granja d'Escarp per assistir a la conferència "El monestir d'Escarp: l'inici de tot", que serà el primer acte de la commemoració del 800 aniversari de la fundació del monestir de Santa Maria d'Escarp.

Al vespre ha tingut lloc el segon concert del "I Festival Internacional Orgues de Poblet". L'organista francès Olivier Vernet ha interpretat obres barroques i contemporànies d'autors francesos.

Dia 17, diumenge: Al matí s'ha celebrat una marxa a peu i en bicicleta patrocinada per la Ruta del Cister per aconseguir fons per a la Marató de TV3.

Dia 19, dimarts: Al vespre el P. Abat ha anat al monestir de Valldonzella de Barcelona per fer-hi la visita regular.

Dia 22, divendres: Un grup de professors i alumnes de la Universitat Politècnica de Catalunya han visitat les instal·lacions mediambientals del monestir.



Dia 23, dissabte: Al vespre, ha tingut lloc el tercer concert del "I Festival Internacional Orgues de Poblet". L'organista alemany Ludger Lohmann ha interpretat obres de Johann Sebastian Bach, Paul Hindemith i Franz Liszt.

Dia 26, dimarts: El P. Josep M. Recasens i Josep M. Mallarach han anat a Sevilla per assistir al "Seminario Catedrales y Monasterios Patrimonio Mundial", on aquest últim ha presentat una ponència sobre el monestir de Poblet.

Dia 27, dimecres: El P. Abat ha anat a Valladolid per assistir a l'enterrament de la M. María del Mar Martínez, abadessa de las Huelgas Reales.

Dia 28, dijous: A la tarda, ha tingut lloc al monestir de Valldonzella de Barcelona una missa en sufragi dels difunts de la Germandat de Poblet que han mort el darrer any.

Dia 30, dissabte: Ha tingut lloc el recés d'Advent de la Germandat de Poblet. La jornada ha començat amb la missa conventual, seguida d'una conferència a càrrec del P. Rafel Barruè amb el tema "Betlem, la casa del pa". Després de la Sexta, resada a l'església, s'ha dinat al refector, tothom en silenci. A la tarda, el P. Abat ha fet una introducció a la "lectio divina" i ha presentat el seu comentari a les antifones de la O. La jornada ha acabat amb el rés de les primeres Vespres del Diumenge primer d'Advent.

Desembre

Dia 5, dijous: Des d'avui fins al diumenge, el P. Maties Prades ha predicat un recés d'Advent a un grup de 24 joves allotjat a la Casa dels Salesians, junt a Poblet. Ha estat organitzat pel Secretariat Interdiocesà de Joventut de Catalunya.

Dia 8, diumenge: El P. Prior ha anat a Roma per participar al Consell de l'Abat general.

Dia 12, dijous: A la tarda Mn. Joan Torra ha dictat una conferència dins del cicle sobre sant Ireneu de Lió.

Dia 14, dissabte: A la tarda, el P. Abat i el P. Prior han presentat a l'hostatgeria externa el llibre *Més enllà del vi : DO Conca de Barberà* editat per *Medforlife Communication*.

Dia 15, diumenge: Sergey Zenkov, vicecònsol de Rússia a Barcelona, ha visitat el monestir.

Dia 16, dilluns: A la tarda Jaume Casals, rector de la Universitat Pompeu Fabra, amb els membres del rectorat, han visitat el monestir i han estat un parell de dies a l'hostatgeria externa amb motiu d'unes jornades de treball.

Dia 20, divendres: Al matí Néstor Gutiérrez, director gerent d'Electra Redenergia, junt amb el seu consell d'administració han fet una jornada de treball a l'hostatgeria externa i han visitat el monestir.

Dia 28, dissabte: A la tarda ha tingut lloc a l'església un concert de Nadal a càrrec de la Coral Espluguina, de l'Espluga de Francolí, la Coral Joia de Maig, d'Anglesola, i la Coral Pontsicana, de Ponts. Han interpretat diverses nades i el Magníficat de John Rutter.

ANY 2014

Gener

Dia 8, dimecres: S'ha celebrat al monestir de Vallbona el 9è Capítol de la Congregació de la Corona d'Aragó. Hi han anat, de Poblet, el P. Abat, com a Abat President que és de la Congregació, el P. Lluc Torcal, F. Xavier Guanter, el P. Maties Prades, el P. Rafel Barruè i F. Lluís Solà, escollits com a delegats per la comunitat. També hi han participat el P. Josep Peñarroya, el G. Albert Fontanet i el P. Jaume Gabarró, de Solius; la M. Anna M. Camprubí, Sor Glòria Nogué i Sor Sara M. Picher, de Vallbona; la M. Núria Illas i Sor Sagrari Franco, de Valldonzella.

Dia 9, dijous: A la tarda Mn. Joan Torra ha dictat una conferència dins del cicle sobre sant Ireneu de Lió.

Dia 21, dimarts: Un grup de clergues de l'Església Ortodoxa Romanesa han visitat el monestir, han participat en la Pregària del Migdia i han dinat al refetor amb la comunitat. Han vingut a Tarragona per celebrar la festa de sant Fructuós.

Dia 26, diumenge: Al matí a la sala capitular, fra Antoni Carles López Rubio ha renovat per un any la professió temporal.

Dia 27, dilluns: El P. Prior ha anat a Roma per a la defensa de la seva tesi doctoral, dijous vinent, a la Facultat de Filosofia de la Universitat Gregoriana.

Dia 29, dimecres: El P. Abat ha marxat a Roma per assistir a la defensa de la tesi doctoral del P. Prior.

Dia 30, dijous: A la tarda, a Roma, el P. Prior ha defensat la seva tesi doctoral. Aquesta té per títol: *In search of an ontology that underlies quantum mechanics*. Ha obtingut la màxima qualificació.

Febrer

Dia 1, dissabte: Ha tingut lloc a l'hostatgeria de Poblet una jornada de reflexió organitzada per la Fundació Gresol i el Rotary Club de Reus. A la tarda el P. Josep M. Recasens els ha impartit una xerrada als participants sobre el tema "Treball executiu, fer front al dia a dia". Aquesta jornada es prolongarà fins demà quan visitaran el monestir acompanyats pel P. Prior.

Dia 11, dimarts: Després de la Pregària del Migdia, a la capella de Sant Esteve, el P. Abat ha administrat la unció dels malalts al P. Abat Maur Esteva, el P. Benet Farré, el P. Jordi M. Bou, el P. Francesc Tulla, el P. Alexandre Masoliver, F. Vianney Morell i el P. Francesc Martínez-Sòria.



Dia 13, dijous: A la tarda Mn. Joan Torra ha dictat una conferència dins del cicle sobre sant Ireneu de Lió.

Dia 16, diumenge: Avui abans de Completes, a la sala capitular ha començat la setmana d'exercicis espirituals, que enguany seran predicats per Mn. Josep Gil, prevere de la diòcesi de Tarragona.

Dia 23, diumenge: El P. Abat ha anat al migdia a la Pobla de Cérvoles per assistir a un acte amb motiu de la celebració dels 700 anys de la Carta de Poblament. Aquest ha consistit en la inauguració d'un monument commemoratiu a la plaça de l'església.

Dia 26, dimecres: El Príncep Felip ha visitat el monestir de Poblet. Ha saludat la comunitat a la sala de visites i després ha assistit, a l'hostatgeria externa, a una reunió de treball de la junta directiva de la Societat del Bicentenari General Prim. Entre les autoritats assistents hi havia la delegada del Govern a Catalunya, María de los Llanos de Luna, el delegat del Govern a Tarragona, Joaquim Nin, el subdelegat del govern espanyol a Tarragona, Jordi Sierra, i l'alcalde de Reus, Carles Pellicer.

Dia 28, divendres: Aquesta tarda ha tingut lloc la inauguració de l'exposició de pintures "Paraula" del P. Rafel Barruè, al Port de Tarragona. Aquesta exposició restarà oberta fins al 23 de març.

Març

Dia 4, dimarts: Al migdia ha tingut lloc a l'hostatgeria el dinar-col·loqui sobre energia de "l'Open Energy Institute", amb la presència de Philip Lowe, director general d'energia de la Unió Europea.

Dia 6, dijous: S'ha col·locat la nova senyalització de la visita turística del monestir.

Dia 7, divendres: El P. Abat ha anat a Roma per assistir al Simposi Internacional que els dies 8 i 9 se celebrarà en l'auditori Antonianum, i que tractarà sobre el tema: "La gestió dels béns eclesiàstics dels Instituts de Vida Consagrada i les Societats de Vida Apostòlica al servei de l'*humanum* i de la missió en l'Església".

Dia 10, dilluns: Al matí, Antoni Rius, professor de la Universitat Politècnica de Catalunya, amb un grup de recerca, ha visitat les instal·lacions ambientals del monestir.

Dia 11, dimarts: Seminaristes de Barcelona i Sant Feliu han fet un recés previ a l'ordenació diaconal o sacerdotal a l'hostatgeria del monestir. El recés ha estat dirigit pel P. Prior.

Dia 12, dimecres: Reunió del Patronat de la Fundació Poblet, en el marc de la qual s'ha constituït "l'Integrate Cognition Institute".

Dia 15, dissabte: Un grup de 60 membres de l'Ateneu Barcelonès han visitat el monestir i l'arxiu Tarradellas.

Dia 16, diumenge: El P. Abat, durant la missa conventual, ha conferit els ministeris de lector i acòlit a F. Salvador Batet i a F. Octavi Vilà.

Dia 18, dimarts: Al matí s'ha celebrat a l'hostatgeria externa la reunió de la Junta Rectora del Paratge Natural de Poblet.

Dia 20, dijous: A la tarda Mn. Joan Torra ha dictat una conferència dins del cicle sobre sant Ireneu de Lió.

Dia 25, dimarts: Antoni González Senmartí, secretari general de la Universitat Rovira i Virgili, ha vingut a Poblet per tractar temes relatius a la relació entre Poblet i la Universitat.

Dia 26, dimecres: El P. Prior s'ha reunit a Barcelona amb Joan Pluma, director general de Patrimoni de la Generalitat, per parlar del Patronat de Poblet i la gestió cultural del monestir.

Dia 29, dissabte: Josep M. Pelegrí, conseller d'Agricultura, Ramaderia, Pesca, Alimentació i Medi Natural de la Generalitat, i el P. Prior han inaugurat al palau de l'abat l'assemblea anual de l'Associació Boscalt.

A l'hostatgeria s'ha fet la reunió constitutiva de l'associació "Laïcat XXI" que vol realitzar un congrés sobre els laics a Poblet l'octubre de 2015.

Dia 30, diumenge: Després de la missa conventual s'ha reunit la Junta de la Germandat de Poblet per preparar l'assemblea anual.

Dia 31, dilluns: Miquel Rodríguez, gerent del Consorci de Comerç, Artesania i Moda de Catalunya, ha vingut a Poblet per estudiar les possibles col·laboracions amb el monestir i preparar la propera jornada sobre comerç i artesania que tindrà lloc a Poblet octubre vinent.

Abril

Dia 1, dimarts: El P. Prior ha anat a Roma per assistir a la reunió del Consell de l'Abat General.

Dia 5, dissabte: A la tarda el P. Abat ha presidit una missa a l'ermita de la Mare de Déu dels Torrents de Vimbodí. Es commemoraven els 300 anys de la col·locació de la primera pedra de l'actual ermita.

Dia 9, dimecres: Al matí ha vingut Lluís Anaya Torres, director de l'Àrea TIC del Departament de Cultura de la Generalitat amb un fotògraf de Google per tal de posar en marxa el projecte de "Street View" per tot el monestir.

A la tarda, F. Lluís Solà ha anat a l'Espluga de Francolí per participar en una tertúlia de l'Espluga FM Ràdio sobre la Setmana Santa. Es tracta del programa "Una comarca, mil històries" que s'emetrà el diumenge de Pasqua.

Dia 10, dijous: A la tarda Mn. Joan Torra ha dictat una conferència dins del cicle sobre sant Ireneu de Lió.



També a la tarda, el P. Prior ha participat en la reunió de la comissió sobre ciències del Pla Nacional de Valors promogut per la Generalitat de Catalunya.

Dia 14, dilluns: El P. Abat ha anat a Tarragona per participar en la missa crismal de la catedral. El P. Prior ha anat a Barcelona, al Museu d'Història de la Ciutat, per a la presentació del II Festival de Música Antiga de Poblet. Enguany es faran tres concerts els dies 14, 15 i 16 d'agost que s'emmarcaran en la commemoració del 40è aniversari del conjunt instrumental Hespèrion XXI, creat per Jordi Savall.

Dia 16, dimecres: A la tarda el P. Prior ha anat al Seminari de Tarragona per dictar una conferència sobre la música barroca en les tradicions catòlica i protestant, en el marc del I Festival de Música Antiga de Tarragona.

Dia 18, divendres: Al matí al palau de l'abat F. Lluís Solà ha dictat una conferència amb el títol "Mirades de la Creu".

Dia 19, dissabte: Al matí al palau de l'abat el P. Josep M. Recasens ha dictat una conferència amb el títol "Gra de blat soterrat que s'esbotza en plenitud de vida".

Dia 20, diumenge: A la tarda ha arribat Mons. Joan Enric Vives i Sicília, bisbe d'Urgell.

Dia 21, dilluns: Durant la missa conventual Mons. Joan Enric Vives i Sicília ha ordenat diaques F. Salvador Batet i F. Octavi Vilà.

Dia 23, dimecres: A la tarda ha marxat Mons. Joan Enric Vives.

Dia 24, dijous: A la tarda el P. Prior ha anat a Reus per parlar de les activitats de Poblet en un programa de ràdio commemoratiu del 90è aniversari de la fundació de Ràdio Reus, conduït per Iñaki Gabilondo.

Dia 27, diumenge: A la sala capitular, després de Laudes, el P. Abat ha nomenat com a nou sotsprior F. Octavi Vilà.

Dia 29, dimarts: Al matí dos representants de l'empresa Nestlé han vingut a oferir al monestir mobiliari urbà produït per càpsules de plàstic de Nespresso. Han acordat que cedirien tres taules de pícnic i dues papereres per a la zona de la font de sant Bernat d'Alzira. Ha tingut lloc a Poblet la reunió anual del "Reial Cos de la Noblesa del Principat de Catalunya".

Dia 30, dimecres: Al matí els membres de l'Aula d'Extensió Universitària de les Garrigues, junt amb el seu president Ramon Miró, han visitat el monestir i han estat rebuts pel P. Abat.

Xavier Guanter

PER
SOMRIURE

per FER





PRESENTACIÓ DEL LLIBRE “¿QUÈ VOL DIR CREURE EN DÉU AL SEGLE XXI”?



El dia 26 de març, a la 7 de la tarda, a la sala Pere Casaldàliga de la llibreria Claret de Barcelona va tenir lloc la presentació del llibre *¿Què vol dir creure en Déu al segle XXI?*, editada per l'Abadia de Po-

blet en la seva col·lecció Scriptorium Populeti (núm. 22). El llibre – recensionat en el núm. 27 de la revista *Poblet*—va ser presentat pels doctors Francesc Torralba i Josep Oton en una taula presidida pel P. Abat Jo-

sep Alegre. El doctor Torralba va comentar la significació del llibre en el context de les trobades de professionals i intel·lectuals catòlics que tenen lloc a Poblet durant el mes d'octubre. El doctor Oton va glossar extensament cadascun dels capítols del llibre com a lector i va valorar d'una manera especial la ponència sobre les imatges de Déu de Pere Lluís Font per la seva densitat i el seu interès. Finalment el P. Abat va exposar l'interès del fet que siguin laics els qui escriguin i es trobin per parlar de teologia. Per al P. Abat el llibre i les trobades són un pas important en el camí d'aplicació del que diu el Concili Vaticà II sobre el paper dels laics a l'Església, aspecte que encara no ha estat pràcticament aplicat en els darrers 50 anys.

JORNADA DE PRIMAVERA DE LA FUNDACIÓ POBLET

El dia 8 de maig va tenir lloc al monestir de Poblet la *Jornada de Primavera 2014* de la “Fundació Poblet” que presideix el senyor Antoni Garrell. Aquesta jornada s'inscriu en el cicle “Repensar el segle XXI” i tenia per tema específic “Geopolítica i nous valors”. Després d'unes paraules d'acollida del P. Abat, van ser convidats a adreçar la paraula als assistents sobre aquesta qüestió el senyor Javier Solana de Madariaga (físic, polític, doctor honoris causa per la *London School of Economics*, ex-ministre d'Educació

i d'Afers Estrangers de l'Estat espanyol, ex-Secretari general de l'OTAN i ex-Alt representant del Consell per a la Política Exterior i Seguretat Comuna de la Unió Europea) i el senyor Xavier Vidal-Folch (periodista i economista, estretament vinculat al diari *El País* del qual va ser cap de la delegació a Brussel·les i director de l'edició de Catalunya). El senyor Javier Solana va dictar una conferència sobre “Un món en evolució” on es va palesar un cop més que no ens trobem davant d'una època de can-

vis, sinó en un canvi d'època. Va proporcionar als assistents una visió global entenedora dels principals problemes geopolítics del món actual. El senyor Xavier Vidal-Folch va dictar també una conferència amb el títol "L'Europa enfront dels nous reptes i paradigmes: lideratge o seguidisme", en el decurs de la qual va fer notar els aspectes positius de la Unió Europea, sense dissimular-ne els dèficits, i es va declarar confiadament i decididament europeista de cara al futur.

Després de les dues conferències va tenir lloc una taula rodona que tenia per eix el següent títol: "Construir el futur: tendència predeterminada o capacitat de vertebrar?" En aquesta taula rodona, moderada per la periodista Eva Pomares (El PuntAvui) van intervenir el doctor Xavier Trepat (físic i enginyer superior en electrònica i doctor per la Facultat de Medicina), la doctora Anais Garrell (matemàtica i doctora en enginyeria robòtica) i la doctora Begoña Roman (Professora Titular d'Ètica a la Universitat de Barcelona).

La jornada es va iniciar amb un sopar obert la nit anterior a l'hostatgeria externa del monestir on els assistents van gaudir de la presència i intervencions dels ponents i comunicadors. Al llarg del sopar es va produir una conversa única on les diverses intervencions i opinions van ajudar a situar i encaixar els temes que s'havien de dilucidar l'endemà. Després de les conferències i de la taula rodona els assistents van poder participar en un dinar de cloenda en el clos interior del monestir durant el qual, a partir del segon plat, es va anar produint un diàleg ordenat on van sorgir totes les preguntes que es van voler formular als ponents després de la sessió del matí. La jornada va finalitzar a les 16:00 en punt.

Cristòfol-A. Trepat



Moment de la conferència del sr. Javier Solana



Instantànea de la taula rodona



El sr. Javier Solana en una intervenció durant el dinar



ORDENACIÓ DIACONAL DE F. SALVADOR BATET I F. OCTAVI VILÀ



El Senyor ha ressuscitat d'entre els morts, tal com ho havia dit, alegrem-nos-en perquè regna per sempre. Al·leluia. Amb aquestes paraules plenes de neguit i de joia començava la divina litúrgia del dilluns de Pasqua, 21 d'abril, en què el senyor bisbe d'Urgell Joan Enric Vives i Sicília ha ordenat de diaques dos monjos de Poblet, fra Salvador Batet, de 31 anys, natural d'Igualada, i fra Octavi Vilà, de 52 anys, de Tarragona.



El ritu d'ordenació ha tingut lloc durant la celebració de la missa. Primer, després de llegir l'Evangelí del dia en el qual, juntament amb les dones, experimentàvem l'alegria de trobar el Senyor ressuscitat, s'ha fet la crida dels candidats i la petició del P. Abat, que ha demanat al bisbe que els ordenés de diaques. Després de l'homília, els candidats han fet la seva promesa davant el bisbe i la comunitat reunida, i han rebut finalment l'ordenació mitjançant la imposició de les mans del bisbe i una llarga pregària epiclètica en què s'ha invocat l'Esperit Sant: abans, però, tota la comunitat ha suplicat per ells, que estaven prostrats a terra, invocant la intercessió dels sants amb el cant de les Lletanies. Un cop ordenats, els nous diaques han estat revestits amb els ornaments litúrgics propis del seu ministeri, l'estola creuada i la dalmàtica, i el bisbe i els altres diaques assistents els han donat el bes de pau.



La celebració ha estat molt participada, amb l'església ben plena, que, una vegada més, com en la nit santa de Pasqua, ha exultat amb els cants del poble fidel acompanyats pel magnífic orgue Metzler.

En donem gràcies al Senyor ressuscitat que vessa tan generosament els fruits de la Pasqua en la nostra comunitat.

Lluís Solà

VISITA DEL PRÍNCIP FELIPE

El dimecres dia 26 de febrer del 2014 va visitar Poblet el príncep Felip per commemorar el bicentenari del general Prim. Feia divuit anys que el príncep Felip de Borbó no havia tornat al Monestir de Poblet, ja que no havia vingut a la nostra comarca des de l'any 1996 amb motiu de les Festes de la Serra de Montblanc. Va ser aleshores que visità per primera vegada Poblet. L'actual visita tenia per motiu presidir la reunió de treball de la Societat del Bicentenari del General Prim, de la qual n'és el president d'honor, comissió encarregada de preparar els actes commemoratius del 200 aniversari de la mort del general reusenc. Arribà puntualment a les 12 del migdia i s'adreçà directament a saludar la comunitat que l'esperava al rebedor del Forn, presidida pel pare abat Alegre i pel prior Lluç Torcal. Salutà molt afectuosament cadascun dels membres de la comunitat i es va produir una conversa de to familiar entre la comunitat i el príncep. Posteriorment, acompanyat pel pare Abat i pel pare Prior, es dirigí a l'hostatgeria externa del monestir no sense abans anar saludant



algun turista espontani i les autoritats civils i militars que l'esperaven davant la façana que dóna entrada a l'hostatgeria externa amb gran presència de mitjans de comunicació. Finalitzades les salutacions el príncep es va traslla-

dar a l'interior, on, en una sala adient, tingué lloc la reunió de la Comissió. En declaracions posteriors a la premsa, la directora de la Societat del Bicentenari, María José Rubio, va dir que es preparaven els actes del bicentenari de la mort del general Prim a Reus, Toledo i Madrid, i es declarava contenta de poder fer aquesta reunió a Poblet, atès el caràcter català del general reusenc i la seva relació amb la història de la Casa Reial espanyola. Va anunciar també que serien molts els actes que es durien a terme i de molt diversa índole. El príncep dinà en el restaurant de la mateixa Hostatgeria externa on se li serví un plat històric a Poblet: bacallà amb mel. A mitja tarda es donà per acabada la seva estada a Poblet.

Francesc Tulla



INVITACIÓ A LA LECTURA

Títol: EUROPA. LAS CLAVES DE SU HISTORIA.

Autor: José Enrique Ruiz-Doménech

Editorial: Galaxia Gutenberg, (2010)

José Enrique Ruiz-Doménech és catedràtic d'Història Medieval, director de l'Institut d'Estudis Medievals de la Universitat Autònoma de Barcelona i acadèmic de la Reial Acadèmia de Doctors de Catalunya.

Europa. Las claves de su historia és un assaig amè, clar i entretingut. En aquesta obra la protagonista de la narració és Europa, la nostra llar, un continent complex que l'autor defineix amb aquestes paraules: *El cosmos europeu constitueix un ordenament complex de la realitat amb més de mil cinc-cents anys de vigència: es forjà a l'Edat Mitjana. Històricament marcà el devenir d'un mosaic de pobles amb tradicions, llengües i punts de vista diferents, fins i tot oposats, origen de confessions, records i ferides. És la pàtria de les ocasions perdudes, dels somnis que converteixen els molins de vent en gegants, de les utopies socials imbuïdes d'un sentit de la rectitud estètic i moral, de la llibertat, dels riscs i oportunitats, de la ciència.*



Europa ha viscut molts esdeveniments, molts canvis i moltes revifades després de grans catàstrofes, i totes elles desfilen per aquest esplèndid llibre, des del llindar del segle VII fins a l'actualitat del segle XXI. En aquestes pàgines l'autor ens explica les bases que sustenten l'idea d'Europa, tals com les arrels cristianes, la cultura, la geografia, l'esperit científic, la separació entre la secularitat i la religiositat, les formes de govern i els mites. Així, doncs, ens trobem davant d'un estudi profund de la història que han viscut els nostres avantpassats, fins a la formació de la Unió Europea i el Tractat de Lisboa.

Aquest assaig té una singularitat molt atractiva per al lector. Qualsevol esdeveniment que hagi marcat un període, o quan un personatge cobra rellevància en la trama, l'autor el situa dins l'àmbit artístic per recrear el marc que l'envolta. Així, per exemple, pot citar una novel·la que reflectia la situació social —com és el cas *El Mercader de Venècia* de William Shakespeare— o bé *Ànimes mortes* de Nicolái Vasilievich Gógol. També pot traslladar-nos a la música i explicar-nos *La simfonia fantàstica* d'Hèctor Berlioz, o al cinema amb *Maduixes salvatges* d'Ingmar Bergman.

Europa. Las claves de su historia és un assaig que, a més de delectar, desperta l'interès per conèixer el seu extens contingut. No bastarà, però, llegir-lo una sola vegada. Agrada tant que caldrà rellegir-lo, perquè és tot un plaer endinsar-se en el panorama multicultural d'Europa i conèixer les complexes causes que provocaren els fets passats. Coneixent el passat, sens dubte, podem millorar l'esdevenidor. En definitiva: un llibre magistral.

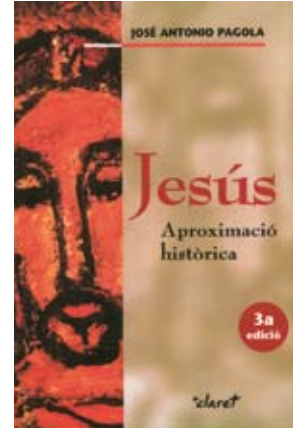
(Lina Zulueta)

Títol: JESÚS. APROXIMACIÓN HISTÓRICA

Autor: José Antonio Pagola

Editorial: PPC (2007)

José Antonio Pagola és un sacerdot basc nascut a Añorga (Gipuzkoa) l'any 1937 en un modest caseriu. Va estudiar teologia a la Universitat Gregoriana de Roma, ciutat en la qual posteriorment també es va llicenciar en Sagrada Escripura en el seu Institut Bíblic. Es va diplomar més tard en Ciències Bíbliques a l'Escola Bíblica de Jerusalem. Va tenir una important projecció pública com a vicari general de l'enyorat bisbe de San Sebastián José María Setién. Des de l'any 2002 Pagola es dedica exclusivament a investigar i a donar a conèixer la persona de Jesús. En l'actualitat és director de l'Institut de Teologia i Pastoral de San Sebastián. Les seves homilies dominicals són seguides per molta gent a través d'internet.



La primera edició de *Jesús. Aproximación histórica* data de 2007. Incomprensiblement aquest llibre, malgrat que disposava del "nihil obstat" del bisbe de Donosti, Juan Uriarte (un altre bisbe enyorat), va ser atacat de manera desaforada per diversos bisbes i teòlegs espanyols que l'acusaven d'heretgia fins al punt que l'editorial PPC va retirar el llibre de la seva venda a Espanya davant de les condemnes públiques de la Conferència Episcopal. José Antonio Pagola va proposar d'afegir aclariments on calgués i va suportar els atacs i la maledicència durant cinc anys sense alçar mai la veu. Per sort per a ell, i sobretot per als lectors, la Congregació per a la Doctrina de la Fe, al març del 2013, va dictaminar que *Jesús. Aproximación histórica*, no contenia cap afirmació contrària a la Fe catòlica. Aprofitem l'avinentsa per lamentar les diatribes episcopals que va sofrir Pagola en el seu moment, així com la lentitud habitual de les instàncies romanes en ple segle XXI per aclarir les coses amb un mínim de celeritat decent.

El llibre intenta respondre de manera planera, sense oblidar les recerques més recents de tot tipus (arqueològiques, històriques, hermenèutiques, exegètiques...), unes preguntes claus: Qui va ser Jesús? Com va entendre la seva vida? Quina alternativa va introduir amb la seva actuació? On rau la força de la seva persona i l'originalitat del seu missatge? Per què se'l va executar? Com va acabar la seva aventura?

Al llarg de les pàgines del llibre es van desgranant a poc a poc totes aquestes qüestions en un relat viu i apassionant de l'actuació i les paraules de Jesús de Natzaret en el context social, econòmic, polític, històric, cultural i religiós en el qual va viure. I això Pagola ho fa a partir de les dades més recents que les diverses recerques aporten sobre la persona més seductora de la història. I, per descomptat, amb una fe entusiasta per Jesús. Un llibre altament recomanable per documentar-se, per invitar a l'oració i per meditar sobre allò que hem de purificar constantment els qui gosem dir-nos seguidors de Jesús.

(Cristòfol-A. Trepal)



Títol: POR FAVOR CUIDA DE MAMÁ

Autora: Kyung-Sook Shin

Editorial: Grijalbo (2011)

La novel·la *Por favor cuida de mamá* fou publicada a Corea del Sud el 2008; en aquell moment va ser l'obra literària més aclamada del país. Com a fruit dels mèrits de la novel·la, l'autora va rebre el premi *Man Asian Literary Prize*. Kyung-Sook Shin va ser la primera dona que rebia aquest guardó a la història de Corea del Sud.

Por favor cuida de mamá és una narració emotiva, plena de tendresa i amor; però també de tristesa i decepció. La protagonista de l'obra és la mare, Park So-Nyo, una dona forta que va viure la divisió del seu país el 1953, la penúria de la postguerra i l'ascens de Corea del Sud com a potència econòmica. Casada als 17 anys, sense més coneixements que saber treballar la terra, va formar una nombrosa família i va ser el pilar de la seva comunitat.



La història s'inicia amb la desaparició de Park So-Nyo quan comptava 69 anys en la concoreguda Estació Central del metro de Seül. A partir d'aquest fet els cinc fills es reuneixen per determinar la manera en què efectuaran la recerca de la mare. L'obra es divideix en quatre parts i en cada una d'elles s'ofereix el diferent punt de vista dels records d'infantesa i joventut que tots comparteixen; fins i tot ens parla la mare per mostrar el seu sentir i confrontar la realitat comuna a tota la família. Tanmateix des de la seva independència a la ciutat, tots ells han viscut en solitud i ara senten la pena per la seva indiferència vers la mare; aquest sentiment és el que predomina al llarg de tota la novel·la.

L'obra és un reconeixement a la maternitat: l'amor maternal és per sempre, incondicional i és viu mentre viu la mare. L'autora ha plasmat en la figura de la filla petita de Park-So-Nyo tot el neguit d'una filla que voldria haver estat més afectiva, més comprensiva i més comunicativa amb la seva mare. Aquest sentiment de culpa per no haver mostrat l'amor que sentien és el pensament que els fills tenen davant la pèrdua de l'esser estimat; l'absència desperta en tots ells les vivències de la seva abnegada mare, la generositat del seu comportament i el compromís del seu vincle; tanmateix, ells no han sabut transmetre la intensitat dels seus propis sentiments, però com molt bé sap reflectir l'obra, la competitivitat de la nova societat urbana coreana no permet expressar-los; tot és massa ràpid i les mostres emocionals tenen poc espai en una societat opulenta.

El llibre és un clam a la humanitat, als valors tradicionals, a l'expressió dels sentiments que fan realment felices les persones. Res no pot ser més reconfortant que les paraules, els gestos o les carícies de les persones estimades i, com diu l'autora, hi ha un temps per transmetre-les i també per saber demostrar l'amor.

(Lina Zulueta)

TARRAGONA MEDIEVAL, CAPITAL ECLESIASTICA I DEL CAMP



D'un temps ençà, els interessats per la història estem d'enhorabona. Adreçats als especialistes i també al públic lector no especialitzat proliferen amb una certa periodicitat històries d'una considerable qualitat, algunes d'elles locals referides a ciutats, viles o pobles. La realitat d'una nació que va assolint la consciència d'ella mateixa, que necessita saber la seva història i la pròpia tradició –i això vol dir les seves arrels– impulsa aquest corrent historiogràfic dirigit a investigar aquests àmbits.

El llibre que ara tenim a les mans, editat per Pagès editors (2011), una història de la Tarragona medieval, n'és un exemple i no hauria de passar desapercebut. Concebut en la línia descriptiva i erudita sense enfarfec de Jaume Vicens Vives, amb un estil amè, quasi periodístic, i molt ben documentat, el text para atenció a l'esdevenir de la ciutat a partir del segle V, així com de la contrada tarragonina que l'envolta. Estudia les relacions, sovint conflictives, del poder eclesial i el poder civil, el lent desenvolupament d'una estructura urbana a redós de les esmentades lluites i reivindica, sense menystenir la poderosa presència romana, el moment medieval, i, més en concret, al seu si, el moment feudal. L'antiga i pròspera Tàrraco, esplèndid enclavament de comunicació amb la vall de l'Ebre i capital religiosa durant el període visigòtic, comença a expandir-se a partir del comte de Barcelona Ramon Berenguer III (1082-

1131), quan Oleguer, bisbe de Barcelona, esdevé arquebisbe de la restaurada metròpoli i es reforça la repoblació del territori, ja alliberat del domini sarraí pel seu fill Ramon Berenguer IV (1131-1162) que completà la conquesta de Catalunya i designà Tarragona com a capital del seu regne.

El text, estructurat en cinc grans capítols i redactat amb una admirable fluïdesa, dóna una visió panoràmica i a la vegada molt precisa del desplegament dels elements configuratius de la ciutat. Així, tracta la demografia i l'urbanisme, les activitats artesanals i l'expansió del port, i analitza des del pes de l'autoritat episcopal al paper de Tarragona en el procés feudalitzador lligat a la creació de nous poblaments, el creixement econòmic i l'eixamplament de les competències municipals; finalment fa també una anàlisi de l'estructura gremial i de les relacions mercantils de la ciutat amb altres ports de la Mediterrània així com amb la Comuna del Camp, juntament amb el paper de la burgesia en el desenvolupament cultural i polític de la ciutat. Tot plegat fa d'aquest estudi, que per gentilesa de l'autora enriqueix ara la meua biblioteca, una peça indispensable per al coneixement en profunditat, sovint en detall, de Tarragona. La doctora Maria Bonet, una medievalista d'extraordinària preparació, acreditat rigor acadèmic i ampla cultura humanística, ha fet amb aquest llibre, on participa també el doctor Amancio Isla, responsable del capítol referent a la Tarragona visigoda, un esplèndid servei a tots aquells que volen saber, que volem saber, un tros de la nostra història.

Salvador de Brocà



DIT I FET

<http://www.associacio-dit-i-fet.org>

Dit i Fet és una experiència de vida en comú d'un grup de disset homes pobres d'edats entre els 50 i els 80 anys; una experiència iniciada fa vint-i-cinc anys de la mà del pare Paco Garcia Fillat, nascut a L'Areny el 1933 i mort a Barcelona el 14 novembre de 2011. Al llarg de tot aquest temps, *Dit i Fet* ha donat oportunitats de vida digna a més de cent seixanta persones sense llar. Trenta-quatre d'ells han mort acompanyats a la casa-residència del principal número 15 del carrer Lledó de Barcelona.

Uns mesos abans que el pare Paco morís, hi va haver una renovació de membres a la junta de *Dit i fet*. Des d'aquella època ens vam adonar que ens calia fer esforços per posar al dia l'associació. La millor manera d'honorar en Paco era posar les bases perquè la seva obra durés no només els 25 anys que ja portem, sinó que es perllongués 75 o 175 anys. Calia la normalització del funcionament de la junta i l'assemblea, assegurances, obres o la professionalització d'algunes funcions. Vam actualitzar el projecte de l'associació, perquè –i això és important– les persones «fem les coses tal com les parlem» i quan ens vam posar a escriure les línies de treball i organitzatives, les dinàmiques internes “de i amb” els homes, tot això havia estat, durant anys, més aviat una cosa de l'estil personal del fundador. Cal passar del carisma del fundador a un sistema conegut, consensuat i actualitzat, i que no perdi la nostra marca: la de l'apertura permanent de la casa, la comunitat d'homes que s'ajuden a ells mateixos, l'autonomia individual i la responsabilitat envers el barri Gòtic i la societat. Aquesta responsabilitat cap al barri té una traducció concreta. Disposem d'un servei

de rober popular on es rep roba de segona mà, s'arregla i és dóna gratuïtament a d'altres pobres. També disposem d'un servei de menjar gratuït només els dijous. Jo mateix un dia vaig qüestionar que ens referíssim als homes com a “pobres”, ja que és una paraula desusada, i vaig proposar que parléssim de “persones en risc d'exclusió”, “vulnerables”, etc. Però els mateixos homes de la casa van dir que era millor “dir les coses pel seu nom: és el que som, som pobres”.

Per començar a obrir-nos més institucionalment, vam pensar també a convidar alguns gestors i polítics (Ajuntament de Barcelona, Generalitat, entitats financeres ...). I, sense voler-ho, s'ha creat el senzill costum de convidar-los els dijous, els dels 41 àpats. Els dijous és quan els homes fan el servei de menjador obert a gent pobra del barri –molts provenen del menjador de les Missioneres de la Caritat a l'església de Sant Agustí, que elles tanquen els dijous i deriven la gent cap a nosaltres. De sempre s'hi han donat 40 àpats (amb flexibilitat, això sí!), i com que en Paco sempre dinava amb els homes, en morir ell, els homes mateixos van decidir de donar-hi un àpat més, 41 àpats. Aquestes visites on sempre, no sé si casualment, els hem ofert lleties amb xoriço..., estan servint perquè *Dit i fet* obtingui algun finançament i per *enxarxar-nos*.

Xavier Alonso

INFORMACIÓ DEL MONESTIR DE POBLET

HORARI DE CULTES

FESTES DE PRECEPTE

5,15 h. MATINES
7,30 h. LAUDES
10 h. MISSA CONVENTUAL
13 h. MISSA PER AL POBLE
18 h. MISSA VESPERTINA
19 h. VESPRES I EXPOSICIÓ
21 h. COMPLETES I SALVE

DIES FEINERS

5,15 h. MATINES
7 h. LAUDES
8 h. MISSA CONVENTUAL
18,30 h. VESPRES (15/9 al 14/6)
19 h. VESPRES (15/6 al 14/9)
20,30 h. COMPLETES I SALVE (15/9 al 14/6)
21 h. COMPLETES I SALVE (15/6 al 14/9)

HORARIS DE VISITA AL MONESTIR (Les visites són sempre guiades)

- **Hivern (del 13 d'octubre al 15 de març):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 17:30
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30
- **Primavera (del 16 de març al 14 de juny):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30
- **Estiu (del 15 de juny al 14 de setembre):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 18:00
- **Tardor (del 15 de setembre al 12 d'octubre):**
Dies feiners: 10:00 – 12:45 / 15:00 – 18:00
Diumenges i festius: 10:00 – 12:30 / 15:00 – 17:30

*EL MONESTIR NO ES VISITA ELS DIES DE NADAL, SANT ESTEVE I CAP D'ANY.
REIS, DIJOUS I DIVENDRES SANT I DILLUNS DE PASQUA, TANCAT A LA TARDA.*

TELÈFONS, FAX I CORREUS ELECTRÒNICS:

MONESTIR-COMUNITAT: Tel. 977 870 089 – Fax: 977 871 762

WEB MONESTIR DE POBLET: www.poblet.cat

MONESTIR: info@poblet.cat

ADMINISTRACIÓ: admin@poblet.cat

HOSTATGERIA: hostatgeriadepoblet@gmail.com

ARXIU TARRADELLAS: atarradellas@poblet.cat – Tel. 977 870 089 (ext. 234)

HOSTATGERIA EXTERNA: Tel. 977 871 201 – Fax: 977 870 537

hostatgeria@poblet.cat // gerencia@poblet.cat // comptes@poblet.cat // direccio@poblet.cat

CONSERGERIA (GUIES MONESTIR): Tel. i Fax: 977 870 254 – visita@poblet.cat

TRESORERIA GERMANDAT: jjosepdeharo@yahoo.es

WEB FUNDACIÓ DE POBLET. www.fundaciopoblet.org – secretaria@fundaciopoblet.org

